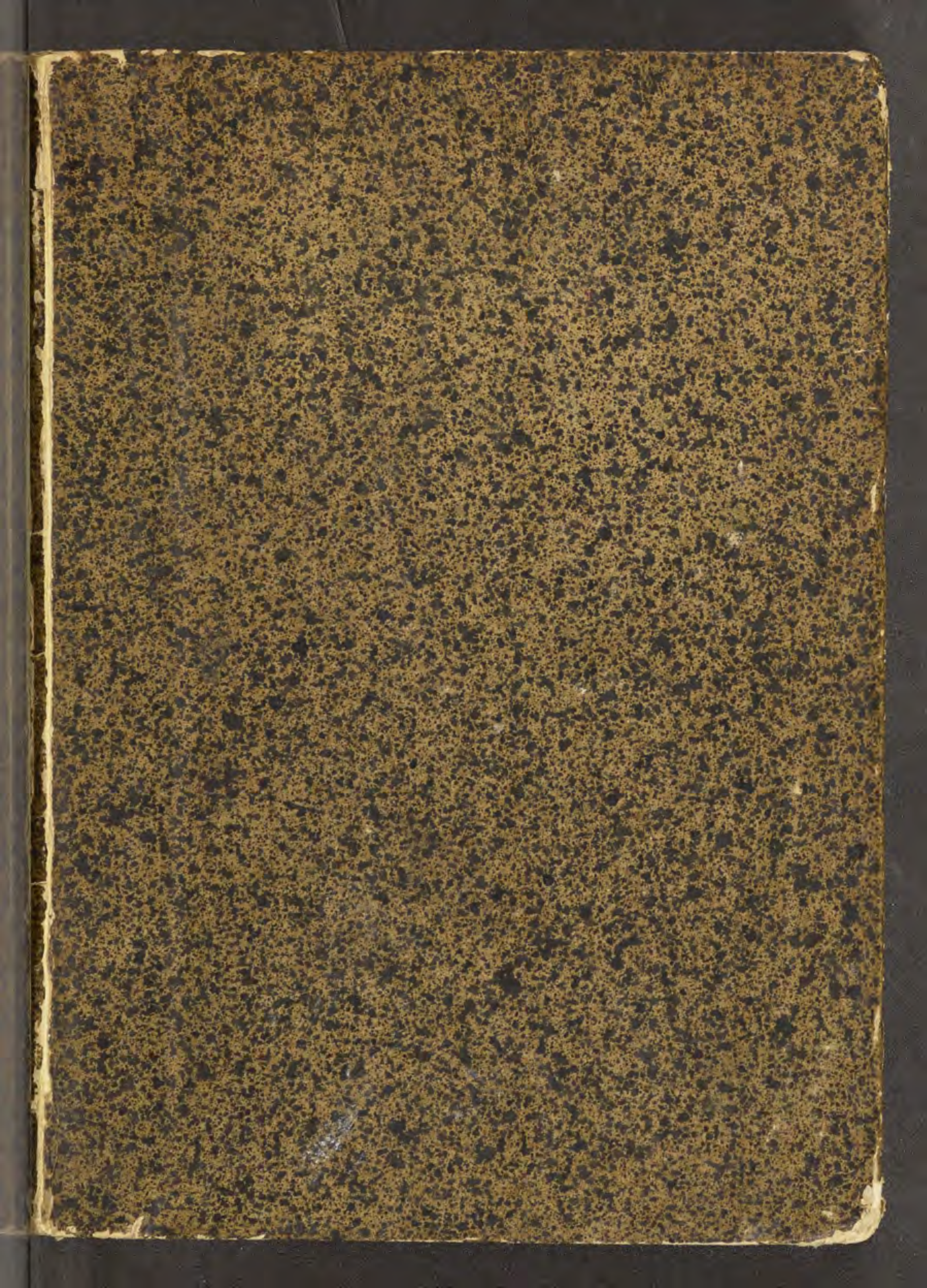
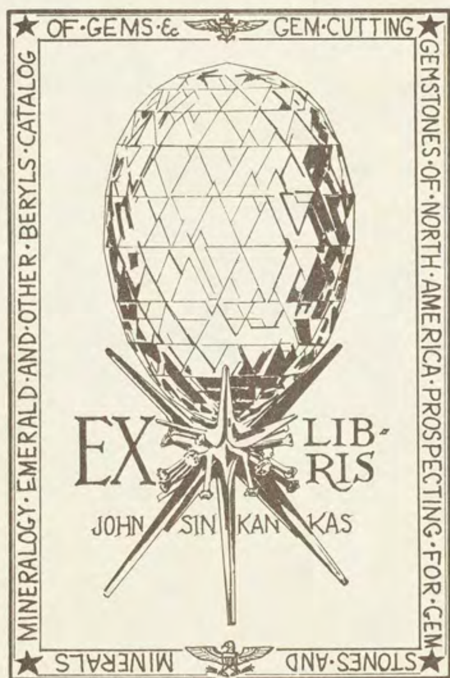

$68.00
1965 Sandberg's
Cat

Leonardus, Camillus

SPECVLVM LAPIDVM CLARISSIMI ARTIVM ET MEDICINAE DOCTORIS CAMILLI LEONARDI PISAVRENSIS.

VALERII, SVPERCHII PISAVRENSIS *Physici, Epigramma.*

Quicquid in humanos gemmarum parturit vsus
Terra parens, vasti quicquid & vnda maris,
Quanlibet exiguo claudis Leonarde libello,
Mirandum, & seræ posteritatis opus,
Quod positis Cæsar interdum perlegat armis,
Seruariq; suas imperet inter opes.
Et tibi pro meritis æquos decernat honores,
Consulat & famæ tempus in omne tuæ.

AVGVSTAE VINDELICORVM EXCVDEBAT
HENRICVS SILICEVS MENSE MAIO
ANNO M. D. XXXIII.

CAMILLVS LEONARDVS PISAVRENSIS PHYſicus, Illuſtriſſimo ac Glorioſiſſimo Principi Cæſari Borgiæ de Francia Duci Romandiolæ, S. P.

T ſi multis maximiſꝗ bellorum negocijs celſitudinem tuam hac tempeſtate impeditã eſſe, intelligamus: tamen cum pro innata tibi humanitate, prudentia, literarumꝗ ac bonarũ artium ſtudio, quibus præditus es, literatos homines & qui virtutibus incumbunt, non modo facile, verũetiam libenter audire & animo complecti ſolitus ſis, libellum hunc noſtrũ ad te mittere no dubitauimus, vt animum tuum aſſiduis curis laboribusꝗ defeſſum, nouitate operis, profecto non inutilis, legendo oblectare, iucũditateꝗ aliqua reficere valeas. Nos aũt ꝙ parum ocioſiſſimus, teſtis eſt vniuerſa ciuitas tua Piſaurenſis, Princeps Inclyte, Medicinæ em̃ exercitio, theoricæꝗ dediti, omnẽ curam cogitatusꝗ noſtros, ſtudia, laboresꝗ noſtros in illius ciuiũ ſalutem noctu diuꝗ libenter intẽdimus. his igitur curis alijsꝗ publicis ac priuatis occupationibus impediti, facile potes perſpicere ꝙ raro quieti ſimus. Attamen ſi quid interea ocij datur interdũ, id libentius in literarũ ſtudijs conſumere, & ex cõmuni noſtro, quo tenemur offitio, quicquid poſſumus ad hominũ commoditatem ac vtilitatẽ conuertere, cõſueuimus. Ea igitur cauſa moti, libellũ hunc de natura lapidũ, qui ad ſalutem vtilitatemꝗ hominum conferunt, qui etiam non ſine vigilijs, non ſine labore ac longa perquiſitone a nobis fieri potuit, cõpoſuimus. Quæ licet per diuerſos auctores diuerſaꝗ doctorum virorum volumina ſcripta ſparſaꝗ fuerint, nos tamẽ ſumma cura, opera ac diligentia, quantũ potuimus ex ſummis ac præſtantibus viris pertractata, in huiuſmodi libellũ collegimus, quem lapidum ſpeculũ nominauimus. In quo naturam, viresꝗ eorum, ſculpturas, multarumꝗ rerum cognitionem, veluti in quodam ſpeculo poſſumus intueri. Nos aũt, qui tuæ celſitudini & fide ac amore cõiuncti ſumus, vt tenemur, et in quo ſpes noſtra poſita eſt, qui patriȩ noſtræ pater es & princeps, libellum hũc nomini tuo dedicaui-

mus

mus, cum studiosus sis & armis non solum ac militiæ, verum et ingenuis literis totis viribus deditus, vt illũ si quãdo per ocium cõtigerit, oculis menteq; percurras, in quo si quid obliquũ neq; recto iudicio tuo comprobatũ inuenies, ingenij nostri tenuitati ascribes veniamq; concedes. nõ enim omnia possumus omnes. Vbi vero aliquid lectione dignũ comperies, dignissimis doctoribus illis, ex quibus illa excerpsimus, attribues. Et propter illorũ summam auctoritatẽ ac spectatam dignitatem, libellum nostrũ inter alios tuos innumeros, vt ita dixerim, libros præstantissimę bibliothecæ tuæ apponere ac annumerare nõ dedignaberis, vt Camilli auctoris sui cum illũ intueberis, in amore saltem ardentior fias. Parũ profecto, clarissime ac magnanime Princeps, pro tantis tuis in nos officijs munus hoc erit, sed ꝑ tua solita clementia ac benignitate non libellum huiusmodi, cartarumq; superficiem, sed auctoris animum mentemq; considerabis. Vale diu felix Pisauri, Anno salutis M. D. II. Idibus Septembris.

CAMILLI LEONARDI PISAVRENSIS PHYSICI PROhoemium super librum, qui Speculum lapidum inscribitur.

VM adiuersis doctoribus, tam antiquis q̃ modernis, de lapidibus scriptum sit, non tamen complete ab ullo inueni, ideo de lapidibus in hoc libello complete pertractare decreui. Nam in lapidibus multa consideranda sunt ad eorum esse, Primo materiale, virtutes etiam ac imagines in ipsis lapidibus sculptæ. Ideo libellus iste, qui Speculum lapidum intitulatus est, in tres libellos distinctus erit. Nomen quoq; speculi tali ratione inditum est, vt quemadmodum in speculo veræ effigies rerum quæ obijciuntur, repræsentantur, sic & in libello isto oĩa quæ dici ac rationabiliter quæri possunt, de lapidibus dicuntur ac manifestantur.

Capitula Primi Libri.

PRimus liber erit de esse materiali ac formali lapidum, & de accidentibus quæ ipsis lapidibus in sua compositione eueniunt, qui primus liber nouem continet capitula.

Primum capitulũ, est de inquisitione seu inuestigatione, quæ

Capitula Secundi Libri.

Capitula Tertij Libri.

TErtius liber erit de sculpturis lapidum,in quo agitur, quo modo lapides a natura figurati sint, & qui fuerunt primi sculptores,& quid in nobis influāt tales sculpturæ,& quæ sint eorum virtutes.

Primum

PRIMVM

PRIMVM CAPITVLVM DE INVEstigatione quæ sit materia mixta, maxime lapidum.

VIla pro certo ambiguitas est apud omnes Philosophos, Illustrissime ac Magnanime Cæsar, quin omnia a natura producta, quæ sub orbe lunę existunt fore, ex quatuor elementis composita, & secundum suum esse specificum, ex his quattuor elementis, magis ac minus participare ac virtutem habere. Et maxime hęc est sentētia summi Philosophi Aristotelis, Tertio cœli ac mundi, cuius formalia verba hęc sunt, Elementa sunt prima corpora ex quibus fiunt alia corpora. Et idem, secundo de Generatione ac corruptione. Necessarium est corpora mixta ex omnibus constare elementis, & non ex uno tantum. Ac etiam hæc est sententia Illustrissimi principis Medicorum Auicennę, Prima primi doctrina secunda, qui ait, Elementa sunt corpora & partes primæ corporis humani, & aliorum quæ in corpora diuersarum formarum, minime diuidi possunt, ex quorum commixtione diuersæ species generatorum fiunt. Vnde ex his auctoritatibus, ac multis aliȷs, quę in præsentiarum omittendæ sunt, concludi potest, elementa esse illa quę concurrunt, ac dant esse existere, mixto seu composito. Sed quomodo ad esse mixtorum concurrant in præsentiarum, longum esset indagare, ac etiam vanum, cum in pluribus locis in Physicis pertractatum sit, & maxime a cōciliatore differentia. xvi, Et cū duo elementa, videlicet, Terra & Aqua, maiorem corporeitatem, siue densitatem, reliquis duobus elementis habere videantur. Ideo dicimus mixta his magis abundare quam reliquis. Sed cum mineralia duplicia sint, aliqua fluxibilia seu liquefactibilia, & aliqua non. Dicimus fluxibilia seu liquefactibilia, magis aqueo a-

bundare vt metalla, Et hoc habetur ab Areſtotele quarto Methaurorum. Lapides vero nō fluxibiles ſunt, licet aqueo abundant, ratione commixtionis ſicci terrei, vnde dimiſſis primis fluxibilibus, vt aurum, argentū & ſimilia, tantū noſter ſermo erit de lapidibus. Et pro principali fundamento noſtro, auctoritatem ſummi principis Philoſophorum adducemus, qui ait, in libro minoralium, Principia ergo lapidum, vel ſunt ex ſubſtantia lutea & unctuoſa, vel ex ſubſtantia in qua vincit aqua, intelligens per ſubſtantiam luteam eſſe terram. Nec etiam deficiemus ab auctoritate ſummi Philoſophi Alberti Magni, libro mineraliū, qui ponit lapides eſſe in duplici genere, Et ait aliquos abundare aqueo cū ſicco terreo, vt Criſtallus, Birillus, & ſimilia. Aliquos vero cum ſicco aqueo, ſed magis cum terreo, vt Marmora, Iaſpides, & ſimilia. Sed qui magis aqueo ac ſicco terreo abundant gemmæ, proprie dicuntur a Greco vocabulo gemmo, quod latine ſonat ſplendeo, nam omnes tales lapides ſplendidi ſunt. Et aliqui, vt dixi, ſicco terreo abundant, neq; liqueſcunt, & in aqua ſummerguntur. Nam ſi a tali ſicco terreo abſoluerentur, in aqua natarent ac liqueſcerent vt glacies. Nullus enim lapis eſt qui ratione ſuæ terreſtritatis in aqua non ſubmergatur, dūmodo nō ſit poroſus ſeu plenus aeris. Lapides vero qui terreo magis abūdant, denſi ac opaci ſunt, nec hij etiam ab aqueo abſoluuntur, ſed ab Areſtotele habetur libro mineralium, ſuperius allegato, cuius verba hæc ſunt formalia. Terra pura lapis non fit, quia continuationem non facit, ſed cominutionem, vincens in ea ſiccitas, non permittit eam conglutinari, & ſic ex aqueo admixto cum terra, fiunt lapides. Et per aqueum intelligit humidum vnctuoſum ſeu viſcoſum, proportionatum cum terreo, mediante calido exſiccante. Et ſecundū proportionē ſeu diſpoſitionē talis humidi cum ſicco terreo diuerſi ac varij lapides fiunt. Nam multotiens

tiens hæc humiditas non eſt tanta, nec tam ſubtilis quæ flue re poſſit ad omnes partes ipſius terræ. Ex qua carentia pars illa, non conuertitur in lapidem. Et hoc eſt ꝙ multotiens in lapidum mineris inter lapides reperitur terra multa denſa, quę diſcontinuationē lapidū facit. Et ſi ſufficiens ac propor tio natum humidū habuiſſet, totus lapis continuus exiſteret vt in multis locis apparet, in quibus videmus montes eſſe v- nius lapidis. Et multotiens tale humidum diſportionatur in fluxibilitate, licet in quantitate ſufficiens ſit, Et ideo magis reſidet in vna parte quam in alia, Et cum a calido ibi conden ſatur, nodoſitatem quandā in lapidibus efficit. Et hoc eſt ꝙ in lapidibus apparent nodoſitates, vt ſunt in montibus do- minationis tuæ, quæ nodoſitates ratione multæ humidita- tis, vix ſcindi aut frangi poſſunt, vt & alij lapides qui aqueo abundant. Vnde finem huic capitulo imponamus ac cōclu damus, ꝙ materia lapidum ſunt ipſa elementa, & vt dixi- mus, in quibuſdam magis abundat aqueum, cum ſicco ter- reo, & in aliquibus magis terreū, cum humido aqueo, non tamē totaliter ipſos lapides ab alijs elementis in abſoluendo vt ſexto capitulo dicemus, cū de colore lapidum pertracta- bimus.

CAPITVLVM SECVNDVM DE cauſa effectiua ſiue genera- tiua lapidum.

CAuſa vero effectiua ſiue generatiua lapidum a multis diuerſimode aſſignatur, Sed vanis opi nionibus omiſſis, ad verā cauſam accedamus. Dicamusq́ꝫ cum ſummis philoſophis, ꝙ virtus

effectiua siue causa generatiua lapidum, est quædam mineralis virtus quæ non tantum in lapidibus inest, sed & in metallis, ac etiam in his quæ media sunt inter hæc duo, Et cum huius virtutis proprio nomine careamus, hoc sibi a Philisophis dedicatum est. s. virtus mineralis, Ea enim quę proprijs nominibus patefacere non possumus, oportet similitudinarie deducere, non quod exempla idem sint, quomodo hæc virtus mineralis in lapidibus existat, vt ait Aristoteles. Exēplum enim ponimus, non quod ita sit, sed vt sentiant qui adiscunt, et sic per exemplum de animali spermate adducemus, quemadmodū virtus mineralis, quā dicimus esse effectiuā, siue Generatiuam lapidum, in lapidibus operatur. Nam dicimus quod sperma animalis est superfluum nutrimentum descendens ad vasa spermatica, & ab ipsis vasis. Virtus effectiua siue generatiua, infunditur in ipso spermate, qua mediante talis materia spermatica redditur prolifica, vt in Physicis habetur. Quæ tamen virtus, non per modum essentiæ agit, sed per modum inhærentiæ. Vt & quemadmodum dicimus, Artificem esse in re quæ arte fit. Sic pariformiter dicimus, ꝙ in materia apta, in productione lapidis, est virtus formans seu efficiens, in producendo lapidem huius siue alterius speciei, secundum dispositionem seu exigentiam materiæ, loci ac influxus, vbi talis materia parata reperiatur. Quęquidem virtus, a quibusdam celestis virtus appellatur. Et hoc est quod dixit Plato, ꝙ virtutes celestes infundūtur secundum merita materiæ. In Physicis quoq; hoc ostensum est, ꝙ omnis virtus formans aut efficiens aliquid, in aliqua specie propriū instrumentū habet, quo mediante suā efficit seu producit operationē. Vnde Aresto. sententiā sumamus, Libro mineralium, & dicamus, ꝙ propria virtus effectiua siue generatiua lapidum, existens in materia lapidum, quæ mineralis dicitur, ex duobus constituitur instrumentis, quæ instrumenta diuersificantur secundum diuersitatem naturæ,

seu

ſeu ſpeciei lapidum. Quorum inſtrumentorum, vnum eſt calidum, digeſtiuum ac extractiuum ſeu exſiccatiuum humidi, inducens formam lapidis, mediante terreſtri coagulatione, quæ paſſa eſt ab humido unctuoſo, & hæc caliditas a virtute formatiua ſeu minerali lapidum dirigitur, quæ ab Areſtotele dicitur, Cauſa calida deſiccans. Nec dubium eſt, ꝙ ſi talis caliditas non foret regulata, & excederet, ſuper naturam lapidis incineraret, Et ſi eſſet diminuta, non bene digereret, & ſic non poſſet ad optimam ac perfectam formam lapidis materiam illam deducere cum inſufficiens exiſteret. Aliud inſtrumentum eſt frigidum, conſtrictiuum in materia humidi aquei, ꝙ humidum aqueum paſſum eſt a ſicco terreſtri, & hoc eſt frigidum conſtructiuum humidi, quę humiditas, mediante tali conſtrictione exprimitur, nec remanet in materia, niſi tantum quantũ pro continuatione expedit, Et ab Areſtotele dicitur virtus terræ deſiccans ac congelans. Et hęc eſt cauſa ꝙ lapides a calido ſicco nullo modo coliquari poſſunt vt metalla coliquantur. Nam in metallis tale humidum non totaliter exprimitur, quo mediante materia metalli fluxibilius remanet. Vnde dicamus ꝙ calidũ digeſtiuum ac extractiuum humidi. Et frigidum conſtrictiuum humidi paſſi a ſicco, terreſtri ſunt propria inſtrumenta virtutis, formatiuæ ſeu mineralis lapidum. Et hoc eſt ꝙ dixit Areſtoteles, Libro mineralium, ꝙ lapides duobus modis fiunt, Aut cõgelatione, aut cõglutinatione, vt ſuperius narratũ eſt

CAPITVLVM TERTIVM DE forma ſubſtantiali lapidum.

E ſubſtantiali forma lapidum, non multa in præſenti capitulo dicemus, cum hæc materia potius reſeruanda ſit, in principio ſecundi libri. Vbi tractabimus quomodo virtutes in lapidibus inſint cum ipſa forma ſubſtantialis ſit, quæ dat ſpecifi-

cũ esse lapidibus et ab ipsa virtutes emanare dicamus, vnde inpræsentiarũ tantũ Philosophicã opinionẽ adducemus. Dicemusq́ꝫ, ꝙ forma substantialis lapidis est esse specificũ ipsius lapidis ꝙ esse ex elementorum commixtione prouenit cum quadam proportione quæ ad vnam determinatam speciem & non ad aliam ducit, qua mediante, vt in secundo dicemus virtutes insunt lapidibus. Nec talis forma a materia totaliter prouenit, nec totaliter extra materiam funditur. Sed est quoddam diuinum super materiam complexionatam cui infunditur & infra virtutes cœlestes a quibus datur. Dicamus ergo sic formam substantialẽ esse simplicem essentiam ipsius lapidis qua mediante virtutes lapidum ostenduntur, quæ virtutes variantur, non solum in diuersis speciebus lapidum, verumetiam in vna specie aut ratione loci suæ generationis aut ratione puritatis siue impuritatis suę materię quẽadmodum in animatis contigit.

CAPITVLVM. QVINTVM. DE loco generationis lapidum.

Ed cum locus ex necassitate in omniũ rerum generatione maxime concurrat, & quo sine aliquid generari ac esse non potest, ideo in præsentiarum, de loco generationis lapidum mentionem faciemus, quæ loca in lapidibus non diuersitatem tantum specierum distingunt, verumetiam in vna specie multotiens diuersitates inducunt, vt ex dictis Hermetis colligitur, dicentis, ꝙ lapides eiusdem speciei variantur in potentia, ac etiam inesse materiali, ex diuersitate locorum in quibus generantur. & causam allegat esse ex diuersitate climatum, cum nil aliud per clima dicere intendat, nisi diuersitatẽ directionis siue obliquitatis radiorum syderum, quæ sydera in inferiora influunt. Dicamus ergo, ꝙ pro generatione lapidum nullus datur determinatus locus, cũ fere in omni parte

orbis

orbis diuersi ac varij generentur lapides. Nec proprius locus datur in determinato elemento, cũ videamus aliquando generari in terra, aliquando in aqua, et aliquando in diuersis locis, vt a Solomone in libro lapidum preciosorũ, vbi dicit, Lapidum diuersa sunt genera, ac in diuersis locis generantur, quia quidam in mari, alij in diuersis terris, alij in fluminibus, alij in nidis auium, quidam in ventriculis animaliũ, quidam in capitibus eorũ, alij in renibus draconum, serpentũ, & bestiarum, & reptiliũ. Et non solũ in locis his dictis lapides generantur, verũetiam & in aëre, sicut habetur a philosophis, et maxime ab illo summo philosopho, ac nostrts tẽporibus monarcha præceptore meo domino Gaetano de Tienis, in cõmento methaurorũ, in fine secũdi Tractatus tertij lib, qui dicit, Lapides generari possunt in aëre, cũ exhalatio habet partes grossas, terreas admixtas, cũ humiditate grossa viscosa. Et resolutis partibus magis subtilibus & terrestribus cõdensatis, a calido fit lapis, qui ratione suæ grauitatis ad terram descendit. Nostris tẽporibus in partibus Lombardię, lapis magnæ quãtitatis ex nubibus cecidit. Plinius quoq; lib. primo cap. lx. scribit, Anaxagoram prædixisse Saxum Casurũ a sole, & ita cecidit in parte Thraciæ ad Egos flumen, quod erat magnitudine vehiculi colore adusto. Nec miror ex hoc, cũ Arestoteles dicat lib. mineralium, Ferrum ex aëre cecidisse notabilis magnitudinis. Sed cum in physicis determinatum sit, q̄ stellæ quantitate lumine, motu ac situ, inferiorem mundum ordinent, secundum omnem materiam generabilem siue corruptibilem. Et cum hæc virtus stellarum vndique in orbe vigeat. Vbicunque ergo materia apta reperietur, ibi erit locus generationis lapidis, & sic locus proprius ac determinatus pro generatione lapidis nullo modo dari potest. Necesse tamen est, q̄ virtus loci in generatione lapidis ex tribus dicatur constare virtutibus.

Quarum

Quarum prima eo virtus motoris, mouentis orbem. Secunda est virtus orbis moti, quę ex multis cõsideratur partibus in ipsum orbẽ, vt sunt Planetæ, ac vniuersę constellationes. Tertia est virtus elementalis, quę est esse calidum, frigidum humidum ac siccum, vel commixtum ex his. Est enim prima virtus, vt forma dirigens ac formans, omne quod generatur, quæ virtus in exemplo ad ista sensibilia inferiora deducitur, vt virtus artis ad materiam artificij. Secunda deducitur, vt operatio manus ad ipsum artificem. Tertia vt operatio instrumenti quod mouetur ac dirigitur a manu artificis vsq; ad perfectionem incepti operis. Et hoc est quod dixit Arestoteles, Quod opus naturæ, est opus intelligentiæ. Vnde dicamus, ꝙ in quocunq; loco terra unctuosa, per vaporem in se reflexum comiscetur. Vel in quo vires terræ naturam aquæ apprehendant, & ipsam ad siccitatem trahant, ac vehementer inclinent. Ibi pro certo locus generationis lapidum existit. Concludamus ergo ac dicamus, Quod locus proprius ac magis aptus pro lapidum generatione, est terra habens superficiem densam, cum condecenti humido, ex qua dẽsitate vapor exhalare nõ potest. Sed terra rara arenosa ac cœnosa, per contrarium existit. Et si in dictis locis generantur, imperfecti sunt. Multotiens etiam in aqua maxima virtus est in producendo lapides non ꝙ proprium aquæ sit. Sed euenit cum per loca mineralia fluat, & ipsarum minerarum virtutem sumat, quemadmodum videmus aquas balneorum acquirere caliditatem. Et cum funditur in terra, seu in ipsa aliquid imponitur, in lapidem conuertere videtur, Vt refert Albertus Magnus, ac etiam in locis termarum manifeste apparet, cũ omnia circũquaq; lapidata videãtur, ac cõtinue augumententur. Vt etiam est de mente Arestotelis, libro mineralium, qui dicit, Aqua autem fit terra cum vincũt eam qualitates terræ, & econuerso, Ex terra fit aqua, vt ibi habetur. Non multum longe exempla petamus, nonne

prope

prope ciuitatem tuam magnanime Cæsar, in Capriolo fonte hoc manifeste apparet, cum ex cursu suæ aquæ, quæ in se mineram habet, omnia canalia lapificẽtur, ac sic repleantur ꝙ aqua fluxu caret. Arestoteles etiã ponit in prædicto libro mineralium, ꝙ vis virtutis mineralis interdum tanta est, ꝙ vertit aquam in lapidem, ac omne quod in ipsa aqua continetur: & ideo est ꝙ interdum in multis lapidibus inueniuntur partes animalium aquaticorum, ac aliarum rerum, conuersas esse in lapidem. Multa hic dicẽda essent, cum nonnulla modo in terra, modo in aqua, lapificata reperiantur, vt refert Albertus de arbote inuenta in litore maris lauci, qui lapificatus erat cum nido ac auibus.

CAPITVLVM QVINTVM DE ACCIDENtibus lapidum, & primo de mala seu bona compositione.

Vm in superioribus capitulis pertractauerimus de his, quę ad lapidum generationem faciunt, vt est materia, efficiens, forma substãtialis, ac locus ipsius generationis. Nunc pro complemento eorum quæ ad lapidum faciunt, tempus est perquirere de accidentibus, cum ipsa etiam accidentia conferant ad cognitionem subiecti in quo fundantur, vt habetur de mente Arestotelis, primo de anima. Sed cum ipsa accidentia in lapidibus plura sint, in præsentiarum sermo noster erit, de bona siue mala commixtione, ex qua in lapidibus multa eueniũt. Nã mala commixtio, seu malum esse lapidis, interdum accidit ratione humidi, interdum terrei, interdum ex indispositione calidi seu frigidi agentis, & interdum ex indispositione loci, quæ secundum esse ipsorum in lapidibus diuersa inducunt. Nam si terra sicca esset indecenter, & cum humido non bene commisceretur, nec insufficienti quantitate esset, & locus in quo esset talis materia pro esse lapidis, porosus esset, tunc

calor pro esse lapidis inductus a virtute effectiua euaporaret & sic nõ posset bene partes terrę decoquere, et humido cõmisceri. Vnde talis lapis arenosus ac fabulosus remaneret, adeo ꝙ de facili tereretur ac in sabulum rediret. Si vero talis locus non porosus existeret, & in se retineret temperatum calorẽ cum sufficienti humido, tunc ex tali terra sicca lapis efficeretur lapis durus non frangibilis, in arenis licet sabulosis appareret, vt manifeste in profiro silice ac alijs apparet, nam videatur vt arenulæ in ipsis lapidibus, & variantur & diuersificantur in magnitudine ac colore, secundum diuersitatem siccitatis terræ ac caloris agentis. Et si talis calor excederet humidũ, cõbureret partes ipsius terrę, tunc lapides discontinui essent, & vt lapilli apparerent. Si autem in tali terra sicca humiditas viscosa imbibita esset, & ex consequenti non fluxibilis licet calorem regulatum haberet, a virtute minerali, ac esset indecenti loco pro generatione lapidis, non vnitus ac continuus efficeretur, sed diuisus esset in lapillos diuersarum quãtitatum ac colorum, secundum diuersitatem materiæ cõcurrentis ad esse ipsorum lapidum. Si vero talis humiditas pro parte fluxibilis esset, & a regulato calore passa, ac indecenti loco, & pro parte viscosa & indecenti loco, efficeretur lapis diuersorum colorum ac partium, cum continuitate, ac si glutine tales lapides coniuncti forent, vt in pluribus locis apparet, Venetijs in ecclesia Protectoris illius almæ ciuitatis, & Romæ in pluribus ac multis locis, & in porta studij dominationis tuæ, Et in columnis sectis in pluribus locis, in quibus tot varij ac diuersi colores, & diuersæ res mirandę apparent, vt inferius dicetur. Optima vero lapidũ commixtio per oppositum antedictis fit, videlicet, ꝙ sit materia nõ valde sicca, sitq; humidum proportionatum & fluidum ad quamlibet partem terræ, sitq; calor proportionatus ac regulatus a virtu

te minerali siue effectiua ipsius lapidis, & sit incongruo ac dispo sito loco, in soliditate ac raritate, quæ omnia sic disposita reddunt ac efficiunt lapides vniformes, dolabiles, ac optimam compositionem habentes. & multotiens splendidos, secundum commixtionem seu proportionem aëris ac aquę. Oppositæ vero causæ, a supradictis oppositum faciunt. Sed multum ad esse perfectum lapidis, requiritur calor proportionatus, cum ipse principale agens sit, & quo mediante diuersa in lapidibus eueniunt. & maxime in his in quibus pro principali materia abundat terreum. Sed in lapidibus qui aqueo abundant, pro principali materia non tot diuersitates adsunt, cum pro effectiua virtute habeant frigidum ac siccum terreum. Nam talium partes, ratione aquositatis, bene ad inuicem commiscentur, cum fluxibiles sint ad quamlibet partem. & ideo tales lapides perspicuitatem ac duriciē multam habent.

CAPITVLVM SEXTVM. DE PERSPICUITATE ac opacitate lapidum, & de eorum coloribus.

Erspicuitas siue opacitas, differentias multas in lapidibus inducunt, cum his mediantibus in ipsis colores appareant, vt a philosopho de sensu ac sensato habetur, cum dicat, ꝙ color est extremitas perspicui in corpore terminato. Ac etiam a comentatore Auerroi in eodē habetur, ꝙ color causatur ex cōmixtiōe corporis lucidi cū diaphano. Ideoqꝫ priusqꝫ aliquas de accidentibus in colore lapidum differentias ponamus, necesse est de

clarare quomodo perſpicuitas ſiue opacitas in lapidibus acⸯcidat, & quid eius perſpicuum ac opacum ſit. Dicamus priⸯmo, ꝙ perſpicuitas eſt exiſtentia materialis lapidis, cũ transⸯparentia, ſeu cum quadam limpiditate. & opacitas eſt cum obſcuritate ac denſitate. Vnde ex conſequenti dicamus laⸯpidem perſpicuũ eſſe illum, ad cuius eſſe materiale, plures cauſæ materiæ perſpicuorum concurrunt, vt Ignis, Aër, & Aqua. Et per oppoſitum opacum dicimus, ad cuius eſſe materiale pro maiori parte opacum concurrit vt terra. Et cum hæ res dicantur viſum terminare, ꝙ ex ſolo colore fit, neceſⸯſe eſt eis adhibere nomina alicuius coloris, vt ante diximus, qui color terminatiuus ſit perſpicui ac opaci, & ſic perſpicuũ ac opacum, in ſummo contrariantur, ac eis attribuimus exⸯtrema colorum. Nam perſpicuo album datur. Opaco veⸯro nigrum. Vnde dicimus album cauſari ex admixtione igⸯnis clari cum elemento, quod eſt valde diaphanũ. ſ. aëre. Niⸯgrum vero ex igne turbido cum admixtione elementi minime diaphanitatis eſt. ſ. terra. Sed cum hij duo colores, vt diximus. ſ. album & nigrum, pro extremis habeantur, neceſſe eſt medios colores hijs participare, & ſecundum maiorẽ ac miⸯnorẽ participationẽ diuerſi colores reſultant, qui in triplici genere ſunt, videlicet, in rubeo viridi ac flauo. Et ſic oẽs laⸯpides vltra extrema iam dicta ad vnum iſtorum reducunⸯtur, ac ſub eis continentur, vt ſpecies ſub genere. Sed vt ad perfectam notitiam horum colorum deueniamus, opus eſt declarare, quomodo iſti medij colores in lapidibus cauſanⸯtur, & initium a rubeo ſumamus, Dicamusqꝫ, ꝙ rubeus color, in perſpicuis lapidibus euenit, cum ſuccenſa fumoſiⸯtas ac tenuis ignis, in perſpicuo luminoſo infunditur, & omnes tales lapides calidi eſſe dicuntur. & in hoc genere ſunt omnes ſpecies carbunculorum, vt Balaſius, Rubinus, Iacintus, Aquaticus &c. qui omnes in rubedine conueniunt. Sed differunt ſecundum magis ac minus in participatione

illius

illius igneę fumositatis ac etiam perspicuitatis. Eodē quoq; modo dicere possumus de colore flauo perspicuo, cuius secundum terrestritatem subtilem ac perspicuam a calido alteratam ac combustam, varię species efficiuntur. Viriditas vero ex aqueo perspicuo, cum terrestri vsto causatur, quæ in lapidibus diuersificatur secundum esse ipsius aquei seu terrei, vt in supradictis alijs duobus medijs coloribus diximus, ex qua diuersitate viriditas variatur, & in lapidibus varij virides colores efficiuntur. Possunt etiam variari colores in vno lapide, vt in Panthero ac Achate, & multis alijs, quæ diuersitas solum aduenit ex diuersitate substantiæ seu materię quæ ad esse ipsius concurrit. Et vt habetur a Salomone, loco superius allegato, dicente, Colores in lapidibus diuersi sunt, quia nullus color inuenire potest, in Cœlo, Aëre, Terra, Mari, fluminibus, herbis ac arboribus, qui nō inueniatur in lapidib9. Multa de colorib9 dicēda forent, quę ob breuitatis causam, & ne tędio legētibus efficiar, prætermittere decreui, cū ex his quæ dicta sint, de particularibus coloribus, simili modo in aliorum notitiam, deuenire possimus. In nō perspicuis vero albedo ex subtili terreo commixto cum aqueo causatur. Nigredo vero ex terreo fumoso ac adusto, & quemadmodum extrema opacorum seu non perspicuorum, ex multo terreo abundare videntur, sic etiam omnes colores ipsorū opacorum medij, vt rubeus, flauus ac viridis, ex multo terreo abundare videtur, vt extremorum naturam participant, ꝙ tamē terreum cū igneo, aëreo, ac aqueo cōponitur, in productione mediorū colorū, sicut in perspicuis diximus, ipsos in aqueo abundare. Veruntamen est ꝙ in opaci lapides magis aut minus ad perspicuum vergunt, secundum ꝙ magis aut minus, de aqueo seu aërio in sui compositione concurrit, cum hæc sint perspicuitatem dantes. Colores quoq; ipsorum opacorum, in vna substantia seu esse lapidis, variantur, secundum diuersitatem partium componentium ipsum

lapidem, ac etiam secundum potentiam agentis caloris, sicut in præcedenti capitulo diximus.

CAPITVLVM SEPTIMVM. DE duritie siue mollitie lapidum.

Vritiem siue mollitiem in lapidibus, duabus de causis euenire dicimus. quarum vna a materia ipsius lapidis dependet, & altera a virtute effectiua siue minerali ipsorum lapidum, quemad modum diximus in Capitulo de commixtione siue compositiõe bona vel mala lapidũ. A materia vero dicimus, cũ materia est bene cõmixtibilis, et hoc ab aqueo fit. et ideo lapides qui a prædominio in sua compositione aqueo abundant, durissimi ac perspicui sunt. Et in hoc genere gemmæ omnes, quæ limam contemnunt, ponuntur, dempto Topatio, vt infra dicemus. Lapides vero qui pro esse suo magis terreo abũdant, duri sunt aliqui, & aliqui non. sed non in tanta duritia existũt vt aquei, ex causa ante dicta. Illi etiam duri sunt, qui aqueo cum terreo abundant condecenti, ex quo humido licet opaci sint, superficiem lucidam ac quasi perspicuam habent. & hi sunt vt prophirij serpentini, ac similes, qui quasi nec ferro & vix calibe excidi possunt. Qui vero terreo abundant, & non cum condecenti humido teneri existunt, ex parte quoque virtutis effectiuæ etiam teneri ac duri existunt. nam cum virtus non recte proportionatur materiæ, indesiccando humiditatem superfluam, non duri redduntur, cum duricies ex temperata siccitate proueniat, vt omnes physici ponunt. Et ideo, vt diximus ac dicemus, Topatij non sunt duri, cum virtus eius effectiua a siccitate seu ab exiccatione humiditatis defecerit, et multa ac superflua in eo remanserit, qua mediante nõ duri existunt. Et quemadmodũ de Topatio dictum est, similiter dicere possumus de omnibus alijs lapidibus, qui pro virtute sua effectiua, habent calidum ac siccum suum diminutum. Hic multa forent dicenda, sed pro

nunc

nũc finem imponamus, & dicamus, ꝙ durities a temperata siccitate prouenit, quæ a virtute effectiua regulata esse debet, cũ bona dispositione materiæ ac loci, vt in v. cap. huius primi libri diximus. Ex quib⁹ reb⁹ oppositis, multa accidẽtia in lapidibus eueniunt. nam aliqui ignẽ cõtemnũt, aliqui ab eo consumũtur, aliqui a frigore scinduntur, & in puluerem redduntur. aliqui in aëre indurãtur, aliqui consumuntur. Similia ac alia diuersa accidũt in multis lapidib⁹, ab aqua & sole, & ab extrinsecis alterantibus, quorum causas in præsentiarum vanũ foret enarrare, cum ex antedictis ac dicendis, facili modo depræhendere possumus, et maxime ab his qui intellectu vigent. cum hęc omnia in virtute fantastica ac in imaginatiua consistant.

CAPITVLVM OCTAVVM. DE GRAVItate seu leuitate, dẽsitate ac põderositate, lapidũ.

Rauitas siue leuitas accidentia sunt, euenientia duabus de causis in lapidibus. quarum vna prouenit ex mala cõpositione, ꝙ accidens magis videtur euenire lapidibus, qui pro sui materia habẽt terreũ. et hoc fit ex mala cõmixtione partiũ terrę adinuicẽ cũ ipsa aqua. Nã cũ a virtute effectiua partes illę aquęę exsiccanť siue resoluunť, quę nõ bene permixtę erãt cũ ipsa terra, remanẽt porositates in ipsis lapidibus, vnde leues efficiũtur. potest etiã hoc euenire lapidibus, ex nimia aëris siue ignis q̃ntitate cõcurrẽte pro esse lapidis. & hęc leuitas quę isto modo fit, accidit minus in opacis lapidibus q̃ in perspicuis. sed prima tantũ in opacis grauitas ex cõtrarijs antedictis causis euenit, Nunq̃ tamẽ in lapidibus tãta leuitas inest naturaliter, ꝙ in aquis nõ submergatur, ratiõe suę terrestritatis, quę ad eẽ lapidis cõcurrit. et licet aliqua ligna lapidib⁹ grauiora sint, tñ in aqua nõ totaliter sumergunť vt lapides. Ratio huius ẽ, ꝙ pro eẽ materiale ligni nõ tm̃ cõcurrit de sicco terreo.

Et sic etiam dicere possumus, ꝙ densitas siue porositas ex eisdem causis euenire potest, ex quibus leuitas siue grauitas euenit. Et licet multa alia accidentia euenire possint, hæc pro nunc sufficiant, cum ex antedictis ac dicendis, ex omnibus quæ eis euenire possunt, causam reddere possimus. & maxime illis, qui in Phisicis periti sunt, cum res istæ inde dependeant.

CAPITVLVM NONVM. DE COGNOscendi modo, an gemmæ naturales siue artificiales sint.

Vm hodiernis temporibus, in omni re multi existant deceptores, & maxime in arte gemmaria, cum in pretio existat, ac pauci, nisi experti longo vsu sint, eas cognoscant. & maxime cum ligatæ sunt, & ne ab his decipiamur, & vt omnia pertractare videamur, pro sigillo huius primi libri, hæc pauca adducemus. Dicamusq́ꝫ, ꝙ multipliciter deceptores lapidum inueniuntur. Primo, vt cum lapides minoris pretij, ac vnius speciei apparere faciant alterius speciei, ex consequenti maioris pretij, vt ex Amatisto balasium, cum perforant, & foramen tinctura implēt, seu annulis alligant, prius multum subtiliato cum folia balasij, aut ex Saphiro, citrino, seu Birillo, formas adamantum fabricant, & tinctura addita ligant, & pro vero Adamante vendunt. Aut multotiens ex Granato superiorem superficiem fabricant. Inferiorem vero ex Cristallo, & glutine quodam seu tinctura iungunt, adeo, cum in annulo sunt, rubini videntur, Et sic multæ aliæ deceptiones, ex diuersis varijsq́ꝫ lapidibus fieri possunt, quæ omnes a peritis cognoscuntur. Sed cum in annulis lapides isti ligati sunt, difficulter cognoscuntur. Ideo oportet, vt ab annulis cum ambiguitas est extrahantur gemmæ, & per ea quæ dicturi sumus, in secundo huius facili modo cognoscemus. Alio modo deceptio accidere potest, vt cum non ex vero la-

ro la-

to lapide formam ac colorem, alicuius veri lapidis efficiunt. Et hęc deceptio ex multis rebus fit, et maxime ex vitro smal to, seu ex quodam lapide ex quo nostri vitrarij vasa dealbãt, addendo diuersos colores permansibiles ad ignem, vt figula rij sciunt. & vt multotiens vidi, ex his lapidibus smiragdos esse confectos, non ignobiles, quantum ad vsum. Hi lapides falsificati, multis cognoscuntur modis. primo lima, cum om nes falsi limam sentiant naturales omnes contemnant, dem= pto Smiragdo ac Topatio occidentali, vt in secundo libro di cemus. & ideo falsarij hos magis fabricant, cum naturales li= mam sentiant, & sic lima cognosci non possunt. Secundo vero modo, aspectu. nam qui naturales lapides sunt, quanto magis aspiciuntur, tanto plus oculus in eis delectatur. Et cũ ad lumẽ candelę opponũtur, nitẽt ac fulgent. Qui vero nõ naturales sed artificiales sunt, quanto magis aspiciuntur, tan to magis visio in eis marcescit ac contristatur, cum splendor eorum continue videatur deficere. & maxime, vt dixi, cum ad lumen candelæ opponuntur. Cognoscuntur hi etiam, cũ extra annulos sunt, pondere. nam qui sunt naturales, ponde= rosi sunt, dempto Smiragdo. Artificiales vero leues existũt. Vna tamen probatio existit, quæ nunquam fallit, ac omni= bus antecedit. nam qui artificiales sunt, nõ obstant igni, sed in ipso liquantur, & colorem ac formam deperdunt, cum ex fortissimo igne liquantur. ac etiam impossibile est, quin in ali qua parte eius aliqua puncta, vt ampullæ, non appareant in substantia eius, quæ ampullæ adueniunt ex igneo calore, cũ non bene proportionatum reddere possint in eorum compo sitione, vt a natura in veris lapidibus fit. Possunt etiam tales falsi lapides ex alijs rebus componi quâm ex vitro. nam ex multis mineris, vt ex sale, atramento, metallis, ac ex multis a= lijs rebus, vt vidi, ac a pluribus doctoribus habetur, & maxi me a fratre Bonauentura, in secundo libro sui cõpostelli vo= cum ex improuiso cognitio naturalium lapidum, ac ipsorum

ſpecierum,ex magna experientia habetur, & ex cõtinuo vſu,vt ſciunt illi qui in tali exercitio perſiſtunt. Et ſic finẽ imponimus huic primo libro.

SECVNDVS LIBER

CAPITVLVM PRIMVM PROOEMIALE

Eracta prima parte huius noſtri libelli,Illuſtriſſime princeps, in qua de generatione lapidũ ac ipſorum accidentium,in vniuerſali pertractauimus,in pręſentiarũ in iſto ſecundo de ipſis lapidibus in particulari agemus. Ponendo primo, an in lapidib9 virtutes ſint,ac qũo in nobis virtutẽ influant,adducẽdo opiniones antiquorũ, & cũ vera philoſophorũ ſententiarũ. Noĩa quoq; doctorũ a quibus libellũ noſtrũ extraxi adducemus, vt quid ſcripſerim ab eis accepiſſe putes. Et cum oculis prius lapides obijciantur,q̃ nomina dicãtur,vt ex coloribus in nomina lapidis deueniamus,alphabetũ de coloribus,cũ proprijs noĩbus lapidum ponã. ad hoc vt cognito nomine virtutẽ lapidis cognoſcamus,cũ ad propriũ capitulũ recurſum fecerimus. Vltimo,pro complemento huius ſecundi libri,nomẽ omniũ lapidum ſecundum ordinem alphabeti ponemus. Colores quoq; ac loca in quibus inueniũtur,narrabimus,& vltimo vires ipſorũ adducemus, ſi a doctoribus reperiantur.

CAPITVLVM SECVNDVM. AN IN LAPIDIBUS ſint virtutes,in quo variæ erunt opiniones.

On parua nec inutilis difficultas inter celeberrimos doctores exiſtit,de virtute lapidum,cũ non nulli eorum dicant, nullam virtutem ineſſe lapidibus,, q̃ falſum eſſe arbitramur, iſtosq; dimittamus,cum totaliter a veritate diſcrepent. Aliqui vero ipſorũ dicut,

dicunt, in lapidibus tantum elementalem virtutem inesse, vt calidum, frigidum, durum, passibile, ac huiusmodi inhærentia mixtis, quæ ab elementali esse procedunt. Negantes quoque oēs alias virtutes inhęrere, a forma specifica seu a substantiali esse lapidis, vt venena fugare, victoriam præbere, ac similia, Et isti tali modo friuolo suas rationes seu argumentationes comprobant, dicentes. Quæ nobiliora existunt, nobiliores virtutes eis decent. Sed cum animata in animatis nobiliora sint, ideo nobiliores virtutes animatis decet q̄ inanimatis, Sed cum animata his careant, ergo et lapides cum inanimati sint. Habent etiā alias rationes persuasiuas, quas ob breuitatis causam, relinquamus. Experientia primo contra hos militat, cum virtutem in lapidibus proprijs oculis videamus. Nonne videmus Magnetē ferrū attrahere ? Saphiros quoq; antraces curare, ac similia in multis. Non sanę mentis esset qui talia negaret, cum hæc nobis innotescant, vt prima principia. Vlterius cōtra negantes, ex vsitato verbo arguā, Fama quā omnes famant, nō ex toto perit. Sed cū fama semper, tā apud aliquos antiquos, quā apud oēs modernos, fuerit, q͏ in lapidibus sint virtutes, ergo credendū est doctoribꝰ istis, q͏ in lapidibus sint virtutes. et auctoritas Salomonis in hoc magna est, cū dicat, diuersę virtutes sunt lapidū, quidam gratiā dominorū tribuūt, quidā igni resistūt. alij amabiles faciūt, alij sapientiā dant. quidā inuisibiles faciūt, alij fulmina repellunt. quidam venenū extingunt, quidam thesauros custodiūt et augēt. Alij agūt vt mariti mulieres diligāt. quidam tēpestates marinas sedant, Alij infirmitates curant, quidam caput et oculos cōseruant. Et vt oīa concludā quicquid humano generi excogitari potest, per virtutē lapidū valet confirmari. Sciendum tamen est, q͏ in lapidibus interdum vna est virtus, interdum duę. interdū tres, & interdum multæ, & hæ virtutes nō insunt ex pulchritudine lapidis, cū aliqui turpissimi sint, & virtutē magnā habeāt, et aliq̄n formosissimi et nullā habeāt. Vnde pro indubitata cōclusiōe tenet̄ apud celeberrimos doctores, q͏ in lapidibus sint virtutes, quęadmodum

dum in aliis rebus ſunt. ſed quomodo id ſit, variæ opiniones ſunt. Vna quidem opinio fuit Pythagoricorũ, qui ponunt virtutes ineſſe omnibus rebus ab anima, & ponebant lapides ac omnia inferiora animata, quemadmodum faſcinatio fit per oculum, mediãte anima. Dicebantq; animas poſſe ingredi & egredi aliam materiam, per operationes animales, quemadmodum intellectus humanus ſe extendit ad intelligibilia, & imaginatio ad imaginabilia. Ita & in lapidibus dicebant, ꝙ animæ lapidum ſe extendebant, ex propinquitate ipſius lapidis, ad hominem in ſubſtantia hominis virtutem ſuam imprimebant. & ſic ponebant virtutem in lapidibus eſſe ac operari, mediante anima. Dicebant iſti, ꝙ per viſum anima hominis vel alterius animalis, ingrediebatur in alium hominem vel animal, & impediebat operationem illius animalis, quæ faſcinatio & impetitio, nõ ex ſolo viſu eſſe exiſtimatur, cum viſio fiat ſuſcipiendo, & nõ extra mittendo. huius opinionis eſſe videtur Vergilius in Bucolic. Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos. Talis autem faſcinatio, non ſolum in hominibus, ſed etiam in brutis eſſe videtur, vt Solinus narrat, ac etiam Plinius. & in me ipſo expertus ſum, ꝙ cum lupi Italici viſu hominem anticipant, hominis vox rauceſcit. nec alta voce clamare poſſunt, cũ prius nullũ defectum in inſtrumẽto vocis haberẽt. nec hoc ſolo viſu accidere poteſt, vt ſupra diximus, ſed ab alia cauſa. ſ. ab anima faſcinantis. Et hanc opinionem ſecutus eſt Democritus, qui dicebat omnia plena eſſe diis, ac etiã Orpheus, qui dicebat deos ac virtutes diuinas eſſe diffuſas in rebus. & nil aliud dicebat eſſe deum, niſi illud quod res format, ac diffuſum eſt in omnibus reb9, & ſic deos eẽ aĩas arbitrabãtur, ac virtutẽ tribuebãt rebus, mediante anima, quod falſum ac abſurdum eſt apud omnes philoſophos. Ideo omiſſis vanis opinionibus, ad veram accedamus. Antedictis tamen, prius contradicentibus, reſpondeamus, prætermiſſis illis qui negarunt aliquam virtutem eſſe in lapidibus, cum abſurdum ſit, & contra omnes

philo

philoſophos. Sed ad illos qui dixerunt tantum in lapidibus virtutem elementorum eſſe reſpondeamus, cũ dicunt, quæ nobiliora exiſtunt, nobiliores virtutes eius eſſe debere &c. Concedo pro tunc verum eſſe, & dico, ꝙ inanimatis nobiliores ſunt virtutes, q̃ in lapidibus. Nullus ſanæ mentis dubitat, ꝙ in homine nobiliores virtutes ſint, q̃ in lapidibus. Sed etiã in brutis ſic deducitur, Multa enim bruta exiſtunt, quæ nobis temporis ſeu aëris mutationem oſtendunt, vt a multis doctoribus habetur, qui de mutatione aëris ſcripſerunt. & maxime a celeberrimo viro deauratæ militiæ, domino Nicolao de Comitibus Patauino, qui tempore noſtro ſummus Aſtronomus fuit, in libello ſuo de mutatione aëris, capi. vij. qui ponit multa animalia oſtendere cantu aut congregatione aëris mutationem. Nonne galli cantu ſuo diſtinctionem horarum diei nobis indicant, quæ animalia non ſolum in rebus ſuperioribus virtutem demõſtrant, verum & in inferioribꝰ maximã habent, cum ex eorũ partibus ac exeuntibus in hominibus maximam virtutẽ inferant, vt ex medicorum libris habetur, quæ omnia nobiliora eſſe puto, q̃ ſint virtutes lapidum. Vnde cõcludamus illorum argumentum eſſe nullum ſeu nullius valoris ac efficatiæ, cõtra tertios ne prolixus fiam dico, ꝙ virtus lapidum non eſt ab anima, nec ab elemẽtis tantum. Sed vt inferius dicemus, ab ipſa ſpecie ſeu ſubſtantiali forma ipſius lapidis, vt clare ex philoſophorum dictis adducemus.

CAPITVLVM TERTIVM. IN QVO NARratur quomodo & vnde virtutes ſint in lapidibus.

MAgnam digreſſionẽ fecimus, nũc tempus eſt vt ad rem noſtram redeamus, ne tędio legentibus efficiamur. Certũ eſt ꝙ in lapidibus ſunt virtutes, ſed vnde tales virtues emanãt, adhuc nõ declaratum eſt. Aliqui ponunt virtutes ſpeciales vltra comple[illegible] lapidibus, ab elementis cõponentibus ipſos,

& ſua dicta tantũ hac rõne corroborãt. Nã ꝙ ex aliquo cõponit̃ cõponẽtis virtutẽ habet, quemadmodũ riuulus ſaporem habet ſui fontis. Sed notũ eſt ꝙ lapides ex elementis cõponunt̃, vt in primo huius declaratũ eſt. ergo quicquid in lapidibus eſt, tm̃ ab elementis euenit, & nõ ab alia virtute. Plato ac etiã ſui ſequaces, qui Ideas ponunt, dicũt omnia cõpoſita, in quacũq; ſpecie, Ideam ſuã habere influentẽ ſibi virtutẽ & quantũ talia mixta ſeu cõpoſita, puriorẽ ſubſtantiam ex elementis habent, Idea ſua, mediãte materia pura, vbi infundit̃, maiorẽ perfectionẽ inducit. Sed cũ p̃cioſi lapides ſic ſint maiorẽ ergo virtutem Idea ſua inducit in illis q̃ in alijs cõpoſitis, nõ ita purioribus, & ſic, mediante Idea, in lapidibus virtutes ſpeciales attribuũt. Hermes et multi alij aſtronomi qui ſuperiora cõſiderãt, dicũt oẽs virtutes reꝝ inferiorũ, ex ſtellis ac imaginibus cœli prouenire. Et ſecundũ ꝙ mixtũ cõponit̃ ex purioribus ac impurioribus elemẽtis, ita & virtutes ſtellarũ ac imaginũ cœli, maiorẽ ac minorẽ virtutẽ influunt. Et cũ precioſi lapides puritatẽ habẽt elementorum, & quaſi, vt ita dicã, cœleſtẽ cõpoſitionẽ ſeu admixtionem, vt in Saphiro, Balaſio, ac in reliquis apparet, lapides maiorẽ virtutem habent reliquis compoſitis, non ita ex purioribus elementis. Vnde Hermes de cauſa virtutis lapidũ ait. Sciamus pro cõſtanti omniũ inferioꝝ virtutes a ſuperioribus deſcendere, Sup̃iora enim ſubſtantia lumine, ſitu motuq;, nec nõ et figura in inferioribus influunt virtutes nobiles, quæ ſunt in lapidibus. Patet ergo ex dictis iſtorũ, ac Ptolomei, ꝙ virtutes lapidũ a ſtellis, Planetis, ac cõſtellationibus ſunt, median[illegible] puritate ſuæ cõplexionis. Poſſunt aliæ opiniones adduci, [illegible] ſunt, obmitamus. nec cõtra ſupradicta amplius i[illegible]emu[illegible]lla tamen iſtarum opinionũ magis veritati adheret, quã Hermetis, ac reliquorũ aſtronomorũ, qui pro cõſtanti ponunt inferiora ſuperioribus lationibus gubernari, vt ſententia eſt omniũ philoſophorũ.

Capi-

CAPITVLVM QVARTVM. IN QVO TRActatur, de vera opinione, de virtute lapidum.

ET licet opiniones superius adductæ, possint aliqualiter substentari, non tamen veræ philosophicę sunt, cũ philosopho conueniat a sola substantia ac forma rei virtutes attribuere, vt ab Arestotele habet, primo physicorũ, dicẽte, ꝙ materia cũ forma est omniũ rerũ causa, quę fiunt in subiecto sicut materia siue substantia, est causa omniũ accidẽtiũ. Albertus magnus qui summus ac maximus philosophus fuit, viam naturalẽ insequens, ponit, ꝙ virtus lapidũ fit ab ipsa specie ac forma substantiali, ipsius lapidis. Nã cũ in mixto sint, aliquę res habentes pro causa virtutes elementorũ, vt est durities, grauitas, et similia. Et quædã res vt virtutes earũ sunt, habentes pro causa ipsam speciem. Exemplũ ꝙ Magnes habet duritiẽ ferrugineũ, colorẽ, & similia, ex virtute mixtibilium, seu elementorum prouenit, Sed ꝙ ferrũ attrahat a specie ipsius Magnetis euenit, quæ species nobis aggregatum, ex materia ac forma indicat, vt de mente Commentatoris est, primo Methaphysicæ, qui ponit, ꝙ species non est tantum forma, sed totũ aggregatum, ex materia & forma, quod dat esse indiuiduale materiæ. Nam esse omnium rerum secundum speciem, propriam habet operationem, ac proprium bonum, secundum speciem in qua formatur ac perficit̃ in esse naturali. Et omnia complexionata instrumenta sunt ipsius formæ. nam desinente forma, corrumpitur ac destruitur complexionatum, adeo, ꝙ forma continetur a materia, sicut diuinum ac optimũ illius. Est enim forma quoddam diuinũ infra cælestes virtutes a quibus datur, & supra materiam cõplexionatam, cui infundit̃. Et sic forma est vna essentia simplex tantũ operatiua, vnius quodcunq; sit illud propriũ illius speciei, nã vnius

est tantum vnum efficere, eo, quod ab vno tantum vnũ est. Possumus etiam aliter considerare formam, vt cœlestis virtus quæ multiplicatur in inferioribus, ex imaginibus ac circulis cœli, qui distribuunt duodecim signa cum stellis suis supra Orizontem, rei illius cui infunditur. Et sic ipsa forma est multiplex valde, secundum virtutes elementales in quibus operatur, & potentias naturales suas, quę circũstant ad essentiam suam simplicem. Et sic ipsa forma multorum effectuũ erit productiua licet forte vnicam ac propriam habeat operationem, & hoc est quod fere omnes res nõ ad vnam tantũ virtutem determinatur, notis operationibus eius. Sed tamen forma specificans materiam, potentior est alijs formis, licet multotiens propria forma, ex indispositione materiæ, parũ ostendatur ac operetur. Vnde Hermes de lapidibus ait, quod lapides eiusdem speciei variantur in potentia, ex confusione materiæ, ac etiam ex loco generationis, propter directionem seu obliquitatem radiorum correspondentium supra illa loca, adeo, quod multotiens nullum effectum proprium illius speciei inducit. Vnde philosophice considerando, et cum auctoritate Alberti magni, dicemus. quod virtutes lapidum proueniunt ab ipsa specie, mediante forma substantiali ipsius lapidis, facta inconuenienti loco, ac a proportionata materia, quæ conuenit pro esse talis lapidis. Hæc etiam fuit opinio Platonis, dicentis, Dotauit res quidem natura proprietatibus, omnino enim quodlibet secundum quod meretur a specie sua, vt agat quod proprium est ei in specie sua.

CAPITVLVM QVINTVM. DE OMNIbus nominibus doctorum, a quibus ea quæ dicturi sumus, accepimus.

ET ne videar ea, quę dicturus sum de particularibus lapidibus, de me tantum dixisse, decreui in hoc capitulo nomina omnium doctorũ, a quibus sumpsimus, ponere, Et licet inter ipsos aliquam

quam dissensionem inuenerim,tamen,quod a pluribus com probatum est,accepi. Nullus ergo miretur, si quid dissonum a dictis alicuius doctoris interdum scribere videar. Sed alios quos nomino, prius inspiciat, q̃ mordaci lingua me calumniet. nam a pluribus quæ dixero,cõprobata inueniet. Quoniam tantum omnium vt plurimum infra scriptorum doctorum fidelis recitator sum, qui de tali materia scripserunt, quorum nomina hæc sunt, Dioscorides, Arestoteles, Hermes, Euax, Serapio, Auicenna, Ioannes Mesue, Salomon, Phisiologus, Plinius, Solinus, Lapidarius, Helimandus, Isidorus, Arnoldus, Iuba, Dionysius Alexandrinus, Albertus Magnus, Vicentius hystorialis, Thetel Rabanus, Bartholomæus de ripa Romea, Marbodeus episcopus, Hortulanus, Liber Pandectarum, Cornucopiæ, Kirandus, ac liber de Natura rerum. Nam, vt superius dixi, si quis bene omnium dictorum doctorum scripta intellexerit, me a dictis vt in pluribus comprobatorũ non discedere cognoscet, sed eorum sententijs adhærere. nam omnes istos pro ducibus huius opusculi accepi.

CAPITVLVM SEXTVM, QVOMODO PER colorem lapidis in cognitionem nominis deuenire possumus.

Vm plerunq; lapides oculis nostris, quorũ multoties nomina ignoramus, vt celeri modo in cognitionem nominis deueniamus. quo cognito virtutem sciamus, alphabetum ex coloribus lapidum institui, cui nomina lapidum immediate subiunxi. Aduertat tamen dominatio tua, q̃ multi lapides in colore cõueniunt, non tamen idem sunt. Et cum omnia in alphabeto dicere non possimus, habitis ergo nominibus ad propria capitula dominatio tua accedat. nam ibi magis distincte ex differentijs positis in veram cognitionem deueniet. & sic mediante colore nostrum intentum consequemur.

Argenteus,	Andomamanta.
Aluminoſus,	Amiantus.
Argenteus,	Agirites.
Argenteus,	Androa. Azurinus. Armenus.
Albus,	Aqueus. Berillus.
Albus,	Borax.
Albus cum pupilla nigra,	Belloculus.
Albus,	Corallus.
Aqueus albus,	Criſtallus.
Albus opacus,	Coruina.
Aureus,	Criſocollus.
Aureus ignitus,	Criſolanſis.
Albus citrinus,	Ciſtolitus.
Aureus purpureus,	Criſopaſſus.
Albus,	Coranus.
Aureus,	Criſopis.
Aureus,	Calcites.
Aureus rutilans,	Eſtimion.
Albus ſpecioſus,	Exebenos.
Aureus,	Hammonus.
Albus cum multis coloribus,	Kamam.
Albus admixtus nigro,	Lincis.
Aureus,	Liſimacus.
Alba candida,	Margarita.
Aureus, Argenteus,	Marchaſita.
Aureas venas,	Medea.
Albus perſpicuus,	Nitrum.
Albus vngueus,	Onix.
Albus rubeus,	Onichinus.
Aureis guttis ſeu ſtellis,	Pontica.
Aqueus vt glaties,	Peanites.
Albus grauis,	Sanius.

Albus argenteus,
Balbus aluminoſus,
Bicolor,
Criſtallinus,
Candidus criſtallinus,
Ceruleus,
Croceus leoninus,
Candidus leuis,
Cineritium,
Candidus interſectus croceis coloribus,
Coralinus croceus,
Candidus oblongus,
Candidus venoſus,
Candidus,
Citrinus corintheus,
Ceruleus purpureus,
Criſtallinus,
Crocei coloris cum pupilla,
Criſtallinus,
Candidus tranſparens,
Citrinus aureus,
Cineritius,
Candidus lucens,
Citrinus,
Criſtallinus varius,
Croceus,
Croceus,
Criſtallinus,
Criſtallinus nebuloſus,
Citrinus lucidus,
Cerulea ſanguineis guttis,
Candidus,
Criſtallinus,

Tale.
Tegolitus.
Dæmonius lapis.
Alectorius.
Aſtrites.
Alebandina.
Agapis.
Aſius.
Aſini lapis.
Alabaſtrum.
Ceraunius.
Cimedia.
Cepocapites.
Cheronia.
Cianica.
Cambites.
Draconites.
Enidros.
Fingites.
Falconites.
Galatides.
Gelatides.
Gagates.
Iris.
Iſiſtos.
Lincurius.
Ligurius.
Kabrates.
Karabe.
Pontica.
Podros.
Panconus.

Citrinus lucidus,	Succinus.
Candidus mellinus,	Silenites.
Croceus,	Sirites.
Candidus.	Solis gemma.
Cineritius,	Siphinus.
Croceus cum viriditate,	Topatius.
Ex multis venis ſeu coloribus,	Achates.
Eburneus,	Arabica.
Eburneus,	Chemites.
Ereus cum vena flaua,	Balanites.
Ex multis coloribus,	Cepionites.
Ex multis coloribus,	Exacolites.
Ex ſexaginta coloribus,	Exacontalitus
Eburneus,	Emites.
Ereus cum nigredine,	Frigius.
Ex multis coloribus,	Hiena.
Ex quatuor coloribus,	Licoptalmus.
Ex varijs coloribus,	Lepiolotes.
Ex tribus coloribus,	Murena.
Ereus,	Marchaſita.
Ex multis varijsq; coloribus,	Mitridax.
Ex multis varijsq; coloribus,	Oppalus
Ex multis coloribus,	Pantherus.
Ex duobus coloribus,	Sardonix
Ex multis coloribus,	Ziazia
Ferrugineus criſtallinus,	Adamas.
Ferrugineus,	Abeſton.
Ferrugineus,	Baſanites.
Flauus,	Calaminaris.
Ferrugineus,	Magnes.
Flauus ac niger,	Nicolus.
Ferrugineus,	Orites.
Ferrugineus perſpicuus.	Pirites

Flauus perſpicuus,	Saphirus.
Ferrugineus,	Smiriglius.
Ferrugineus,	Siderites.
Flauus albeſcens,	Turchion.
Flauus cum aureis crepuſculis,	Zumemelazoli.
Igneus cum venis albis,	Antracites.
Igneus,	Spilitem.
Igneus,	Carbunculus.
Igneus aureus,	Criſoletrus.
Igneus rutilans,	Ceraunius.
Igneus aureus,	Hormeſion.
Igneus obſcurus,	Sardius.
Igneus,	Sandaſtros.
Lucidus ſiloſus,	Amianton.
Lucidus nitroſus,	Amites.
Lucidus,	Cogolites.
Lucidus vt ſpeculum,	Efeſtitis.
Lineis albis lineata,	Pontica
Lucidus,	Ranius.
Mareus,,	Mirites.
Mareus cum Glauco,	Zinilaces.
Niger cum venis albis,	Achates.
Niger cum punctis rubeis,	Abſinthes.
Niger maculoſus,	Auguſteum.
Niger purpureus,	Alabandicus.
Niger,	Aſpilatem.
Niger cum venis rubentibus ſeu albis,	Abiſtos.
Niger lucens,	Antifates,
Niger,	Andromantius.
Nigri coloris,	Amites.
Niger fuſcus,	Borax.
Niger,	Celidonius.
Niger,	Calcofanos.

Niger ferrugineus,	Dionyſia.
Niger,	Doriatides.
Niger,	Egipilla.
Niger,	Gelachides.
Niger,	Gagates.
Niger cum ſanguineis venis aut candidis,	Galaxia.
Niger,	Medus.
Niger,	Magnaſia.
Nigerrimus,	Morion
Niger,	Pirites.
Niger ſonorus,	Trachius.
Niger,	Onix.
Niger cum albis zonis,	Onix.
Niger cum ruffedine,	Onix.
Niger,	Orites.
Niger translucens,	Oſius.
Niger cum venis albis,	Opphicardelon.
Niger translucens,	Radaim.
Niger,	Samotratia.
Niger cum venis candidis,	Veientana.
Oleagenus,	Berillus.
Ocreus,	Criſites.
Oleagenus pallidus,	Diacodos.
Oſtreus,	Oſtraces.
Oſtreus,	Philoginos.
Purpureus roſeus,	
Purpureus vineus,	Amatiſtus.
Purpureus vinaceus aqueus,	
Pallidus fuſcus albeſcens,	Calcedonius.
Purpureu~	Celonites.
Palliolus,	Diacodos,
Puniceus,	Ethices.
Poraceus,	Emetrem.

Pallidus grauis,	Phrigeus.
Prassinus viridis,	Sagda.
Rubeus cum venis croceis,	Achates.
Ruffus,	Alabandina.
Ruffus lucidus transparens,	Balaxius.
Ruffus puluerulentus,	Bezoar.
Ruffus citrinus,	Bolus.
Ruffus,	Celidonius.
Rubeus,	Corallus.
Rubeus obscurus,	Emathites.
Rubeus rutilans,	Epistites.
Rubeus,	Fongites.
Rubeus,	Falcones.
Rubeus lucidus,	Granatus,
Rubicundus,	Gerades.
Ruffus croceis venis,	Gagatronicus.
Rubeus aqueus,	Iacintus.
Rubeus,	Lachinus.
Rubeus,	Ligurius.
Rubeus cum albis venis,	Prophirius.
Rubeus corallo similis,	Tirsitis.
Rubeus,	Varach.
Subruffus,	Indica.
Sanguineus cum venis nigris.	Nassomonites.
Serpentinus,	Ophltes.
Sanguineus,	Frigius.
Subliuidus,	Ranius.
Subalbiolus,	Vernix.
Sanguineus,	Yectios.
Varij coloris,	Amandinus.
Viridis,	Amites.
Viridis,	Oleagerus,
Viridis aureus,	Berillus

Viridis,	Pallens.
Viridis parum rubescens.	
Viridis cum vena,	Flaua, Balanites.
Viridis poreus,	Crisoprassus.
Viridis marinus,	Crisolitus.
Viridis pallens,	Caldaicus
Viridis herbosus,	Calorites.
Viridis,	Caristeus.
Viridis aureus clarus,	Crysopilon.
Viridis aureus,	Coaspis.
Varius,	Drisolitus.
Viridis clarus,	Doctus lapis.
Viridis cum guttis sanguineis,	Elitropia.
Viridis aureus,	Filaterius.
Viridis,	Frigius.
Viridis non iucundus,	Galerica.
Viridis cum venis rubeis,	Iaspis.
Violaceus,,	Ion.
Viridis,	Ligurius.
Viridis cum venis albis.	Leucocrisos.
Viridis,	Limoniates.
Viridis,	Medus.
Viridis crassus,	Melochites,
Violaceus,	Orfanus.
Viridis Prassinus,	Prassius,
Viridis cum guttis sanguineis,	Prassius
Viridis cum liniamentis albis,	Prassius.
Viridis clarus,	Pontica
Viridis cum Serpentinis maculis,	Porphirus.

Capitulum

CAPITVLVM SEPTIMVM. DE PARTI- cularibus lapidibus, secundum ordi- nem alphabeti.

Ost sermones istos vniuersales, ad rem nobis optatam, Illustrissime Princeps, in præsentiarum deuenimus, quę in particulari est de nomine ac virtute lapidum, ideo in isto septimo capitulo per totum vsq; ad principium Tertij libri, sermo noster erit de lapidibus, secundum ordinem alphabeti. Nam primo nomina lapidum imponemus, addemusq; si plura nomina eis insint, & vnde nomen vendicauerint. subiungemusq; colorem lapidum, ac eorum species, si plures eis insint. & in qua specie meliores existant, locusq; generationis siue inuentionis aderit. Vltimo pro re magis preciosa, ac omnibus magis desiderata, virtutem adducemus, vt agnoscamus omnia quæ a summo opifice producta fuerunt, ad salutem humani generis esse, cui infinitas gratias reddere debemus, cum non tantum animæ, sed & corpori pro salute semper intentus sit.

Adamas preciosissimus lapis, colorem ferrugineū tersum habens, ac quasi Cristalli, cuius quantitas nunquam maior quantitate auellanę reperta est, cum nulli materiæ cædat, nec igni, nec ferro, omniaq; contemnat, ex græca interpretatione nomē sumpsit, quod est indomita virtus. Ponūt aliqui tātum mollescere a tępido hyrci sanguine, quod fabulosum esse existimo, cum plures ictu mallei frangi viderim. Nec aliquid tam durum reperitur, quin ab Adamante patiatur, mirum est, vt fertur, q magneti contrariatur, ipsam ligando ne ferrum attrahat, cuius sex species a doctoribus magis notæ dictæ a locis in quibus inueniunt, ponuntur, Nam Indicus, Arabicus, Syrtheus, Macedonicus, Aethyopicus, ac Cypricus per ordinē inuicem succedunt. Indicus paruus in quantitate existit, sed in virtute maior. & hic est qui malleo resistit, ponderosus ac perlucentis Cristalli colorem habens. Arabi-

cus huic assimilatur, sed pallidior ac minoris quātitatis. Syrtheus ac Macedonicus, splendentis ferri colorem habent. Aethyopicus omnibus obscurior. Cypricus in aureum colorem vergit, omnibus vilior ac mollior. omnium specierum virtus est venena repellere. tamen ipse potatus, mortale venenum existit. Veneficis artibus resistit, vanos metus expellit, iurgia ac rixas vincere facit. lunaticis ac repletis dæmone, prodest. ligatus sinistro lacerto, hostes vincere facit. Indomitas bestias humiliat, incursionibus fantasmatum ac incuborum subuenit. in agendis rebus gestantem, audacem virtuosumq; efficit. Adamantis quoq; Indici seu Arabici, vt a multis ponitur, est vt magnetis virtus, dirigere ferrum ab eo tactum ad polum arcticum, & ex hoc nonnulli adamantem magnatem vocant.

Achates lapis diuersorum colorum existit. Varianturq; in eo colores ex locis suæ generationis, quorum species plures sunt, sed septem famosiores existunt, quæ non tantum colore, sed virtute variantur, vt lapidarij ponunt. Sicilia primum Achatem dedit, ab Acheo flumine inuēto, vnde ex hac causa Siculus primo ponitur. Demum Creticus, Indicus, Aegyptiacus, Persicus, Arabicus, ac Cypricus. Siculus niger est, intersectus vena alba. Creta Corallo similem Achatem producit, aureis venis seu guttis variatum. Indicus ex multis coloribus ac venis variatur, ex quorum Intersectione diuersæ imagines moltotiens fabricantur. Nunc ferarum genera flores aut nemora, nunc volucres aut regum protendit naturales effigies, vt in Achate Pyrrhi Regis fertur. ac etiam vidi Achatem, in quo septem arbores in quadam planitie apparebant, & hi optimi ac omnibus excellentiores existunt. Aegyptiacus vero rubedine ac albedine carens, varijs venis intersecatur. Persicus succensus, myrti odorem spirat, vt aliqui ponūt. Dionysius de situ Orbis ponit, Achates Persicos esse

in for-

in forma chilindri, qui per decurſum aquarũ ex montibus in Coaſpide flumine ruunt, & inter arenas reperiuntur. Arabicus ac Cypricus coloribus diuerſis variantur, tendentes ad vitream tranſparentiam. Virtutes Achatum ſecundum ſpecierum diuerſitates variantur. ſed inter ſe omnes in hoc conueniunt, ꝙ homines ſolicitos reddunt. Sed Siculi propria virtus eſt, viperarum ac ſcorpionum veneno reſiſtere, ſi ſupra puncturã ligetur. aut tritus vino, potetur. Indicus venenoſa fugat, viſum in aſpiciendo fouet, ſitim ore retentus mitigat, geſtanti victoriam præbet, vires corroborat, tempeſtates auertit, ſiſtitqꝫ fulmina. Creticus viſum acuit, ſitim ac venena extinguit, gratum ac facundum geſtantem reddit, viresque conſeruat ac corroborat. Mihi ſuperfluum videtur virtutes ſingulorum exprimere, cum ad inuicem coincidant, breuitatis itaqꝫ cauſa omitto.

Ametiſtus ex purpureis ac tranſparentibus lapidibus exiſtit, violaceo colore permixtus, roſeasqꝫ flammulas fundens. Cuius quinque ſpecies ſunt. omnes tamen ad purpuritatem vergunt, coloribus varijs iniunctam. Indicus colore, decore, ac pretio alios excedit, habens purpureum admixtum cum roſeo ac modico violaceo. Qui uero ſola purpuritate abundant, non adeo pretioſi ſunt. Violaceus, vinaceus, ac violaceus aqueus, reliquis viliores ſunt. Loca in quibus inueniuntur, eis nomen tribuerunt. Indicus principatum obtinet, Arabicus, Armenicus, Galaticus, Aegyptiac9, Tarſicus ac Cypricus, per ordinem ſubſecuntur, licet duo vltimi omnibus viliores ac ſordidiſſimi exiſtant, & de his a doctoribus non fit mentio. Omnes tamen ad ſculpendum habiles exiſtunt. Virtus eorum eſt ebrietatem fugare, nam cũ ſupra vmbilicũ ligantur, vini vaporem refrenant. & ſic ebrietatem ſoluunt, cogitationes malas reprimunt, bonum intellectum inducũt. In agendis negocijs vigilem ac expertum efficiunt, ſterilem

 fœcundant

fœcundāt lotione eius bibita. Venenum extinguunt, militātes custodiūt, ac inimicos superare faciunt. Ad capturam facilem siluestrium ferarum volucrumq; præparent.

Alectorius Cristallini coloris lapis existit, cum obscuritate parua tendente ad aquæ limpiditatem. & interdum quasi venas carneas in superficie habens, ab aliquibus Gallinaceus dicitur, a loco suæ generationis, cum in ventriculis gallorū gallinaceorum, qui post tres annos suæ ætatis castrantur, demum per septem annos vixerint, inueniatur, nec ante extrahi debet. nam quanto vetustior, tanto melior. Cum lapis in gallinaceo perfectus est, non bibit. nullus tamen compertus est in quantitate magnam fabam excedere. & vt Solinus refert, tempore Milonis Tarquinij superbi enituit. Virtus huius lapidis est, gestantem inuictum reddere. Retentus in ore sitim auffert, ideo luctantibus conuenit, gratam marito vxorem reddit, honores prebet, acquisitos conseruat, fascinatos soluit, desertum, constantem, gratum ac amabilem efficit, deperditum regnum ac extraneum acquirere facit.

Androdamanta, siue Andromadas, durissimus ac ponderosus lapis est, quasi Adamas argenti tersi nitorem habens. Est eius figura quadraturis tesseris ue distincta. Reperitur inter arenas rubri maris, nomen ei putant impositum esse ex sua virtute cum iracundias ac impetus animi, refrenare faciat, quod ab Arabico venit. virtusq; eius est etiā luxuriā sedare, ac corporis grauitatem auferre.

Astrites, Astrion, Asterius, siue Asterites candidus, Cristallo propinquus lapis existit, lucem velut stellam inclusam continens, ambulantem aqua parte lumen suscipit, cum in eo videatur forma similis flagranti stellæ aut exurenti flammæ, dicitur ab astro, quasi stella, & Ion imago. Thracia ac Carmenia eos producit, qui tacti a solaribus radijs, candidi esse videntur.

Alabandina, Ruffus ac Ceruleus, vt Sardius lapis est, &

tali

taliter imitatur, vt vix alter ab alterius valeat colore secerni. A regione Asię sic dicta, vbi primo inuentus est, nomen sumpsit. Sanguinis fluxũ prouocare virtus eius est, bibitus, omnem veneni vim exprimit ac extinguit. Varias opiniones de colore huius lapidis reperio, sed narrata a pluribus comprobantur.

Agapis, croceus in colore, leonis lapis est, ab Agape dictus, qꝫ dilectionem importat. cum virtute sua ab hominibus diligatur. Miram in scorpionum ictibus, ac viperarum morsibus virtutem habens, vulneri alligatus, linitusqꝫ aqua circundato vulnere, dolorem statim tollit ac mittigat.

Andromantes in colore niger, ponderosus ac durus lapis est, dicunt argentum ac æs ad se attrahere, quemadmodum Magnes ferrum.

Attritus, sanguineũ colorẽ vt Ematites in aquam emittit.

Antracites seu Antrachas. Ardentis coloris lapis est, scintillans vt carbunculus, qui a candida vena precinctus est, nõ sustinens ignem, perunctus oleo color extinguitur, exardescitqꝫ aqua perfusus. Albertus Magnus ponit ipsum pro carbunculo, sed non est, vt alij ponunt, quanuis cum ipso participet in colore ac virtute. Virtus eius est pestilentialem aërem expellere, ac gestantem tutum reddere. Apostematibus suo nomine dictis subuenit, eo quoqꝫ modo quo de Agape ante diximus.

Amandinus, lapis varij coloris existit, cuius virtus magnificata est in extinctione veneni, gestantemqꝫ victoriosum efficit, somniorumqꝫ ac enigmatum interpretem instruit varias quæstiones soluere, cum ei opponuntur.

Abeston siue Abestus, ferrei coloris lapis est, quem Archadia ac Arabia producit. Abeston dictus .i. inextinguibilis, quoniam accensus perpetuam retinet flammam. Et ex hoc gentiles in candelabris templorum coluerunt. ideo quia fortissimam flammam ac inextinguibilem in se retinet, nec ab

imbribus seu tempestatibus extinguitur. Habetq́ lanugineam naturam, & a multis pluma Salamandræ appellatur. Ab inseparabili vnctuoso humido a sua substantia ignis fouetur, ideo semel accensus, perpetuam lucem conseruat, sine aliquo liquore addito.

Asius candidus ac leuis, vt pumex lapis est, & cum lingua linitur, gustum salsum præbet, constrictus manibus facile in puluerem vertitur. Ex alexandria deportatur, licet in aspectu nō speciosus sit. in virtute tamen summus est. Nam pthisicos cum rosaceo zuccaro more electuarij sanat. Scrofulas, fistulas, podagiam, ac multas alias ęgritudines curare dicitur, vt ex medicorum libris habetur.

Amianton filosus ac lucidus in colore lapis existit, in similitudine aluminis plumosi, tamen cum maiori tenacitate. A multis linum viuum dicitur. nam cum in igne decoquitur, demum teritur. fila vt linum emittit, ꝙ a sua inseparabili viscositate ab igne non passa euenit, & more lini filatur. Cum antiqui defunctorum cineres reseruabant, ex Amianton sacculos conficiebant. in ipsis mortuorum corpora imposita, comburebant. illæso sacculo hoc agebant, ne quid extraneũ cineribus mortuorum admisceretur. Valere incantationibus ac magorum veneficijs virtutem suam dixerunt.

Augusteum ex marmorũ specie nigri coloris lapis est, vndatim maculæ in serpentum speciem insunt. Tiberij Augusti tempore in Aegypto repertus, a quo nomen vendicauit.

Alabastrũ siue alabastrites intercinctus albis venulis, ac citrinis colore cãdidus lapis est, ex genere marmorũ ad vnguẽtaria va.a optimus, cũ in eo illæsa præseruẽtur. Circa Thebas ac Damascũ inuenitur probatissimus, ac cæteris candidior in India ac Carmœnia. Vilissimus sine cãdore in Cappadocia. Optimus quoq; existit, qui mellinũ habet colorem non cum multa transparentia. In medicinis valet, vt a Dioscoride ac a multis alijs doctoribus habetꝰ. Gestans causarũ victoriosus erit.

Alaban-

Alabandicus niger in purpureum vergens lapis est. a loco nomen sumens suæ primę inuentionis. Ab igne colliquatur, ac funditur more metalli. vtilis ad vitrariam artem cum vitrum clarificet ac albefaciat. Reperitur in multis Italiæ locis, & a vitrarijs manganesum dicitur.

Aspilaten Arabia lapis genitus nigri coloris, in nido Arabicarum auium vt plurimum inuenitur. Spleneticos curat, fimo cameli spleni alligatus.

Abistos nigri coloris lapis est, rubentibus ac niueis venis lineatus, ab igne calefactus, per octo dies calorem in se retinet, grauis ac ponderosus existens, plusquam sibi videtur sua quantitas ministrare.

Asinius siue Asininus lapis, ab asino animali dicitur. quoniam ex syluestri asino extrahitur. Subalbidus & parum in citrinum tendens, cum rotunda ac parum oblonga figura in quantitate non magnæ nucis, non durus, cum aliqualibus amfractibus non multum penetrantibus. Cum frangitur, subcitrini smalti lucidi similitudinem retinet. Hic lapis duplex est, Maxillaris scilicet & Cephalicus. At Cephalicus capiti impositus, eius dolorem sedat, ac epilensiam curat. Maxillaris, quia in maxilla reperitur. Gestantem indefessum reddit, vt nulli in prælio succumbat, quin potius lassatis hostibus ipse resumptis viribus diro cruciatu reuerberet. Venenosis animalibus resistit. Sumptus cum vino, quartanas febres excutit. In necando vermes puerorũ miram virtutẽ habet. si cũ vino sumatur, nocumentũ aquæ bibitæ, in qua steterit venenum, corrigit. ac reptilium morsus curat. Pregnantibus auxiliari fertur, & ex aluo mortuum fœtum educere.

Arabica seu Arabus in colore Eboris lapis est. Nomen ab Arabia sumpsit, in qua primo inuentus est. Valere dicitur in doloribus neruorum. In Aegypto quoq; reperitur, odorem ac colorem myrti habens, & in vsum odoris seruatur. Crematus, dentifricijs accommodatur

A

Amiatus ſiue Amiantus, in colore aluminis lapis exiſtit, nec in igne deperditur, veneficijs magorum reſiſtere fertur, vtiliſſimus quoq; ad medicinalia.

Antiphates ex lucenti nigro lapis eſt, odorem ac ſaporem myrti reddit, ſi in vino ac lacte coquatur, faſcinantibusq; auxilium prebet.

Amites, lapis eſt aluminis ſeu nitri colorē habens, durior tamen exiſtit. In Aegypto ac in Arabia gignitur, Aethyopicus viridis eſt, cū in aqua diſſoluitur, lacteum colorem efficit

Armenus lapis, ſecundū Auicennam eſt lapis azurinus, & ſecundum aliquos eſt lapis habens colorem inter viridem obſcurum et nigrum frangibilis leuiter, leuis tactu, carensq; aſperitate. habetq; mirabilem proprietatem in curando humorem melancolicum.

Aquilinus limphaticus in quodam piſce reperitur, humanæ vitæ commodus. Nam appenſus aut geſtatus incommoda quartanæ febris propellit ac aufert.

Anancithidus, Necromanticus lapis exiſtit, cuius virtus eſt euocare imagines dæmonum ac ſpirituum.

Agirites, in colore argenti lapis eſt, habens ſtigmata aurea.

Antitaneus idem q̄ Criſocolla.

Aquileus idem q̄ Ethices.

Androa idem q̄ Androdamanta.

Alaſius, purpureo ſeu roſeo colore, flammeſcit ac rutilat, & a nonnullis Placidus dicitur. Aliqui putant eſſe carbunculum colore ac virtute diminutum, quemadmodum virtus fœminæ a virtute maris differt. Pluries compertum eſt, q̄ exterior pars vnius lapidis atteſtatur Balaſio interior carbunculo. & ex hoc dicunt Balaſium eſſe domum Carbunculi. Balaſij virtus eſt, vanas cogitationes ac luxuriam aufferre ac reprimere, conciliare amicorum diſcordias, ac in humano corpore ſa

nitatem

nitatem inducere. Qui tritus ac potatus cum aqua, oculorũ infirmitatibus opitulatur, & epatis doloribus subuenit. & quod mirum esse arbitror, si ipso Balasio quatuor domus an gulos viridarij, aut vineę tetigeris, a fulguræ tempestatibus siue a vermibus erunt immunes.

Berillus, oleagini coloris, siue aquæ maris lapis existit. dicunt nouem esse eius species, omnes tamen in viriditate pallentes. Nomen habet a regione seu a gente vbi inuentus est. reddens sexagonam formam conspicuam. India producit Berillos albos vt maris aqua, infecta ex solis radijs. ac tales raro alibi reperiunt. similes oleo aut aquę maris, curiosa vetu stas magis in pretio habuit. Moderniores vero obscuri Cristalli colorẽ habentes, cũ magis Adamãti assimilantur existimauerunt. ac tales a quibusdam Catel dicti sunt. Est & alia species pallidior, & Ysoberillus diciur, qui aureo seu glauco colore fulget. & hi babylonici sunt, huic Crysopilon pallidior, propinquus existit. Subsequit̃ his Hyacithizontes, demum Heroides, post hos Ceruini ac Oleagini obscuri. Cristallini, Cristallo similes. Sed Indici omnibus preciosiores sunt, cum multam transparentiam habeant, & hi cum mouentur apparet, ꝙ aqua in eis moueatur. & hæc est sententia Alberti, licet ab alijs discrepet. Si vero hi in formam pilæ retundantur, ac radijs solis subiaceant, ignem emittunt, vt specula concaua, variæ ei virtutes insunt. Alacrem gestantem reddit, coniugij amorem conseruat ac auget. Collo appensus vana somnia pellit, gulæ ac faucium, & omnes ægritudines ex humiditate capitis pendentes, curat, ac ab eis præseruat,, sumptus ac permixtus cum tanto argenti ponde re, lepram curat. Aqua in qua steterit, demum sumpta, oculis opitulatur, potataꝗ suspiria tollit, ac epatis infirmitates curat. Prægnantibus quoꝗ ne partum abortiant, nec quid incommodi patiantur, coadiuuat.

Borax, Nosa, Crapundinus, synonima sunt eiusdem lapi

nis. qui a buffone extrahitur, cuius duę sunt species, albus. & hic melior ac raro repertus. Alter vero niger, fuscus cũ ceruleo colore, habens in medio similitudinem oculi. debetq; extrahi a buffone mortuo, adhuc palpitãte, & hi meliores existunt, his qui extrahuntur post diuturnam moram sub terra. In veneno mirabilẽ virtutẽ habent. Nã cũ quis venenũ sum pserit, hunc deglutiat, qui deglutitus intestina circuit, venenosam qualitatem in intestinis impressam extinguit, & per secessum exit ac reseruatur. In reptibiliũ morsu iuuamentũ præstat. Febresq; tollit, stomachi ac renũ dispositiones malas emendat, si eius lotio sumat. & nõnulli dicunt si gestetur.

Bezoar, rubeus, puluerulentus, leuis ac frangibilis lapis est. Citrinus a nonnullis descriptus est. In veneno oẽs prædicant primũ locũ obtinere. Nam dragma ex eo sumpta, quodcunq; sit, venenum extinguit ac liberat. Vnde ob eius excellentiam omne liberans ab aliqua ægritudine, bezoar dicitur illius ægritudinis. Et sic etiam generale nomen est, vt a Conciliatore de venenis, ac a multis alijs doctoribus habetur.

Bolus armenus, est vena terrę in Armenia reperta, & inter lapides eximia eius virtute, licet lapis non sit, cõnumeratur. Cuius color subruffus est, ad citrinitatem vergens, cũ viridi obscuritate. Cuius cõplexio frigida ac sicca est. Vix summa ab omnibus doctoribus posita. Pestiferis febribus ac ventris fluxibus est remediũ, præstans Emotoicis, Spleneticis, Stomaticis opitulatur. Adulteratur multum ac parum, de vero ac bono, inuenitur, nec vnquam vidi bonum.

Beloculus lapis est albus, pupillam nigrã in medio habẽs. Ex sua pulchritudine deo belo Syrij dicarũt, in sacrificiorũ ornamẽtis. Gestantẽ in cãpestris bello inuictũ reddere fertur

Basanites siue basaltem ferrugineũ colorẽ hñs, lapis est, in Aegypto ac Aethyopia reperitur, & cum teritur aqua, croceum colorem emittit.

Bronia capitis testudinis similitudinem habet, virtus eius est, fulminibus resistere. Balanites

Brontia [illegible] Agricola

Balanites duarum specierũ lapis est, vna viridis, altera æris colorem habet, cum vena flammea per medium secante.

Carbunculus, a quibusdam Antrax dicitur, ardentes in violaceum, vndique vibrat radios, & quasi carbo ignitus videtur, apparens in tenebris. In ardentibus gemmis principatũ obtinet, colore, decore ac præcio. Quorum species duodecim sunt, sed nobiliores in Lybia, apud troglodiras reperiuntur. non ab igne patitur. nec colorem alterius gemmæ cum appropinquatur, suscipit, Sed aliæ gemmæ suum recipiunt. Est enim mas & fœmina in maribus stellæ, intus ardere videntur. Fœminæ vero fulgorem extra mittũt, & aliqui hos Indicos esse dicunt, reliquis pretiosiores. Licet dixerimus ardentium species esse duodecim, tantum de quinqꝫ magis notis mentionem faciemus. Nam primum locum Carbunculus obtinet, Rubinus subsequitur, Balasius quoqꝫ in hac specie computatur, Rubith idem quod spinella, quartum obtin et locum, In vltimo granata annumeratur. Vires carbunculi sunt, aërem venenosum ac pestiferum fugare, luxuriam reprimere, sanitatem corporis inducere ac præseruare. Malas cogitationes aufert, ac amicorum lites conciliat, & ad omne prosperitatis augmentum facit.

Calcedonius siue calcedon (vt quidam dicunt) in colore pallidus est. sed Saphirinus præstantior. A doctoribus vero tres species magis notæ ponuntur, licet a nonnullis plures. Nam hodiernis temporibus tot diuersas species Germania producit, ꝙ vanum esset enarrare. Nam saphirinum primum occupat locum. Pallidus fuscus parum albescens, subsequitur. Vltimus est rubeus, extinctus, non transparens. Multotiens hæ permixtæ sunt species, & in vno tantum lapide reperiunt varij colores, omnibus locis perfectissimos Aethyopia ꝑducit. Nonne etiã in litore Adriatici maris prope tuã ciuitatem calcedonij albi, pallẽtes, ac etiã fusci durissimi repiũt.

Fantaſticas illuſiones, collo ſuſpenſi, ex melancholia ortas, expellunt. Si perforatum traiectumq; ex ſetis aſini quis tulerit, in ciuilibus cauſis ac certaminibus victor erit. Corporis vires conſeruat, nigri ſeu ſaphirini raucedinem prohibent, vocemq; clarificent. Omnes eius ſpecies libidinem frenant, a tempeſtatibus ac ab aduerſis caſibus præſeruant.

Chelidonius lapis eſt, inuentus in ventre pullorum hyrũdinum. Cuius quidem binæ ſunt ſpecies. Nam qui rubeus eſt geſtatus in panno lineo mundo, inſanis ac lunaticis prodeſt, & diuturnas infirmitates eradicat, facũdos ac gratos geſtantes reddit. attritus aqua more colyrij, oculorum ægritudines curat. Niger vero, ad optatum finem ſuſcepta negocia conducit, iras compeſcit, gerentem quoq; gratum ac placidum efficit, dominorum iras mitigat. Alligatus collo in panno lineo croceo, febres effugat, omneſq; nociuos humores refrenat ac æquat. Compertũ eſt appenſum collo, epilenticos ac ydericos ſanare. Nonnulli dicunt, ꝙ debent inuolui in pelle vituli ſeu cerui non nati, & ſiniſtro brachio alligari. Debent tales lapides extrahi, dũ pulli parui ſtant in nido, ac de menſe Auguſti, vt perfectiores exiſtant, & pulli non tangant terram, nec parentes adſint dum extrahuntur.

Corallus, more arbuſti in mari naſcitur, abſq; folijs, non excedẽs bipedalem magnitudinem. Cuius binæ ſunt ſpecies, rubeus & albus. Auicenna ponit tertiam ſpeciem eſſe nigrã. Vidi ſimul coniunctos in vno ſtipite, album & nigrum, albi vero vt plurimum perforati ſunt, & hi inutiles exiſtunt. non perforati cũ ſumma albedine ac rubicundiſſimi, optimi ſunt. Virtutes eorum, & maxime rubentis, eſt omnem fluxum ſanguinis ſedare. Geſtatus aut vbicunq; fuerit in domo vel naui, manes, dæmoniacas vmbras, ludibria, ſomnia, fulmina, ventos ac tempeſtates fugat. Et a Methrodoro gorgiam nominatur, quod interpretatur typhonibus ac fulminibus reſiſtere, protegitq; ab omni ferarum incurſu. Stomaticis ac cardiacis

diacis passionibus subuenit. Suspensus vt stomachum tangat, aut sumptus, debilitati stomachi opitulatur, splenis apostematibus ac intestinorum iuuamentum præstat. Corrosas gingiuas solidat, putrida vlcera abstergit, ac nociuam medicinam reprimit. Rasura eius cum vino bibita, prodest mingentibus arenulas. Contritus & aspersus, aut suspensus inter fructiferas arbores, aut in agro cum semine, fertilitatem inducit. & ab eis grandinem nociuosq; imbres auertit. A fide digno accepi, ac multotiens expertus sum, ne infantes in epilensiam incurrant, quamprimum ex vtero exeunt, antequam quicquam gustent, in ore pueri ponatur dimidiū scrupuli rubei coralli bene triti, & deglutiatur. est enim mirabile seruatiuum, quamplures virtutes eis insunt, quas breuitatis causa omitto.

Cornelius rubeus seu ruffus ac transparens lapis est, & hi Orientales existunt. In Rheno flumine rubicundissimi, ac quasi colorem minij habentes reperiuntur. nonnulli ad citrinum diafanum vergunt, loturæ carnis similes. Menstrua refrenat, hæmorrhoidas sistit, disintericos curat. Collo aut digito gestatus, rixas accensosq; animos compescit.

Cristallum ad instar glaciei colore ac transparentia lapis est, cum non modica duricie. Aliqui putant niuem esse glaciatam, ac induratam per triginta annos, & ex annositate in petram esse conuersam. Aliqui dicunt a terrestritate & non a frigiditate lapiditatem acquisiuisse. Oppositi antedictorum sunt, dicentes, ꝙ hi vt alij lapides cum multo tamen aqueo generātur, rationem suam confirmant, dicentes, in partibus meridionalibus esse compertum cristallum, in quibus nunquam nix existit. Prima opinio a pluribus cōprobatur, cum videant in septentrionalibus alpibus, vbi continuo nix seu glacies existit, cum Sol æstiuo tempore feruentissimos suos radios non mittat, nisi multum obliquæ ex eleuatione poli, & ibi maxima quantitas cristalli abundet. Gignitur etiam in

Asia ac Cypro. Præstantior vero in iugis alpium Aethiopię, & in insula quoq; rubri maris meron dicta, sita ante Arabiã. Scythia quoq; Cristallo abundat ad pocula conficienda. Fabricata ex Cristallo pila radijs solaribus exposita, inflammat materiam suppositam combustibilem, sed prius calefacta pila nequaquam accendit. hoc apud philosophos rationabile est, nec est præsentis inuestigationis. Cristallum dormientibus appensum, mala depellit somnia. soluit fascinatos. ore retentum, sitim mitigat. & cum melle tritum, vbera lacte replet. Vsus quoq; Cristalli potius ad fabricanda pocula existit, q̃ ad aliud.

Crisoprassus siue Crisopressus, colore viridis, similis succo prassij, lapis est, interclusas habens guttas aureas, vnde nomen vendicat. Nam crisos græce aurum, cum ex colore aureo ac viridi compositus sit. India ac Aethyopia dat. Summa virtus eius est visum fouere, assiduitatem in bonis operibus præstat, auaritiam pellit, cor lætificat, passionesque eius amouet.

Crisoletus, Crisolimus seu Crisolensis, ex auro igniq; colore, scintillans ac transparens lapis est, sed proprie Crisoletus dicitur. A Græca lingua nomen sumens. nam crisis græce, latine aurum, & oletus totum, vnde Crisoletus totus aureus. Aethyopici optimi sunt, Indici ac Arabici non adeo lucidi ac transparentes existunt, habentes in se fuscam nebulam, ac etiam ad citrinum vergunt, Aethyopici in matutinis igniti videntur, in die vero aurei apparent. Ligatus auro, & in sinistra manu gestatus, dæmones expellit, nocturnos timores ac melancolicas visiones fugat. Præcipua eius virtus est valere contra incantationes detestabilium muliercularum, & earum præstigia eneruare. Perforatus traiectusq; ex setis asini, in pellendo dæmones maioris est virtutis. detentus in manu, febrilem calorem extinguit.

Crisolitus huius quidem lapidis vnum genus est, translu

cens

cens aurei coloris,habens quasdam ardentes scintillas. Alte-rum vero,quod a pluribus comprobatur, ceruleus ac virens est,ac si aqua maris in maiorem viriditatem tenderet. Solari-bus radijs suppositus,auream repræsentat stellam. Reperitur in Aethyopia. Locatus in auro,nocturnis timoribus obstat, dat sapientiam ac honorem,stultitiamq; repellit. tritus ac po tatus,asmaticis subuenit.

Celonites seu celontes in triplici genere (vt quidam vo-lunt) existit. extrahiturq; ex magna testudine,in colore mar garitæ habente testam. Vterinus varius ac purpureus est, cuius proprium est igni resistere. Virtus eius in hoc censea-tur digna præconio, q si quis congruo tempore, abluto ore, sub lingua gesserit, fertur continuo,quasi diuino spi amine, futura prædicere. tempore hæc sunt, die quidem toto primæ lunæ ac xv. Diebus vero cæteris totius lunaris ascensus ab ortu solis vsq; ad sextam horam quottidie. Descensus vero toto tempore ante diem virtutis huiuscemodi largitur effe-ctum. Alij duo lapides,Cephalicus ac epaticus sunt,quorum virtutes non exiguæ sunt. Cephalicus quidem dictus est ex sua inuentione, cum in capite reperiatur. præualet quidem ad capitis dolorem, resistitq; fulminibus. Epaticus vero ex inuentione dicitur. cum aqua tritus ac bibitus ante accessio-nem quartanæ,mirabiliter liberat. Hi sunt quoq; lapides di-cti drome. Gestati vero cum radice pœoniæ, gestantes faci-unt summe compotentes.

Cogolites seu Cegolites,a doctoribus medicinæ Iudaicus lapis dicitur,ex sua ibi frequenti inuentione similis oliuæ nu-cleo. Intus vero colorem aluminis seu argenti, nõ gratus vi-sui,sed oportunus medelis. Tritus ac aqua solutus,& per os assumptus, renes lapidosos soluit, ac arenas vesicæ purgat. & cum conuenienti aqua haustus,stranguriam remouet.

Ceraunius seu cerraolus lapis est,formam piramidalem ha bens. Genera eorum bina sunt,cristallinum croceo infectũ. alterum

alterum colore piritis. Ferunt ex nubibus cadere, & in loco propinquo ictui fulminis. Gemanicus primus est, Hyspanicus vero secundus, vt ignis flamma rutilans est. Socatus aliam speciem esse nigram ponit. Euax his contrariatur, cum ex diuersis coloribus esse dixerit. Durissimus tamen est, & magnę virtutis. Nam gestantem mergi non sinit, nec turbine aut fulmine percuti, in causis ac prælio victoriam inducit, dulcia ac læta somnia ministrat.

Coruina lapis in capite corui piscis reperitur. & semper bini sunt. Color eius albus opacus est, cum oblonga ac gibbosa figura, ab vna parte in altera concaua, cum aliquali eminentia in medio extrahitur, palpitante pisce ac luna cresc̄ete, & de mense Maij. Gestatus vt carni adhæreat, Iliorum dolores aufert. tritus ac sumptus, idem facit.

Cimedia ex cerebro piscis sui nominis extrahitur. Bini in capite reperiuntur, tertius iuxta spondilem tertiam versus caudam piscis, est rot̄udus, longitudinis digitorum septem, cuius caput latum est, transparens adeo si lumini obijciatur, intus spina apparet. Dicunt magi, ꝙ virtus eorum est prænunciare maris ac aëris tranquillitates ac tempestates. Luxuriam per diem excitant, si in potu sumantur.

Calcophanus niger est, gestatus in ore fauces præseruat a raucedine, ac sonoram vocem efficit.

Caldaicus siue callaica viridi palledine ac crassa, non limpidus, nec visu iucundus, auroq; dec̄es lapis est. Media Germaniaq; in gelidis rupibus vltro porrigit instar oculi.

Crisocollus in similitudine auri lapis est, media prouincia producit, vbi formicæ aur̄u eruunt. Magnetis virtutem obtinet, ac aurum auget.

Crisoptasius lapis est in tenebris lucens, colore reciproco ac confuso, velut quercus putrefacta ac in obscura collocata, in luce vero marcescit in colore pallidi auri, absque aliquo nitore.

Chemnites, eboris similitudinem habens, non ponderosus, in duritie marmoris, lapis est, illesa mortuorũ corpora a vermibus ac putrefactione longo æuo seruare narrant.

Crisanterinus in aureũ colorem vergit, frangibilis est, licet incultus, non spernenda est eius virtus. Collo suspensus pthisicos curat. puerorum collo appensus, dolorem ex ortu dentium remouet.

Cysteolitus cum aliquali albedine ac citrinitate lapis est, inuentus in marina spongia, & licet incultus sit, calculosis tamen prodest, si cum potenti vino bibatur, collo pueris suspensus, tussim tollit.

Cathochites pro Sagda quidam ponunt, vt infra habetur, quod non est verum. In corsica reperiri a Solino ponitur, glutinosam rem adhęrentem manibus tangentis, dimittit, & ita se annectens corpori vt vellus esset deglutine. In certa minibus victorem reddere vis eius est ac magicis artibus resistere, si scrupulum vnum assumpseris.

Coruia siue Coruina coloris ruffi lapis est, artificiose habetur, Kalendis aprilis decoque oua, accepta de nido corui, donec durescant, refrigerataq; in nido collocent̃ vt prius erant, coruus his cognitis, vociferare incipiet, alongeq; volabit ad hunc lapidem inueniendum, & inuento ad nidum accedet, tactisq; ouis vt cruda ac prolifica redibunt, surripiatur lapis subito a nido. Cuius virtus est diuitias augere, honores præbere. ac multa futura prædicere.

Cambites, colore Cristalli parũ obscuri lapis existit, deo ac hominibus gestans placebit, affabilis ac amabilis ab omnibus erit. Si sinistro brachio alligatus fuerit, hydropicos curat. Credo equidem ꝙ idem sit ꝙ Kabrates.

Cepocapites seu cepites candidus lapis est, habens nodos venarum marmoris candentis, coëuntes ac imagines diuersarum rerum in eo figurantur, vt in Achate fit.

Calorites, colore viridis ac si succus herbæ expressus esset.

quem Magi inueniri tradunt in ventre Sille auis, ad magicas artes valet, si ferro includatur.

Cepionidus ex coloribus multis ac translucens, aspicientium similitudinem reddens, modo Iaspidis, modo Cristalli, & aliquando Smaragdi.

Corintheus ex marmorum genere citrinus in colore armoniaci, in se diuersos colores habens. A Corintho nomen sumens, in quo magna copia reperitur. Aptus ædificijs, cum ex eo columnæ, limina, trabes ac multa alia, longo æuo durantia, fiant.

Cyanica siue Cyaneus ceruleus coruscãs, nitore purpuræ, aureis crepusculis variatus, ac interdum cum intermicantibus punctulis diuersorum colorum lapis existit. In Scythia reperitur, & est masculus ac fœmina. Mas fęmina nitidior ac purior, & ad gratiam intermicantibus aureis puluiculis.

Caristeus colore viridis, ab aspectu nomen sumens, eò ꝙ visui sit gratus, viriditateq́ꝫ sua confortans.

Calaminaris flauus, tener, non lucidus, nec translucens lapis existit. Hic si nouies in aceto extinctus fuerit, & cum alitis sanguine tenuissime puluerizatus, ad inuersas palpebras optimum Collirium existit.

Crisopassus (vt a Solino ponitur) Berilli species est, habens aureum colorem admixtum purpureo.

Coaspis colore viridis cum auri fulgore. Nomen a flumine Persarum sumpsit, in quo inuentus est.

Cimilianitus colore marmoris, in medio habẽs pupillã auream, seu crocei coloris. Repertus in alueo Euphratis flumĩs.

Crisolansis, idem quod Crisoletus.

Crisites est lapis, habẽs colorẽ Ostreæ. In Aegypto inuenitur.

Amites idem, quod ostracites, vt infra habetur.

Elonia idem, quod Sirites.

Crisopilon, species Berilli, vt in suo capitulo habetur.

Crisoberillus, vt supra in capitulo Berilli.

Coranus

Coranus albus ex genere marmorum, durior Pario.
Crisopis lapis vt aurum videtur.
Calcitis aërei coloris lapis est.
Carcina est habens colorem cancri.
Rapondinus idem quod Borax.
Celiculus idem quod beliculus.
Chrysopteron species Topatij, similis Crisoprassio.

Aemonius bino colore permixtus, vt yris arcus lapis est, nomen a similitudine yridis, quæ dæmõ arcus dicitur, sumpsit. Febricitantibus conferre, venena expellere, gestantem ab hostibus tutum ac victorem reddere, virtutem eius esse dicunt.

Dionisia nigra est, ac guttis rubeis aspersa, dicunt aliqui fuscum seu ferrugineum habere colorem, aspersum guttis niueis. In Oriente reperitur, quæ si in aqua soluta fuerit, vini odorem tribuit, suoq; odore ebrietatem fugat, & vini odorem subuertit, ac euaporare facit.

Diacodos siue diadocus, colore Berillo similis est, cũ pallíditate. Præ cunctis exagitat dæmones, vt in aliquid apparere faciat, Nam iniectus in aqua, cum sua præcantatione, varias dæmonum effigies figurat, ac petentibus dat responsa. In ore quoq; detentus, quem dæmonum quis vult ab inferis reuocat. & in petitionibus suum adimplebit desideriũ. Mortuorum corpora abhorret. nam si cum eo defuncti corpus tetigeris, virtutibus viduatum eum agnosces.

Draconites seu dētrites, aut Draconius vel obsianus qui etiam Kimedius vespertinus vocatur, lucidus ac transparēs, Cristallini coloris lapis est, secundum aliquos. Nigrum colorem Albertus Magnus ponit, figuram quoq; piramidalem non lucidam habere dicit. Nonnulli dicunt lucidum esse vt speculum cum nigredine. Multi hanc quęrunt nec inueniũt. Transportatur ex oriente, vbi magni dracones sunt. Nam exciso capite draconis, ipso adhuc palpitante extrahitur.

Virtutem amittit, si diu post draconis mortem in capite remanserit. Audaces viri in partibus orientis draconum speluncas explorant, & in has gramen rebus somniferis medicatum imponunt. Dum dracones ad speluncam redeunt, comedunt ex medicamine, somno grauantur. dormientibus vero caput abscindunt, & lapidem extrahunt. Excelsa ei virtus inest in effugando omne venenum, & maxime serpentum. Gestantem quoq; inuictum ac audacem reddit. Ideo Reges Orientis talem lapidem habere gloriantur.

Drosolitus varij coloris lapis est, cuius nominis causa existit. Si ad ignem appropinquatur, velut sudorem emittit.

Doriatides lapis, inuenitur in capite murilage, cum subito exciditur, & ad vescendum datur formicis. color eius niger lucidus est. Nonnulli volunt, q ex capite galli extrahatur, vt infra capi. Radaim. Optata perficere, ac ad vota omnia deducere, virtus eius est.

Doctus lapis virens est cum claritate quadam, & credo q sit Crisolitus, vt supra dictum est.

Litropia siue Elitropus, viridis gemma est, vt quibusdam placet Smaragdo similis, aspersa tamen guttis sanguineis. Anecromanticis vero Babylonensium gemma dicta est. In Aphrica Aethyopiaq; reperitur. Nominis causa ab effectu dicitur. Est autem hoc argumentum facillimæ cognitionis ipsius, si in pelui prius linita, tamen succo herbæ sui nominis in aqua posita, radijs solaribus subijciatur. Aqua apparebit rubea, et Sol sanguineus, ac si Eclypsim patiatur. demum aqua bulliet, ac extra peluim spargetur, vt ab igne esset agitata. Extra aquam posita, Solem recipit more speculi, adeo, q eclypses solares inspiciendo Elitropiam videre possumus. In Cypro etiam inuenitur, sed nobilior in Lybia, teste Solino. Ferunt Magi, si quodam carmine sacrata fuerit, ac quibusdam caracteribus insignita, futura prædicere facit. & si succo herbæ sui nominis

iniuncta

ſiniuncta fuerit, viſum fallit, adeo, ꝙ geſtantem inuiſibilem reddit. Virtus eius eſt, reddere geſtantem incolumem, ac accreſcere vitæ tempus, & quencunq; ſanguinis fluxum deti- nere. Venena quoq; ei cedunt.

Emathitis ſiue Emathites lapis, eſt ruffus, obſcurus ac du- rus, ferrugineum ſplendorem habens cum ſanguinis venis, manus tangentis inficiens ſanguineo colore, ſi cum aliquo liquore teritur, illud vt ſanguis efficitur. A ſua virtute nomē vendicat. Nam Emeth idem, ꝙ ſanguis. Titel vero ſiſtens. nam principalis virtus eius eſt ſanguinē ſiſtere. Quinq; eius ſpecies a locis inuentionis dictæ ſunt, Arabicus, Aphricus, præ alijs valent. Phrygius, Aethyopicus, viliores æſtiman- tur, licet Socatus oppoſitum dicat. Omnium viliſſimus Ger manicus, ſtiptica eſt virtus eius, ſi ſecundum artem medicinę ablutus ſit. Galenus vero calefactiuum ac extenuatiuum po nit, quod de non abluto intelligendum eſt. Emothoicis, di- ſintericis ac menſtruatis, & in omni ſanguineo fluxu, ſi ſupra cotem molarem cum condecenti liquore ducatur, vſquequo ſanguineum colorem acquirat, præſtantiſſimū ac optimum remedium. Si antedictis exhibeatur, cum albumine oui con- quaſſato, ſeu melle & ſucco mali punici, palpebrarum aſpe- ritatem, ac viſus hebetudinem ſanat. Vulneratis ſerpentum ictibus, potatus cum vino, ſubuenit. Curat autem ipſius pul- uis ſupercreſcentis carnis materiam. Proficit, cum melle mi- xtus, dolentibus oculis. Fertur etiam lapidem ex veſica ſol- uere, & ſi impoſitus fuerit, in feruenti aqua tepeſcit, ac feruo- rem emittit. Comburitur Phrygius, vt ad prædicta effica- tior ſit.

Ethices ſiue Endes, a quibuſdam aquileus coloris punicei lapis eſt. Aquileus dicitur eò, ꝙ interdum Aquilæ in nido in- ter oua imponunt, in Oceani litore Perſiæ. A quibuſdam la- pis prægnus dicitur, eo ꝙ prægnātis more intra ſe quendam lapillum cōtinet, intus reſonās. Et vt diximus, aliqui punicei

coloris esse describunt, aliqui carneū cū planicie ac lucíditate, & mediocri magnitudine. Nōnulli dicunt figurāhabere oblongam, ad rotunditatem tendentem. Varietas scribentium ex varietate locorum oritur, in quibus inueniuntur. Mirabilis virtutis tamen est, dicunt, si venenatum cibum habenti talis lapis porrigitur, deglutire non poterit, amoto lapide deglutiet. Aliqui dicunt, q̄ debet poni in cibo. Prægnanti sinistro brachio appensus, aborsum prohibet. Et in hora partus coxæ alligatus, aduenientia pericula amouet, & partum accelerat. Epilenticis subuenit, venenosa fugat animalia. & ideo Aquilæ in nido ponunt, vt oua ac pulli a venenosis animalibus intacta præseruentur. Amabilem, sobrium ac diuitem gestantem efficit, & ab aduersis casibus seruat.

Enidros siue Etyndros, ī colore Cristalli lapis existit. Ab hydros, quod sonat aqua, cum perpetuis guttis stillet. Huius causa a philosophis non ignoratur, cum frigidissimus sit, continue aérem tangentem frigiditate sua, in aquam conuertit, ad incensiuas febres valet.

Epistides seu hepistrites, in colore rubicundus ac rutilans est. In Corintho nascitur. Dicūt si debitis carminibus ac magicis ligaturis ante cor gestatus fuerit, ab omni infortunio tutum reddit. Locustas, nociuosq̄ volucres, steriles nubes ac turbines a terræ fructibus compescit, & a terra in qua positus fuerit.

Exacolitus ex pluribus varijsq̄ coloribus, ad inuicem coeuntibus, lapis est. Virtus eius solutiua est, vt periti medici ponunt. Attritus vinoq̄ solutus, colicæ ac illiacæ subuenit passioni, si potetur.

Estimion siue exmision, gratissimus aspectu rutilans, ex auro igneo colore lapis est, deferens in extremitatibus candidam lucem.

Execonthalithus siue Hexacontha lapis est habēs in paruo orbiculo lx. distinctos colores, In Lybia frequētissime repertus.

tus. Tot ei virtutes inesse dicunt, quot in se pretiosorum lapidum ornamenta demonstrat,

Exebonos siue exebenus, albus ac speciosus est, quo aurifices aurum limpidare solent, si cum eo fundatur. Tritus ac bibitus, amentes sanat. Stomaticos curat, fœtum in vtero souet, vesicæ dolorem soluit. fœmori alligatus, partum accelerat, ac venereas voluptates frenat.

Eumetis in colore silicis capiti dormientis suppositus, nocturna somnia oraculi modo reddet.

Emites eboris colorem habet, ac similis candido marmori, sed duriciei est minoris. Ferunt sepulchrum Darij regis ex eo fuisse conditum.

Egyptilla niger lapis est, in superficie colorem ceruleum cum venis aureis habet. A loco inuentionis nomen sumpsit. croceum colorem viniq; saporem, si in aqua teratur, reddit.

Emetrem gemma est poracei coloris, quam Assyrij Deo dicatam esse dixerunt, est superstitiosa gemma.

Effestis seu effestites lapis est, habens naturam speculi in reddendis imaginibus. In Corintho reperitur. Dicunt, si in feruenti aqua ponatur, ea tepesit. & soli opposita, ignem accendit, in disposita materia.

Elopsites lapis, ornatu carens, sed virtute supplet, quod in decore deficit. Cum appensus, Cephalargiam emicraneamq; sanet.

Eunophius similis Ethyci, cum intus resonet. putant idem esse, ac similis virtutis.

Electrion idem, quod Gagates.

Echistes idem, quod Ethices.

Echidnes lapis est, habens serpentinas maculas.

Ilaterius lapis est, habens colorem Crisoliti, terrores fugat ac passiones melancholicas. Hilaritatem sapientiamq; inducit, ac morigeratū gestantem efficit, & spiritualia confortat.

Fingites

Fingites colore candidus, duriciecꝫ marmoris cum transparentia vt alabastrum, ex Cappadocia habetur. Dicũt templum a quodam Rege fuisse fabricatum, absqꝫ fenestris, ex lapide isto & ex transparentia ipsius, claritas diei intus aderat ac si in aperto esset.

Fongites est lapis, de cuius colore apud doctores non parua existit ambiguitas. Existimo hoc fore ex diuersitate suæ speciei, nonnulli ex ardentibus gemmis esse dicunt, alij cristallini coloris, & intus ad instar flammæ. In Persia reperitur. A multis virtus eius non ponitur. Euax vero narrat, si quis rubeum fongitem in sinistra manu tulerit, dolores corporis amouet, ac iram compescit.

Falcones siue auri pigmentum, & a vulgo arsinicum dicitur, cum per sublimationem dealbatur. rubeum in aureum colorem vergens, naturam sulphuris habens, ꝙ Alkimeste vnum de spiritibus vocant. Calefactiuam ac desiccatiuam virtutem habens, ex calcinatione nigredinem acquirit. Post sublimationẽ vero ei inest albedo, & cum ter aut quater sublimatur, adustiuum in summo efficitur, adeo ꝙ omnia metalla corrodit, dempto auro. Puluerizatum ac in vulnere positum, supernascentis carnis materiam amouet, sumptis omnibus animalibus venenum est.

Frigius viridis est, ex combustione ruffedinem acquirit. Aptus ad pannos tingẽdos. In medicinis multum est in vsu, vt a Dioscoride habetur. nam si cum sauina bibatur, fistulosos ac podagrosos sanat.

Granatus ex ardentibus gemmis, ac ex carbunculorum genere lapis est. Cuius tres species sunt, Rubea, obscura ad instar mali granati floris. Altera est rubei coloris cum aliqua citrinitate, in similitudinem Iacynti. Tertia vero species, quę suriana dicitur, rubeum violaceum habet, & hæc cæteris preciosior. Inuenitur in Aethyopia inter arenas maris. Virtus eius est lætificare

cor, ac tristiciam expellere. Nonnulli dicunt qꝫ gestantem a pestifero morbo protegit.

Galactides siue Galaricides, est lapis in colore cinereus, vel vt quibusdam placet, albus in colore lactis. In Nilo ac in Athaleo flumine inuenitur, qui in aqua contritus, colorem ac saporem lacteum præbet. Sunt qui Galacidem dicunt Smaragdum, venis candidis circuncinctum. Ex diuersitate virtutis adhuc diuersa nomina sortitur. Aliqui vocant Elebon. Magi Senochitem. Alij Graffitem. Nonnulli Galbatē seu Anachitem. Magi hunc lapidem æternis præconijs extollunt. Nam magicas scripturas exaudiri, ac vmbras reuocatas reddere responsa facit. Rixas quoque ac maleficia prȩterita in obliuionem deducit. Qui vero secum apportauerit, & regem offenderit, vel alium statim placabit, & ad beneuolentiam reddet. In causis victorem, astutum, amabilem, facundum efficit. nec fascinari sinit. Vbera lactantis suspensus collo replet. Alligatus coxȩ cum filo lanȩ ouis grauidȩ partū facilitat. Verum mentē perturbat, si clausus in ore liquescat. Tritus ac cum sale mixtus, immundo ouili aspergatur, vt pastores Aegyptij aiunt, ouium vbera lactæ replet ac fœcundat, & a scabiæ liberat. Humanam quoqꝫ scabiem curare dicunt. Circunligatus denti tollit dolorem. Discordias conciliat. si ter tritus cum aqua, & excicatus in potu cum aqua clara detur. Duos inter se inimicantes, in amore coniungit, nec amplius amor eorum separabitur.

Garatronicus, & a quibusdam Galgatromeus, est lapis ruffus, aspersus venulis croceis similisqꝫ caprioli pelli. Hic militantibus vtilis est. Ferunt Achillem regem eū habuisse. nam cum secum in prælium gerebat, non subcumbebat alicui, sed ab hostibus victoriam reportabat. ipso vero carens, hostibus subiacebat. Orientales magnam copiam habent, & ex ipso ensium capulos fabricant, ne in prælia euntes eo careant, cū eius virtus sit reddere gestantem victorem.

Galatides ſiue Galactica ſeu Gelatia, multis etiam ac diuerſis nominibus appellatur. Eſt candidus lucens in figura glandinis lapis, duriſſimuſq; vt Adamas, frigidiſſimuſq; vt vix ab igne calefiat. & hoc a nimia pororum obſtrictione, quæ prohibet ignis calorem ingredi. Sua frigiditate luxuriã frenat, iramq; compeſcit. & remedium præſtat, ad omnes calidas ægritudines humani corporis.

Gelachides ſeu Garatid es, coloris ſubnigri lapis eſt, dans geſtanti amabilem, mitem, ac gratioſum eſſe. Ore retentus, recta iudicia proferre facit, ac varias opiniones recte dignoſcere. & quid de ſe alter cogitet, ſcire facit. Vt experientia talem lapidem agnoſcamus doctores ponunt. Vt iniuncto humano corpore melle, locoq; muſcarum impoſito in manu teneatur hic lapis. Nã ſi a muſcis ac apibus illeſus permanet, & dimiſſo lapide moleſtetur, verus Garatides eſt.

Gagates, licet gummi ſit, vt a multis habetur, inter lapides tamen connumeratur, a loco ſuæ inuentionis nomẽ accipit. Duæ eius ſunt ſpecies, citrinus qui ſuccinum dicitur. de quo infra dicetur. Alter niger, & a multis ambra nigra appellatur, & hic proprie eſt, Gagates, licet Plinius ab alijs multum diſcrepet in Lycia inuenitur. Solinus ponit in Britannia inueniri in copia. Gagates, vt dixi, niger eſt. leuis, aridus, ac lucidus, non tranſparens. & ſi in igne ponatur, quaſi odorem habet a ſpalti. Calefactus ex fricatione, ad ſe feſtucas paleæ attrahit. Fumigium eius dæmones fugat, ſacras ligaturas ac præcantationes ſoluit. Geſtatus ydropicis confert. In aqua tritus ac prægnanti exhibitus, fœtum accelerat, ac quocunq; modo mulieri propinatus. In potu ſi fuerit, cogit corruptam vrinam fundere, Virginem vero minime. Suffumigiũ quoque mulieribus menſtrua prouocare dicunt. Epilenſiam detegere. Serpentes fugare, & eorum morſum, cum cerui medulla ſumptum, ſanare, denteſq; commotos firmare.

Gerades rubicundus ac rutilans lapis eſt, in oppoſito ſolis

radios ignitos mittit. Virtus eius est hominem tueri, a volatilibus pugnantibus.

Gallerica est lapis viridis, pallens ac nimis crassus, non iucundus, auro decens, vnde appellata est.

Garamantica Smaragdo similis, per transuersum lineam albam habens, In magica arte multum valet.

Gasidana olorini coloris lapis est, Hæc quoq; gemma cõcipere dicitur, & intra se partum fateri concussa. Quidam putant, q̃ sit Ethyces.

Grogius idem quod Corallus. Nomen vendicat a virtute sistendi, thifones ac fulmina.

Glosopetra siue gulosus lapis, similis est humanæ linguæ, vnde nomen sumpsit. Dicunt aliqui non in terra nasci, sed deficiente luna a cœlo decidere. Magi huic non modicam attribuunt potestatem in arte sua, nam ex eo lunares motus ferunt excitari,

Grisoletus idem, quod Crisoletus.

Garamantides idem, quod Sandastros.

Galaxia lapis niger, intercurrentibus sanguineis aut candidis venis.

Galacidem idem, quod Smaragdus.

Yena preciosus lapis est, dignus custodia. Nomen sumens a bestia sui nominis, cum in oculis eius reperiatur. Multorum est colorum. Huius hæc est vtilitas, si vera narrantur, Ore abluto linguæ subijciatur, statim facit futura pręдicere. Quartanam ac podagram gestanti, non sinit euenire.

Hieracites similis milui pennæ, in colore variatus est. Nõnulli dicunt nigri coloris, quod idem est q̃ Gelachides, cum similis sit virtutis.

Hamonis aurei coloris lapis existit, inter sacratissimas gẽmas connumerat̃, cornu arietini effigiem habẽs. In Aethyopia reperitur. Cum in contemplatione quis steterit, omnia

diuina in mente repræſentare facit.

Hormeſion aſpectu gratiſſimus, ex igneo ac aureo colore rutilans, in extremitatibus candidam lucem reddens.

Horcus lapis, quem Alexandrini Catimiam vocant. Niger eſt, ac ad terendum facilis. Hic ingreditur in ſolidatura argenti.

Hyſmeri idem, quod Smeriglius.

Hammochriſos lapis eſt, habens arenas aureas. quadrulas admixtas in eius ſubſtantia.

Acinthorum tres eſſe ſpecies decreuit Antiquitas, ex fulgore ſui nominis vocantur. Nam eorum alij ſunt citrini, alij granatici, alij quidẽ Veneti. & omnes tranſparentes ſunt, ſatiſq; ex ſua denominatione cognoſci poſſunt. Cum citrini a colore citri. Granatici a colore floris mali granati. Veneti autem ex ceruleo colore, qui in ore miſſi, alijs frigidiores exiſtunt. & hi etiam aquatici dicuntur. Aliqui his aliam ſpeciem addunt, & Saphirinos vocant. omnes tamẽ ruffedine ac flauitate admixta, ſupradictis coloribus participant. Gaudet hic præ alijs lapidibus ſerenitate, tenebroſitate marceſcit. Commendantur illi, quorum color nec nimis denſus, nec nimis rarus exiſtit. ſed ex vtroque temperamento perpetua luce fulgentes ſunt, neq; æqualiter rutilantes. Albertus tamen ponit Saphirinum Iacintum principatum obtinere, qui flauus ac lucidus valde eſt, carens quaſi aquoſitate, & Aethyopicus eſt. Nonnulli granaticos meliores eſſe putant, qui ignem ſuſtineant, & violaceo colore fulgent. Citrini vero paruam rubedinem habent. Omnium viliſſimi Eneti ſeu Cerulei ſunt, qui cum tenui ſua citrinitate parum ruffedinis habent, duricia tamen alios excedunt, & vix ab Adamante ſignantur, & hi frigidiſſimi ſunt. Aliæ vero ſpecies caliditatem ac ſiccitatẽ in primo gradu habent. Virtute omnes æquales ſunt, licet colore differant. Corporis virtutes, & maxime cordis vigorant.

Triſtitiam

Triſtitiam quidem vanasq; ſuſpitiones effugant. Ingenium gloriam ac diuitias augent. A fulgure ac hoſtibus tutum reddunt. Itinerantibus ſecuritatem præſtant, vt nec etiam peſtilentiæ diuerſarum regionū nocere eis valeant. Dignosq; honores obtinere faciunt, & ab Epidimia tutum reddunt. Areſtoteles tamen ponit q pregnantes ad aborſum præparent.

Iaſpis græce, latinę viridis, quoniam virides optimi ſunt, & præ alijs valent, Lapis eſt colore viridis, vt diximus, cum quadam craſſitudine, habens venas rubeas, cuius quidē multæ ſunt ſpecies. Nam aliqui ſunt in denſa viriditate tranſlucentes. Sunt & virides guttis ſanguineis notati. Alij rubentes ad inſtar tegulæ. Nonnulli non diſſimiles porphirino rubeo. Adeo tot coloribus variantur, q decem & ſeptem eius ſpecies a doctoribus deſcribuntur, & a quibusdam plures. Nam hodiernis temporibus Germania Iaſpidum fœcundiſſima eſt, & tot ac tam diuerſos mittit, q vanum eſſet enarrare. Noſtra enim eſt intentio, ſolum de nobilioribus loqui. & vt in principio dixi, virides Smaragdini, cum venis rubeis, reliquis precioſiores ſunt, & maxime cum ſunt cum quadam tranſparentia, poſt hos virides clari infecti rubedine, rubei opaci iſtos ſecuntur. Citrini omnibus viliores exiſtunt, æqualis virtutis omnes ſunt. Geſtatus febrē ac ydropiſim fugat, viſum clarificat, noxia fantaſmata expellit. luxuriam cohibet, ac conceptum negat, & maxime viridis cum croceis venis, Prægnantibus ſeu parturientibus auxiliatur, victorioſum, potentem, ac gratum, geſtantem facit. Sed præ alijs virtutibus omnibus ſpeciebus, hæc inprimis ineſt, omnem ſanguineum fluxum vndecunq; ſit ſiſtere, debet argēti ligari, quoniam ſuas auget virtutes.

Iris Criſtallini coloris lapis eſt, inuentus apud Arabiam in mari rubeo. & hodiernis temporibus in montibus Germaniæ apud Rhenum fluuiū, habens Sexagoniam formā, & duriſſimus exiſtit. Cum autem pars eius ſub radijs ſolis te-

netur, & altera in vmbra sub tecto, in opposito pariete radios similes yridis cœlestis emittit, & ob hoc nomen sumpsit.

Idæus, colorem ferrugineum habens, lapis est. reperitur in Idæo monte. Cretæ a quo nomen sumpsit, humani pollicis formam habens.

Isciſtos seu Iscultos croceus est, inuentus in partibus Hyspaniæ, iuxta Gades Herculis. Aliqui dicũt, ꝙ idem est quod amantes, cum eiusdem sit virtutis.

Indica ruffi coloris, & in attritu purpureũ colorem efficit. Altera eiusdem nominis, aspectu candida est. A suæ inuentionis loco nomen sumpsit. cuius virtutis sit, non ponitur.

Iudaicus, a Iudæa dictus est, ꝙ idem est quod Cogolitus.

Iouis gemma candida, tenera, non ponderosa.

Ion colore violaceo. Reperitur apud Indos.

Iaguntia, aliqui volunt granatam esse.

Ierarchites idem, quod Hieracites.

Abrates siue Kakabres, in colore Cristalli cum fusca albedine. Cuius virtus est in reddendo hominem eloquentem, hilarem, præbet honores, beneuolentiam, & a noxijs casibus defendit. hydropem quoque curat.

Kamam seu Kakamam, est albus, varijs coloribus distinctus. Et a Kaumate dicitur, ꝙ importat incendium. Reperitur in locis sulphureis ac calidis, & frequentissime onixæ admixtus. Eius determinata virtus nulla est, sed virtutem ex sculpturis seu imaginibus, quæ in ipso sculptæ sunt, accipit. de quibus in tertio dicetur.

Karabe idem quod Succinum, de quo infra dicetur. Quidam tamen aliquam differentiam ponunt, nec tamen in colore nec in virtute differunt, sed suffumigium eius magis Epilensiam mouet.

Kenne in ceruorum oculis genitum fore aiunt, in Orientalibus partibus. cuius virtus est contra venena.

Kime-

Kimedini Lymphatici idem, quod Cimedia.

Kinocerus non est omnino inutilis, cum dæmonia eijciat.

Lichinus seu Lychinites inter ardentes gemmas computatur. Rubeus est, & in multis locis generatur. Apud Indos probatissimus. Dicitur lychinus eò, quod lucis vigorem excitat, ac si accensa esset lucerna. Binæ dicuntur esse eius species. Prima, vt diximus, & ab aliquibus dicitur, est remissus carbunculus. Alter vero in purpureum colorem vergit, qui calefactus sole, aut ex fricatione festucas ad se trahit. durus & difficilis ad sculpendum, & cum eius sculptura in cæra imprimitur, in se retinet, ac si bestia morsu raperet. Aliqui dicunt quatuor esse species eius, sed specificatas non reperio.

Lyncurius est lapis, genitus ex vrina lyncis animalis tempore indurata. Reperitur vbi talia animalia commorantur, & maxime in partibus Alemaniæ. Nam trinas esse species dicunt, quarum vna est scintillans, vt carbunculus. Altera crocea, in nigredinem tendens. Tertia vero viridis. Virtus est stomachi dolorem cōpescere, Ictericiam soluere, fluxum sistere, ac ad morbum regium valere.

Lyncis lapis, etiam ex vrina animalis sui nominis genitus est, sed a superioribus differt. & q̄ diu sub terra existit, mollis est. cum in arido collocatur, durescit. Color vero eius albus, nigro permixtus, ad inuicem coëuntes. & dum in terra aut in loco humido retinetur, ante suam exiccationem fungos generat. Cuius lapidis seu fungorum virtus est, calculosis siue lapidosis iuuamentum ferre, dolorem stomachi tollit, & ventris fluxum compescit, atq; ycterici am curat.

Lippares seu Liparia, ad quem sponte sua quasi quodam naturali instinctu animaliū omne genus accedit. Et ideo nōnulli dicunt, habenti hunc lapidem non est necesse ad feras capiendas alia inuenire ingenia. Est lapis frequēter inuentus in Lybia. Alij dicunt, quod eius virtus est mirabilis in tuendis

anima-

animalibus. Nam cum bestia seu fera a canibus ac venatore infestatur, ad hunc lapidem inueniendum festinat accedere, tanquam ad protectorem suum ac defensorem. Nam quandiu tale animal dictum lapidem conspicit, nec canes nec venator videre potest, quod valde mirabile esset, si ita foret, tamen a doctoribus ponitur, & in hoc dictum Plinij credo verissimum, cum dicit, ꝙ nullum est tam audax mendacium, quod auctoritate careat.

Limacie lapis, Ab animali, in cuius capite reperitur, nomē sumpsit. Ex capite limaciæ absque cortice extrahitur, quæ in locis humidis ac petrosis commoratur. debet autem extrahi statim visa astricto capite. Est coloris albi ac parum transparentis, paruæ magnitudinis, similisq; frusti humanæ vnguis. Dicunt collo appensum, febricitantem liberare.

Lacteus lapis, ex citrino colore constitutus est, cum in molari cute cum aliquo liquore ducitur, in lacteum colorē vertit. Qui si in reumatizatis oculis imponitur, humorum cursum prohibet. In principio quoq;, apostematum calidorum oculorum valet.

Leucoptalmus, ex quatuor coloribus, habens similitudinem lupini oculi, lapis est, vnde nomen sumpsit. Quidam putant, ꝙ idem sit, quod Obtallius.

Lisimacus, ex marmorum genere lapis est, habens venas seu guttas aureas.

Leucocrisos lapis, ex colore viridis, intercinctus albis venis. nonnulli speciem Smaragdi esse putant, vt in eius capitulo habetur.

Limoniates lapis, viridis est in similitudine Smaragdi, nō tamen cum tanta viriditate ac transparentia.

Ligurius (vt quibusdam placet) electorio similis est, & paleas trahit. Stomachi dolorem placat, fluxumq; ventris compescit, ydericos sanat, visum acuit. Et hinc est, quod in aliquibus collyrijs oculorum a medicis ponitur.

Lignites

Lignites in colore vitri cum quadam pulchritudine. Suspensus collo, pueros a fascinationibus præseruat, & a maleficijs mulierculárum, quæ vulgo striges dicuntur. Alligatus fronti, sanguineum fluxum ex naribus compescit, mentis alienationem expellit, ac futura prædicere facit.

Lepidotes in similitudine squammæ piscis lapis existit, habens diuersos colores.

Limphicus, lapis magnæ virtutis. Exhibitus, caducos liberat. Inuolutus tamen in bissino panno, præseruat ab omnibus Ophtalmiæ, faucium, gulæ, tussis ac Cephalargiæ languoribus, non solum præsentibus, verum & futuris.

Ligdinus, lapis est eximij candoris, amplitudinem quasi lancis aut crateris non excedens. Primo repertus in Arabia. Asia vero corallinum dat, non maioris mensuræ, q̃ sint bina cubita. ac etiã album in ea reperitur, in similitudine Eboris.

Lauraces lapides, Cephalargiam ac Emigraneam sanant.

Lychnîtem genus marmoris, lucens cum multa albedine.

Lazolus lapis, ponitur in capitulo Zumemelazoli.

Litos idem, quod Magnes.

Leucostyctos idem, quod Prophirites.

Lunarius idem, quod Selenites.

Argarita candidarum gemmarum primum locum obtinet, ex cœlesti rore genita, in quibusdam conchis marinis, vt ab auctoribus habetur. Feruntur hæ conchæ matutino tempore in certa anni parte, imum maris petere, aëremq; attrahere, ex quo margaritæ generantur. & secundum aëris sumpti claritatẽ, ita & margaritæ lucidæ ac turbidæ generantur. Est eñ margarita rotunda, vt plurimũ, & a quibusdam dicitur vnio, cũ tantum vna in qualibet concha reperiatur. Et si ex abundantia aëris assumpti, plures in vna concha generantur, in simul globatæ existũt, vt vidi septem simul globatas, tamen omnes ex opposito luminis suam ostendebant rotunditatẽ, binæ aut

ternæ multotiens visæ sunt, quarum perfectissimus color est argenteus, cum quadam limpiditate. Nec eius magnitudo (vt a doctoribus habetur) excessit vnciam. Binæ species Margaritarum sunt, Vna Orientalis, cuius color candidus vt tersum argentum, cum diaphanitate in superficie. & hæc perfectior est. Altera vero species Occidentalis dicitur, quæ ex Britannico mari transportatur, cuius color obtusus est, cũ quadam albedine, vergente in aureum colorem. Orientales omnibus perfectiores sunt, & cum magnæ ac rotundæ existunt, arte tamen perforantur, & interdum a natura non recto ordine. & hæ viles ac inutiles ad ornamenta, differuntq; a non perforatis. Et hoc est ꝙ dicit circa istas perforatę margaritæ, perfectiores sunt, minoremq; habent stipticitatẽ non perforatis. Cum tantum confortationem intendimus. Ridiculum quidem est si dicta celeberrimorum doctorum, non sana mente intelligantur, cum in receptis dicant, Margaritarum perforatarum & non perforatarum, & loco perforatarum arte perforatę, ponantur cum solo accidenti, & non cõplexione differant. Vnde ne in errorẽ deueniamus, & ab inscijs differamus, perforatę Margaritę sunt quæ diu in cõchis steterunt, & ipsę euomuerunt, ex perfecta eorum maturatione in mari, & ex longa mora & perfecta maturatione perforantur, & stipticitatem amiserunt. et de his doctores cũ perforatas nominant intelligunt. & certum est cum hæ inutiles ad ornamenta existant, ad nos non transportantur. Q[illegible] vero recte intelligunt, in comparatione Margaritas ad galla[illegible] adducunt, quoniam non perforatæ perforatis stiptitio[illegible] sunt. Habent etiam Margaritæ physicales effectus vl[illegible] ornamẽti commoditatem, in cibo decoctæ, quartanam tollũt. Tritæ cum lacte & assumptæ, mortifera vlcera [illegible] & sic sumptę mirabiliter vocem clarificant. Cor confor[illegible]t, vnde cordiacis ac sincopizantibus auxilium præstant. amouentq; Epilẽsiam. Fluxum ventris sistunt, in febribus pe[illegible]ile[illegible]ialibus cũ zuccharo exhibitæ, adiutorium p[illegible] ant. [illegible] stantem quoque ca-

que ca-

que castum reddunt.

Medusa regione sui nominis in qua primo inuentus est, nomē sumpsit. lapis est cuius binæ sunt species. Niger & viridis, sed viridis Medinus dicitur. Niger vero si super molarem cotem viridem cum lacte mulieris, solutus fuerit, quæ masculum pepererit, oculisq; imponat, deperditum visum restaurat. Cum lacte vero ouis quæ semel agniculum peperit, solutus, podragicos sanat. dolorosis locis linitus. sumptus per os venenū existit perniciosum. Hic vero lapis est dictus merito mortis atq; salutis dator. Viridis vero, qui Medinus dicitur, cū felle aliuiti nigri, & aliquantisper magnetis, ac aquę pluuialis contritus, oculis adhibitus, per septem dies visum refouet, ac minima, & quasi inuisibilia videre facit.

Marmor, notissimus lapis est, et diuersæ eius sunt species, sumentes nomen a prouincijs seu locis, in quibus inueniuntur. Tamen verum marmor laudatissimū apud antiquos est viride, & ex hoc nomen sumpsit. nam Marmor græce latine viridis. Nō tamē oēs species in lipicinijs locis generantur, ac a montibus exciduntur. Sed aliquæ sparsæ sub terra generātur, vt in multis locis huius nostri libelli, sermonem fecimus ac faciemus. In præsentiarū vero, tantū nomina specierū cū suis colorib9 repetem9. Virtutes vero in capitulis ꝓprijs reperies. Lacedemoniū viride est, vt diximus, omnibus preciosissimum. Augusteum huic succedit, repertū in Aegypto. habens maculas conglobatas in nodum. Ophiteū album ac nigrū, cum serpentinis maculis. Purpuritum seu porphiritum, ex Aegypto est, habens rubeum colorē, cū candidis intermicantibus punctis, seu globatis lineis. Basamitū ferruginei coloris est, inuentum in Aethiopia ac Aegypto. Thebaicum albū intercinctum aureis venis seu guttis. Syenitum, apud Syenem vrbem reperitur. Parium albissimum in Insula sui nominis gignitur. Onichiteum, in Arabię montibus inuenitur, nec alibi putauerūt, sed in Germania maxima quātitas reperitur, habēs colorem quasi Alabastri, cum venulis albis.

Sunt etiam Lesbium, Corinthium, Caristeum, Numidicũ, Luculeum quod in Chio reperitur, Limensum, Eburneum, nigrum ab elephante dictum. Cararienſe a loco candidum maculatum, rubeis maculis, & interdum nigris. Reperitur etiam in multis locis, cum diuerſis ac varijs nominibus, quod vanum eſt enarrare, cum in colore ac pulchritudine antedictis aſſimiletur.

Murina ex diuerſis coloribus in ſimul iunctis, lapis eſt, vt ex purpureo albo ac igneo, cum quadam repercuſſione intra ſe, qualem in cœleſti arcu aſpicimus. apud Parthos reperitur. Putant nonnulli ex humiditate terræ, condenſata calore ſolis generari. Virtus eius a doctoribus non ponitur, ſed vtilis ad vaſa fabricanda. Nã Pompeius primo myrryna vaſa in Italiam duxit, quę ex pulchritudine ſua, in maximo pręcio extiterunt.

Mirites colore ac odore myrrhæ ſimilis eſt, cõfricatus pannis, nardi odorem ſpirat, cum ſuauitate.

Malachites ad Smaragdi claritatem quodammodo ſe protrahit, cum craſſo vigore abſq; transparentia. & a malua nomen ſumit, cum quaſi colorem eius habeat. eſt lapis mollis, in Arabia inuenitur, Cypro ac Perſia, differenter tamen. nã Arabicus colorem malue habet, Cypricum ad glaucedinem tendit. Perſicus cum quadam viriditate, aereum colorem retinet. Virtus huius eſt infantes ab aduerſis caſibus tueri, cunasq; a noxijs fantaſmatibus defendere, vt infantes in omni proſperitate concreſcant.

Memphitis, a ciuitate ſui nominis, in qua primo inuentus eſt, nomen ſumpſit, vtilem chirurgis hunc lapidem eſſe quidam putant, cum ſtupefactiua ſit eius virtus magis opio. Nã in potu ſumptus, ſeu cum aceto attritus, & linitus quæ vrenda ſeu ſecanda ſunt membra. ea ſic ſtupeſcere facit, vt nullũ penitus dolorem ſentiant.

Magnes mirabilis ac incredibilis virtutis eſt, niſi experientia nos

tia nos docuiſſet,quæ dicturi ſumus vana exiſtimarentur,la= pis eſt ferruginij coloris cũ ceruleitate quadam,nonnunq̃ fu ſci ac diuerſi coloris. Inuentus primo apud Trogloditas in littore Oceani. Quinq; Magnetis genera a doctoribus de= monſtrantur,quæ colorum ac virtutum ſunt diuerſarũ. Ae= thiopicum,Macedonicum,Anthiochenum,Alexandrinũ, & Aſiaticum.Sed ſumma laus apud antiquos eſt in Magne te Aethiopico.Nomen ab inuentore ſumpſit,hodiernis tem poribus in multis ac diuerſis locis reperitur. Aiunt periculo= ſam eſſe nauigationem cum cimbris ferratis in locis genera= tionis,quoniam ratione ferri ibi detinerẽtur,quod ridiculum eſſe arbitror. Vt dixi,virtus eius eſt ſtupenda ac admirabilis, & ſi apud nos in vſu non foret, mendacia quæ narrantur pu taremus.In attrahendo ferrum, animalem quaſi virtutem ha bere videtur. & non ſolum in attrahendo, ſed in imprimen= do ei virtutem cum quadam ſymbolitate. Nam ferrum a Magnete tactum,ad ſe alterum trahit,ac ſi Magnes eſſet. vi= detur cum Adamante diſceptare, nam cum Adamas ei ap= propinquatur,ferrum non attrahit. Alleum quoq; eius vir= tutem alligat. Ex his nullam rationem reddere poſſumus,cũ ignota apud philoſophos ſit,ſed tantum a proprietate occul= ta prouenire aiunt. Tres reperio eſſe ſpecies,vna, quæ tantũ ferrum attrahit, Altera, quæ humanam carnem ad ſe trahit. Teria vero,quæ Hymmon dicitur,ex vna parte trahit ferrũ, & ex altera fugat. & hæc tantum apud nos exiſtit, reliquas vero non vidimus. Ferrum tali modo a ſe eijcit. nam tacto ferro ex vna parte Magnetis, ex oppoſita eius parte appro= pinquato,fugat. vt experientia docet,de acu appenſo filo. Pe riculoſa foret nauigatio per altum mare,ſine virtute ac noti= cia huius lapidis. Cum nauigantibus nauigationis ſit index, quotiens tetris nubibus ipſorum ſidus index latuerit, neſci= rent quo nauigarent. Primi nauigantes ignorantes nauticã rotam,acum paleæ vel ligno inſigebant per tranſuerſum,&

in lance cum aqua ponebant, vt acus nataret, deinde circunducebant lanci Magnetem, acusq; eum vndiq; sequitur, quo subtracto, quasi quodam naturali motu cuspis acus vertitur in directo syderis arctici poli, modo præcognito loco syderis motum suum dirigunt. Moderni cũ ingeniosi sint, ac inuentis addere facile sit, nauticam rotam fabricarunt, in qua non tantum locum poli arctici, verum omnes cœli partes ac ventos cernere possunt. In Magnete hoc mirabile est, quod inest ei virtus omnium partium cœli, & secundum partem correspondentem cœli, ipsa magnes tacto ferro facit acum seu rotam nauticam verti ad illam partem cœli, & hoc habetur ab Alberto Magno in libello de Magnete, ac experientia multotiens vidi. Nonnulli sacrum lapidem vocant, & nõ solum hæc admiranda, quæ diximus, sed plures virtutes summus opifex ei tribuit. Nam gestatus, spasmum artethicum doloremq; curat. hora partus in manu retentus, ipsum facilitat. Sumptus, tritus cum mulsa purgando, soluit hydropisim. eodemq; modo exhibitus, vulneribus ex venenato ferro illatis subuenit. Spleneticis, sumptus cum succo fœniculi, prodest. ac inuncto capite, alopitiam curat. Pondus vnius danich, cũ sæpo serpentis raahi, & succo vrticæ, si datum fuerit alicui ad potandum, amentem reddit, & eum ex gente, patria, habitatione ac regione sua fugat. Adulteratas quoq; vxores lapis hic reuelat, nam si latenter capiti dormientis vxoris fuerit in lecto suppositus, si casta est vxor, maritum amplectitur. si vero adulterata erit, a lecto statim prosilit dormiens, quasi coacta horribili fœtore. Gestatus autem reconciliat vxores viris, ac viros vxoribus. Timores ac suspitiones aufert, Gratiosum suasorem in sermonibus elegantemque facit. Hic etiam si tritus fuerit, & super prunas ardentes per domus angulos aspersus, vt fumus eis euolat in altum, protinus fugient morantes in ea, quia videbitur totam domum corruere, hiq; ita a fantasmatibus terrentur, q; ex domo fugiunt re-

lictis

lictis omnibus, & hoc artificio latrones poſtmodum corum bona diripiunt ex commoditate fugæ dominorum. Fertur a quibuſdam ex hoc lapide parietes ac teſtudinem cuiuſdam templi, dempto pauimēto, conſtructā fuiſſe, intra quod idolum quoddam ferreum ponderis librarum mille virtute Magnetis in aëre ſuſpenſum erat, Cuius argumentum hoc eſt, ꝙ ſi multarum acuum crunæ ac cuſpides huic lapidi confricatæ fuerint ſola adiunctione vnius ad alteram poterunt omnes ſuſtentata prima duntaxat in aëre detineri, quantum hic lapis ad magicas artes valeat. & quot mirabilia facere poſſimus, dimitto, cum alterius ſit perſcrutationis.

Magnaſia ſiue Magnoſia, ex nigro colore in commoditate ad vitrariam artem. Idem quod Alabanticum.

Marchaſitarum ſpecies multæ ac diuerſæ ſunt, varianturque ſecundum metallorum diuerſitatem. nam alia aurea, alia argentea, alia cuprea, alia vero ferrea, & in colore diuerſificantur ſecundum ſpeciem metalli cuius eſt. Alchimiſtæ hoc bene ſciunt, ab igne non liquefit, ſed per ſe comburitur. aliqui lapidem Abeſteni vocant, id eſt luminis, ideo quia in perdita viſione iuuamentum præſtat. Nonnulli dicunt, vocatū eſſe lapidem luminis, ex ea ꝙ Calibe percuſſo ignem excutit, & in apta materia ignem accendit.

Medeæ lapis, ex inuentione Medeæ veneficæ nomen ſumpſit. Habens nigrum colorem cum auratis venis, reddensq́ ſaporem vini, ſi in aqua teritur cum croceo colore.

Morion Cypricus ac Gallicus lapis eſt, nigerrimi coloris cum multa tranſparentia, aptus ad ſepulchra.

Mitridax lapis eſt, genitus in Perſia. qui percuſſus ſole, varijs coloribus micat.

Melites ſeu Melitites lapis eſt, tunſus in aqua, mellitum reddit ſaporem, varijsq́ ægritudinibus confert, vt a pluribus doctoribus habetur, maxime a Plinio.

Nitrum

Itrum inter lapides a doctoribus cõnumeratur, licet non ſit, vt etiam de multis diximus, in colore ſalis ac perſpicuus eſt, cuius virtus diſſoluendi ac attrahẽdi eſt. Artificioſe ex ſalſedine terræ fit, vbi beſtiæ ac homines minxerunt. Quanta ſit virtus in bellicis inſtrumentis, notiſſimum eſt in propellendo lapides. Nã cum igne incenditur, rareſit, & dilatatur violenter, vnde oppoſitos & ventoſitatem prohibentes lapides propellunt. Ab antiquis nunquã compertum eſt, moderna ſolertia adinuenit. Ex tribus proportionabiliter iunctis, vnum quoddam compoſitum conſtituerunt. cui nulla vis reſiſtit, cum omnia frangat, ducat, propellat ac deſtruat.

Nicolus bini coloris ex ſuperficie flaua, cũ parte inferiori nigra, & interdum totus niger lapis eſt. Putant aliqui ꝙ ſit ſpecies Calcedonij. Dicunt ꝙ a græco nomen ſumpſit. Virtus eius, geſtantem eſt reddere victorioſum, ac gratũ populo

Naſſomonites lapis eſt ſanguinei coloris, diſtinctus ſeu adumbratus nigris venulis. In Syrtibus reperitur.

Nemeſſitis lapis eſt optimus, quem de ara Nemeſiæ deę dicunt Athenienſes eleuari.

Noſe ſeu Niſus idem, quod Alabaſtrides.

Nix, lapis eſt habens colorem humanę vnguis. nam onix græce, latine vnguis. Tranſparens eſt & raro per ſe ſola reperitur. Variatur eius ſpecies ex varietate colorum, cum quo iungitur, & a loco in quo reperitur. Aliqui dicunt duas eius ſpecies eſſe, alij vero quinqȝ. Primam quę vera eſt diximus. Alteram dicunt eſſe nigerrimi coloris. Tertiam nigram, cum venis ſeu zonis albis. & hanc Arabiam mittit. Indica vero dat onicem ſubruffum cũ venis albis. Quinta eſt permixta ex colore nigro ac ſubruffo. Aliqui dicunt verum Onichem eſſe in colore Ametiſti, Carbunculi, ac Criſoleti, qui colores cum albedine ac nigredine ſunt permixti. Hic lapis in ſomno multa

horrenda repræsentat. gestatus, rixas ac lites cōmouet, pueris saliuam auget, partumq; accelerat. Epilēticis collo suspensus, casum prohibet. De onice hoc mirabile fertur, appositus oculo infirmo spōte sua, vt sensata res oculum intrat, eumq; vndiq; circuit sine molestia, & si quid intus noxij inuenit, excutit. Humoresq; nociuos ac contrarios æquat.

Onicinus, licet sit gemma ex arbore sui nominis, inter lapides annumeratur. & induratur eo modo, quo de succino dicetur. In colore albus, permixtus modico rubeo, suauem fragat odorem. si super pruna ponatur more suffumigij, faciem dealbat, ac curat scabiem.

Opalus lapis, mirabilis aspectus est, cum ex multis ac diuersis coloribus fulgentium gemmarum sit compositus, vt puta ex Carbunculo, Ametisto, Smaragdo, ac multis alijs gemmis, cum quadam varietate ęqualiter lucenti, visuq; mirabili. Solum in India reperitur, cuius magnitudo non excedit quantitatem auellanæ magnæ. Et in quanto prætio apud antiquos fuerit, a Plinio habetur lib. xxxvij. qui narrat æstimatum fuisse viginti milibus sextertijs. Contra omnes oculorum morbos eius virtus est, acuit et corroborat visum. Non est inconueniens tot virtutes attribuere, cum tot lapidum naturæ & coloris se ostendat esse participem.

Obtalius siue Obtalmius lapis est, cuius color a doctoribus non ponitur, licet aliqui dicant ex multis esse coloribus. Mirabilis est virtutis in præseruando oculos a varijs ægritudinibus, gestantis visum acuit, circumstantium vero obnubilat, vt videre non possint, si cum folio lauri ac sua præcantatione iunctus fuerit, & gestetur caute quod mirabile est.

Orites lapis est, cuius tres esse species dicim9. Vnus niger, rotundam figurā habens. hic tritus ac mixtus oleo rosaceo, perfecte curat ferarum vulnera, ac pestiferos morsus, & illæsum gestantem seruat inter cuncta ferarū genera. Alter Orites est virens, conspersus albis maculis, hic gestatus, resistit

aduerſis caſibus. Tertius, tenuis vt ferri lamina, non crebris guttis obſita. Appenſus, non ſinit mulieres concipere. ſi vero prægnantes ſunt, abortire facit.

Orphanus ex violaceo colore exiſtit, ſua pulchritudine ac præcio Romani imperatores in ſua corona impoſuerunt, in tenebris lucet. Orphanus dicitur, quia eo tempore vnus tantum erat repertus. ab Imperatoribus diligitur eò, ꝙ regales honores ſeruat.

Obſius ſiue Obſianus, ex nigro translucentiꝗ; colore in ſimilitudine vitri lapis eſt, cum æquatur ac tergitur vmbras ac imagines reddit more ſpeculi, & pro decore in parietibus ædificiorũ ponitur. In Lybia, Germania ac Italia inuenitur.

Oſtracites lapis eſt, in ſimilitudine Teſtæ oſtreæ, a qua nomen ſumpſit, in vſu pumicis ad cutem leuigandam habetur. Siſtere ſanguinem virtus eius eſt, ſi in potu tribuatur. Melleque tritus, mamillarum dolores compeſcit.

Ophites ex marmorum genere eſt, vt ſupra diximus, ſerpentinas habens maculas, vnde nomẽ vendicauit. Binæ ſunt eius ſpecies, Molle candidum, ac nigricans durum quadam viriditate, aſperſum croceis maculis. Antiqui ex hoc parietes ædificiorum ornabant. Virtus eius eſt, ſi collo ſuſpendatur, ſedare capitis dolores, ac opitulari percuſſis ictibus ſerpẽtum. Album vero phreneticis ac lethargicis ſalutem reddere arbitramur. Ex Germania habetur, & conficiũt ex ipſo vaſa potatoria. Aliqui ponũt Ophitẽ eſſe lapidẽ, ex quo fiunt lebetes. Tornatur ac ſecatur mollicie ſua, & in belgica prouincia cũ ſerra faciũt tabulas ad domos tegendas, Igne ꝟo dureſcit.

Oſtratias lapis eſt, in ſimilitudine Hyacinthi, ſed durior, cuius duricies Adamanti aſſimilatur.

Ophicardelon ex barbarica cognominatione nomen accipit. Niger eſt, binas lineas albas intercludens.

Okitokius lapis eſt minor q̃ echitis, & vt ipſe interius reſonat, planus tactu. ac cito frangibilis. Virtus, Solutus cum

ſucco

succo herbæ okimæ,& sanguine okiteritis, ac vno capite o-
midis,pauloq; aquæ,et repositus in vitreo vase,poterit osten
tationem virtutis suæ facere. Nam si digitos quis intinxerit
in hoc vnguento, tetigeritq; quantumcunq; fortissimum li-
gnum,metallum,vel lapidem,statim eum franget.

Onagari idem, quod asini lapis, de eo supra narrauimus.
Dicunt q onager græce,latine asinus.

Ombria idem,quod Ceraunia,de quo supra diximus.

Ornicus idem,quod Saphirus.

Olea,ex fuluo,nigro,viridi ac candido colore lapis est.

Rassius ab herba sui nominis,ex quadam simili-
tudine in colore nomen sumit. Dicunt Prassium
esse domum Smaragdi. In Aethyopia gigni tra-
dunt,apud Nilum fluuium. Tres sunt eius spe-
cies, vna, vt dixi,est viridis,cum crassedine transparens,non
clara. Altera viridis,compressa sanguineis guttis. Tertia vi-
ridis, lineata albis connexis, seu Calcedonijs notis, virtutis
non modicæ existit. Visum confortat, ac omnes virtutes
Smaragdi habet,sed diminutæ.

Panthera lapis est, qui etiam Euantus dicitur,habens va-
rios colores,mixtos in vno corpore ad similitudinem anima
lis sui nominis. ex colorum varietate nomen vendicauit. Ha
bet tamen talis lapis in se quasdam nigras, rubeas, pallentes,
virides,roseas ac purpureas notas. In Medæa regione repe-
ritur. Hunc quidem oriente Sole si inspexeris, in omnibus
actibus illius diei victor eris. Dicunt etiam tot varias habere
virtutes, quot lapidum mixturam habet. nam quilibet lapis
dat ei suam virtutem.

Pontica gēma est,liuore perlucida. Tres eius species magis
notas reperio. & a Ponto nomē sumit,cū ibi reperiat̄,ac etiā
ex eius aquæ similitudinē habens, cū ipsa cerulitate rubētes
stellas,seu aspersa est guttis sanguineis. Altera aureis stygma
tibus micat. Tertia vero lineata, lōgis lineis rubeis admixtis

cum ceruleo. Dicitur per eum interrogari ac fugari dæmonem. & cogi, vt petenti det responsa.

Peantes seu Peantides (vt nonnulli dicunt) lapis est, habens sexum fęmineum, cum certo tempore concipiat, ac sibi similem pariat. Et licet ab aliquibus hoc scriptum sit, mihi nō placet, sed potius credo tales in errorem cecidisse ex antiquorum verbis male intellectis. Cum enim dicāt, talem lapidem esse fœminei sexus. non intelligunt, ꝙ lapis iste concipiat, sed ex sua virtute præbendo mulieribus concipiendi ac pariendi auxilium. quę istarum opinionum verior sit, consideranti dimitto. Reperitur in Macedonia. Color huius lapidis est vt aqua, a frigore congelata.

Pirites Apir, quod est ignis, & a vulgo Focarius lapis appellatur. nam cum calibe percutitur, ignem emittit. Ab aliquibus vero dicitur Ypestionus, id est, Vulcanus, vnde largo vocabulo omnes lapides mittētes ignem, Pirites dici possunt. Marchasita etiam ex ignis productione, dicitur Pirites. Corallus quoq́, ex intensa rubedine ab aliquibus Pirites dicitur. Verus Pirites est, qui ex celeri ictu ignem præbet fului coloris, obtusus nimis & spissus assidua maris percussione, expoliatus admodum & incultus, vt tegula. Dioscorides autem ponit æris colorē habere. qui tritus ac digitis astrictus, stringentis dextram adurit. Inuenitur autem in multis locis. Ad multa medicinalia valere dicitur. & maxime in oculorū ægritudinibus, ac in multis alijs, vt a doctoribus habetur.

Phrygius a prouincia sui nominis, in qua primo repertus est, nomen sumpsit. In Cypro reperitur. Cuius color pallidus ac mediocriter grauis, vt gleba punica, qui ter calefactus, vinoq́ perfusus, rubescit, & ad tingendos pannos vtilis existit. In triplici specie esse inuenimus, Vnam iam diximus, altera similis est æri vsto, & est fex æris. Tertia licet non vera sit, quia artificialis est. & fit ex Pirite per calcinationem in fornace, vsquequo sanguineum colorem acquirat, tamē in spe-

cie Phrygīj cōputatur. Stiptica eſt virtus eius, & excreſcentes carnes in vulneribus æquat, paſcentia ac maligna vlcera curat, oculorumq; fluores compeſcit.

Prophirites lapis eſt, obtuſus, pōderoſus ac duriſſimus rubei coloris, diſtinctus varijs notulis albis, quem ſuperius in capitulo Marmorum diximus, cum eius ſit ſpecies, In vſu ædificiorum apud antiquos multum erat.

Podros ex candentibus gemmis eſt, qui candore ſuo principatum obtinet, dempta Margarita.

Panconus Criſtallinum colorem habet, cuius magnitudo digitum non excedit, oblongam habens figuram. Differt tamen a Criſtallo, quia Angulis caret.

Punicus, binæ ſpecies huius lapidis ſunt, in inſulis Aeolijs reperitur. qui candidus eſt, perfectior exiſtit, ac ponderoſus. Vis eius in medicinis multum valet. nam vſtus, lauatus ac exiccatus, maxime oculis confert, vlcera purgat, ac cicatrices replet. ebrietatiq; reſiſtit, ſi ante vini potum ſumatur.

Præconiſſus lapis, in colore quaſi totus Saphirinus, obtuſus tamen & compreſſus, Calcedonicis notis delectans, oculos ex iucunditate ſui ornatus.

Pauonius lapis, qui datus in potu cum modico ſudore, cogit in incendium amoris illius, cuius eſt ſudor

Pumex omnibus notus lapis eſt, poroſus ac leuiſſimus, & tener. Eſt autem plerunq; lapis alchimicus, nonnunquā phyſicus, ſcriptoribus quoq; non inutilis.

Paragonius duplex eſt, niger ac aureus. Nigro vtuntur ad metallorum cognitionem, vt ſciunt aurifices, cum in eo metalla ducunt.

Pheonicites, lapis eſt in ſimilitudine ac colore glandis.

Philoginos idem, quod Criſites.

Virinus ſiue Quirus, præſtigioſus lapis eſt, inuētus in nido vpupę. virtus eius eſt, ſi ſuper pectus dormientis quis poſuerit, cogit ſcelera reuelare.

Quaidros idem quod Vulturis, de quo infra.

Adaim lapis est, niger ac translucens. Inuenitur in capite galli, quis aliqui dicant in capite Gatti maris, vt supra diximus capitulo Doriatides. Cū exciditur subito, & ponitur vt formicæ carnem edant, consumpta carne reperitur. Gratiam ac honores gestanti præbet, & ad imperandum iuuat.

Ranius, Rabri, Rami synonima, idem quod Bolus Armenus secundum aliquos, sed a Bolo Armeno videtur differre, cum subliuidus sit color huius, & in album vergat cum luciditate, ponderosus existit. Virtus huius est veneno resistere, vt Bolus Armenus.

Rubinus species est Carbunculi, vt diximus, nec ab eo differt, nisi quantitate, ac similis virtutis est. Cuius duæ sunt species, vna de qua diximus, altera vero obscurior, ac quasi nullius prætij.

Aphirus lapis est, colorem habens flauum, aut cœlestem perspicuum, ad instar purissimi azurri. & quanto intensior cum flauitate ac transparentia, tanto perfectior. At ille preciosior existit, qui percussus sole fulgorem quasi ardentem emittit, & nunquam quantumcunque imago minima sit, in eo ostenditur. Circa Syrtes Lybicas reperitur, sed Indici meliores sunt. Nō nulli gemmam gemmarum venustate coloris ratione appellarunt, sed aliqui non a colore, sed a virtute hoc nomen vendicare aiunt, Corpus vegetat, coloremq; bonum præbet, libidinis ardorem refrigerat, & castum ac pudicum reddit, sudoremq; nimium compescit, oculorum sordes & frontis dolores tollit. tortiones ventris, cum lacte potatus, sedat. Pacificum, amabilem, pium, deuotum gest ntem reddit, ac animam in bonis operibus firmat, fraudes detegit, terrores expellit, ad artes quoq; magicas multum deseruit. Necromantiæ

tiæ quoque operibus summam præstare dicitur efficaciam. Antraces solo tactu liberat. Tactis oculis in variolarum aduentu illæsos conseruat.

Smaragdorum quidem plura sunt genera, sed Scythici inter omnes principatum obtinent. Adeo illorum viriditas est intensa, vt non modo subdita cuiquam lumini, aut solaribus radijs non hebetetur, sed potius omnem vigorem superans, vicinum aërem viriditate sua inficiat, & ex hoc denominantur. nam omne intense viride, Smaragdus dici potest. Duodecim species a lapidarijs reperio esse descriptas. Sed vt diximus, Scythici preciosiores ac nobiliores reliquis sunt, Britannij subsequuntur. Aegyptij, Hermici, Persici, & qui in mineris æris inueniuntur. hi tamen omnes transparentes, sed in densitate viriditatis differunt. Et adeo est delectabilis eorum color, vt fere nulla sit gemma oculis gratior refectio. Et cum est æquata eius facies, more speculi imagines reddit. Fertur Neronem Cæsarem Smaragdum habuisse miræ magnitudinis, in quo gladiatorum pugnas spectabat.. Sunt reliquę eorum species diuersorum colorum ac notulis vitiatæ, quæ Cacosmaragdi appellãtur, quæ cum prædictis duodenarium numerum complent. Sed tantum sex species supra nominatæ in prætio existunt. Nec eorum magnitudo est maxima sicut Cacosmaragdorũ, vt a Plinio habetur de obelisco quinquaginta cubitorum in altitudine. In altitudine ex vna quatuor cubitorum, ex altera duorum in delubro Iouis apud Regem Babylonię ex quatuor Smaragdis fuisse. Theophrastus narrat vidisse Smaragdum quantitatis cubitorum quatuor. Fertur etiam Romæ fuisse pilam magnam in templo Herculis. Sed vt diximus, perfectorum non magna est quantitas. Est aũt Smaragdorum forma, ne eorum vitia tegantur plana in superficie, vt color æqualiter fulgeat, ac imagines imprimantur. Commodus est hic lapis illis, qui castitatem diligunt. cum coitum non sustineat, in virginis defloratione,

ſi geſtetur, frangitur, vt Albertus refert. Laſciuiæ motus cõ-
peſcit, ſubſtantiam auget, dæmoniacas illuſiones ac tempe-
ſtates auertit, Emitriteum ſanat, placabilem deo ac homini-
bus reddit, Epilenſiæ caſibus obſiſtit, memoriã acuit, & vim
dat Rethoricis perſuaſionibus, ac commodus eſt eis, quorũ
ſolicitudo eſt in futurorum præcognitionibus. Viſum deſa-
tigatum ex intuitu reſtaurat ac conſeruat. Venenoſis mor-
ſibus, & maxime canis rabidi. Leproſis, calculoſis ac venena
tis, ſi tritus ſumatur, maximum remedium eſt.

Succinum ex Gagatis ſpecie, vt ante diximus, licet gum-
mi ſit, pulchritudine ſua ac Antiquorum vſu inter gemmas
annumeratur. Eſt ergo flauus translucens, habens in ſe quan
dam cerulitatem cum croceitate. & quantum apud Anti-
quos in præcio fuerit, a Plinio habetur. Fertur eſſe gummi
arboris ſui nominis, habens pini ſimilitudinem. Conſtat au-
tem non eſſe gummi populi, vt ex fabula Phaëtontis a poë-
tis ponitur. Eius inuentio in multis locis eſt, vt in Dacia, An-
glia, Britãnia. ſed maxime abundat iuxta littus Oceani, ſpe-
ctans Aquilonem ex oppoſito Geſſariæ inſulæ, quod idem
apud Teutonicos Succinaria inſula. Denſatur gummi hoc
ſole, rigore, ac temporis diuturnitate. Sed cum multotiens ex
arboribus exit, ſi quid extraneum inuenit, includitur in gum
mi. Et inde multotiens cernimus incluſa eſſe aliqua parua a-
nimalia, feſtucas, & aliquando deceptores mollificant Succi
num, & includũt aliquid extraneum. Cum in arboribus hoc
gummi induratum exiſtit, conquaſſatis arboribus ex vento-
rum flatu, cum propinquæ ſint mari, in eo cadit, ibiq; magis
induratur, ac ſplendidior efficitur. demum maritimis tempe-
ſtatibus in littora propellitur, ac retibus capitur. Et quemad-
modum Magnes ferrum attrahit, ita & Succinum paleas ſu
percalefactũ ex cõfricatione panni. Virtutes Succini eædem
ſunt vt Gagatis, ſed potentiora ac plura iuuamẽta ei inſunt.
Ex natura fluxum ventris inhibet, omnibus gulæ ægritudi-
nibus

nibus remedium efficax est, & vt has euitarent antiqui ægri tudines, mulieribus ac infantibus monilia ex Succino gesta re pręcipiebant. Veneno quoq; resistit, si supra sinistram ma millam soporatæ vxoris, positũ fuerit, perpetrata mala confi teri faciet. Exhibitus vrinã prouocat, mẽstrua accelerat, partumq; facilitat. Commotos dentes affirmat. Ex eius suffumi gio venenosa fugantur. si detegere volumus an mulier corrupta sit, per triduum in aqua mergatur, eiq; exhibeatur, nã si corrupta fuerit, statim eam mingere cogit.

Sardius siue Sarda, inter ardẽtes gemmas annumeratur. Vilissimus tamẽ in vsu, apud antiquos frequentissimus. Est rubei coloris seu sanguinei, obscurior tamẽ & obtusior Cornelio, ac si per vietas ingrederetur in rubeam terram. Sexum quoq; habet, quoad coloris distinctionem, cum apud Sardos primo inuentus sit, ab ipsis nomen accepit. Quinq; ex eo annumerantur species, omnes tamen Babylonicus excedit. Indicus succedit. demum Arabicus, Aegyptius, & vltimo Cypricus. In pluribus quidem locis, vbi saxa exciduntur, tan quã cor in medio existens, reperitur. vt in Paros Insula. Mares fœminis excitatius fulgent. nã fœminæ pinguiores sunt, & crassius nitent. Onicem alligat, nam eo præsente nocere non potest. Non sinit videre timorosa in somno. Diuitias au get. hilaritatem inducit. Ingenium acuit. Sanguineum fluxũ compescit, ac inimicos superare facit. Quidam putant Sardi um esse Cornelium, quod falsum est.

Sardonix siue Sardonius, compositus lapis est ex Sardo et Onice, plerunq; etiam Calcedonio, nõnunquam vero distin ctus tribus coloribus, nigro, Calcedonio & Sardio. & quanto magis colores distincti sunt, tanto Sardonix melior existit. Olim apud antiquos Romanos in prętio erat. Virtus eius est compescere lasciuos motus. Hylarem ac amabilem reddere. In sigillis conficiendis optimus, cum ceræ tenax non sit.

Sequitur folio 42

Selenites, Sirites, Siderites, ſynonima eiusdē lapidis ſunt. Lapis eſt quem quidam dicunt eſſe translucidum, in cādido mellinoq́ꝫ fulgore, continentemq́ꝫ lunæ imaginem ſeu nebuloſæ ſtellæ, rutilat in obſcuro. & a loco inuentionis nomen ſumpſit. Variꝫ huius lapidis ſpecies a doctoribus poſitꝫ ſunt. Primam iam narrauimus, Aliam in capitulo Celonites diximus, cum ex hac ſpecie putent. Perſici vero æmuli ſunt in ſua viriditate Iaſpidis. ſeruanteſq́ꝫ tempora lunaris motus, & tanquam damnis cœleſtibus anxijs creſcente ſeu decreſcente luna, minuitur ac creſcit color. Hic potentiſſimus eſt in reconciliatione amoris. Toto quoque tempore creſcentis lunꝫ pthiſicos iuuat. Decreſcente vero, miros effectos exhibet. nā euenientia prædicere faciat. In ore immiſſo, loto prius aqua, futura negotia cogitantur fieri debeant an non. Si fieri debeant, adeo in mente finguntur, ꝙ obliuiſci non poſſumus. Si vero non, a corde cito euaneſcunt.

Samius, lapis eſt dictus ab Inſula ſui nominis, ab inuentione prima, ex quo artifices aurum tergunt, eſt albus, grauis ac frangibilis. Virtus eius eſt vertiginem ac mentis alienationē ſedare. Si vero potu ſumatur, abortum prohibet. ſi in ſiniſtra geratur, ad antiquas oculorum lachrymas ſiſtendas, ac etiam ad alias ipſorum ꝫgritudines iuuat, ſi cum lacte teratur, ac oculis imponatur.

Smirillus, lima ac ſerpens eſt omnium rerum, dempto Adamāte, omnia conſumit ac corrodit. Eſt lapis ferruginei coloris, ac duriſſimus, in multis ac diuerſis locis inuenit. Ad ſecādos ac æquādos lapides, & ad arma tergēda, in vſu exiſtit.

Syrius a Syria dictus lapis eſt. nam dum integer eſt, aquis non mergitur. Comminutus vero, fundum petit. Huius effectus cauſa eſt, cum in ſe incluſum aërem retineat, aëris leuitate natat, fractoq́ꝫ lapide euaneſcit aër, & inde ſubmergitur, remanente tantum lapidis grauitate.

Solis, gemma candentis coloris eſt, habens ſimilitudinem Berilli

Berilli, & cũ subijcitur solaribus radijs, in orbem fulgentes, spargit radios, & ob hoc nomen traxit. lapis est mirę virtutis contra potum lætiferi veneni.

Sagada siue Sadda, coloris prassij lapis est, cui tanta circa rates affectio, vt ex profundo maris sursum se iaculetur, & rati tenaciter adhæreat, vt nisi abrasa parte ligni cui adhęret, vix ab ea possit euelli.

Sandastros siue Sadasius, igneæ claritatis, aureis quasi guttis aspersus, lapis est quæ stellæ videntur. & quãto magis stellatus seu guttarum numerum maiorem continet, quæ intus micãt. tanto preciosior habet̃. Annumeratus est in nũero ardentium gemmarum. Nomen vero a loco primæ inuentionis sumpsit. Arabia quoq; gignit, in Caldæorum ceremonijs in vsu habetur. Nam blandior fœminis est flamma, Masculis vero fuluior ac austerior.

Sarcofagus lapis ex quo antiqui monumenta construebant, & ex effectu nomen sumpsit. Nam Sarcos græce arcã sonat, fagos cõmedere. vnde Sarcofagus arca deuorans corpora. Nam humanum corpus intus locatum deuorat, demptis dentibus in quadraginta diebus, adeo, q̄ nihil apparet. Postmodum non tantum ex illo lapide constructa, verum omnia monumenta lapidea, Sarcofaga vocata sunt, viuente quoque homine. si hic lapis carni alligetur, vim habet corrodendi eam.

Sisinus cineritius in colore, non durus lapis est, ad coquinariam artem commodus, ex quo lebetes fiunt. perunctus oleo in igne durescit & denigratur.

Siderites lapis nõ dissimilis a colore ferri. virtus eius si quo modo in maleficijs inferatur, discordias excitat.

Struxites lapis contentus modico decore. Virtute vero non modica. nam tritus & latenter datus in cibo, cum Satyrione, magnam virgæ dat tensionem. suspensus collo, digestionem bonam facit, at coẽundi desiderium.

Samothratia lapis est nigri coloris,ac leuis in similitudine ligni vsti. Ab insula sui nominis dicta est. Reperitur etiam in montibus nostris,inter Fanum & Pisaurum,sub Catigliani monte. nam sub monte est vena nigra, in qua hi lapides continentur,et cum in igne ponuntur,odorem Aspalti reddunt. In passionibus matricis eius suffumigium valet.

Spinella ex ardentibus gemmis est, vt in capitulo Carbunculi diximus, cuius color est apertior ac clarior colore rubini.sed virtute similis est ei,& a quibusdã dicitur Rubith.

Sanguineus lapis idem,quod Ematites.

Senochitem idem,quod Galatides.

Spongius lapis idem,quod Cysteolithos.

Sedeneg idem,quod Ematites.

Sirites idem,quod Saphirus.

Specularis lapis idem,quod Phengites.

Sanctus lapis idem,quod Saphirus.

Sarda idem,quod Sardius.

Sinodontides idem,quod Coruina.

Opatius siue Topasion, exurentium cum glaucedine gemmarum splendidissimus ac egregius lapis est. Cuius binæ sunt species, Vna flaui coloris ad aureum vergens cum aliqua viriditate. hæc Orientalis est, & limam contemnit, ac reliquis preciosior. Altera vero Occidentalis,antedicto viridior,habens remissum colorem auri, vsuq; consumitur, & a lima patitur, viliorq; existit. & hæc species aliqui putant, q; sit Crysopteron. Inuentio huius lapidis primo fuit in insula Arabicę Chitis dicta. nã cũ Troglodītæ prædones huc pulsi,a tempestate maris victu carerent, dum herbas ac radices pro victu effoderent,hunc lapidem inuenerunt & ab ipsa inquisitione vendicauit nomen. nam Topasion lingua Arabica idem, quod inquisitio. Plinius vero his contrariatur de impositione nominis,refert q; primo inuentus est in insula rubri maris, di-

stante

ſtante a littore per trecenta ſtadia,cum naturaliter procliuis ſit,& vaporibus ſemper caliginoſa. A nauigantibus quæritur,cum viſione careant. & ſic ab hac inquiſitione Topazin nomen ſumpſit.Fertur Ptolemæum Philadelphum habuiſſe Topatium trium cubitorum. Dicunt feruentes vndas cito tepeſcere,ſi iactus in eis Topatius fuerit, & ex hac tepeſcentia dicunt laſciuos motus frenari,noxios ac freneticos motus ſanat,hæmorrhoidas mundat,lunaticam paſſionem curat ac auertit, diuitias auget, iram ac triſtitiam ſedat, ſubitaneamq́ʒ auertit mortem. ſanguis a vulnere fluens ſtringitur, ſi ſuper alligetur. & geſtantem, principum gratiam acquirere facit.

Turchion ſiue Turqueſia,lapis flauus,in album vergens, ac ſi lac pertranſiret in flauum colorem,viſui tamen placidiſſimus. A regione nomen vendicauit.Eſt enim vulgaris opinio equitantibus vtilem eſſe, vt quandiu ſecum habuerit equitans,equus eius nunquam ſeſſorem fatigat, illæſumq́ʒ equitantem a caſu reddit. Aſpectu viſum corroborat, ab extrinſecis ac nociuis caſibus geſtantem tueri dicunt.

Trachius lapis eſt,cuius binæ ſunt ſpecies,Niger ſonorus, & alter quaſi viridis non translucens.

Thirſitis Corallo ſimilis eſt. ferunt,ſi in potu ſumatur,ſomnum inducere.

Talc Alchimicus,lapis eſt lucidus,laminoſus,in colore argenti,& ex eo per ſublimationem fit venenum peſſimum.

Tartis lapis,in colore pulcherrimus,pauoni ſimilis eſt,generoſus ac viſu gratiſſimus,non minus virtute q̄ aſpectu.

Tegolitus idem,quod Cogolites.

Trapendanus ſpecies Piritis.

Telitos idem,quod Tegolitus.

Arach irreperibilis lapis eſt, apud nos virtutem habens compeſcēdi omnem fluxum, loco cuius medici ponunt,draconis ſanguinem.

Vernix ſiue Armenicus lapis eſt, cuius virtus

dicitur præstare iuuamentum melancolicis, spleneticis, epaticis. & ad Cardiacam quoque passionem subuenit.

Veientana Italica, nomen a loco sumens. Reperitur etiam in multis alijs locis, & ab his cognomen sumit. Niger lapis est, cum lineis ac notulis candentibus.

Vulturis lapis, ab aue sui nominis dictus est, capite repēte abscisso, in cerebro reperitur. Gestantibus, corporis sanitatem inducit. mulieribus vero vbera lacte replet. Petita ab impetrantibus, in effectum deducit.

Virites idem, quod Pirites.

Vatrachius idem, quod Ranius.

Vnio idem, quod Margarita.

Xiphinos idem, quod Saphirus.

Yectios lapis, sanguineum colorem habens, durus ac obscurus, & in vsu parangoni ad metalla discernenda ab aliquibus habetur.

Ydrinus, & ab aliquibus serpētinus dicitur, Reumatizantibus compatitur, & ab omni nimia humiditate humanum corpus curat. Hydropicorum corpora ad pristinum statum reducuntur, si per tres horas cum eo in solesteterint, nam fœtidissimam aquam per sudorem emittent. Dicunt caute vtendum esse, quoniam non solum extraneam humiditatem, verumetiam naturalem & complantatam ex naturali humido extrahit, venenosos vermes fugat, ac eorum morsibus remediũ præstat. Sumptũ vero, dicunt lapidem vesicæ frãgere.

Ysoberillus, species Berilli.

Vmemellazuli siue Zemech, Latine vero lapis lazuli. Color huius lapidis flauus in colore cœli, cum in maxima serenitate existit, non transparens, aureisque crepusculis nitet, ac ignem sustinet. & a sua pulchritudine cœlestis lapis siue stellatus dicitur. Præparatus, vt Medici ponũt, melancolicas curat ægritudines. Ex eo quoque fit color, vocatus azurrũ vltra marinũ.

Zirites

Zirites similitudinem coloris vitri habet. Ferunt sanguinem sistere, si collo appensus ast, ac mentis alienationem.

Ziazaa a loco nomen sumpsit, ex albo nigro, multis alijsque coloribus simul permixtis, adeo, q̃ nullus in synceritate sua permanet. Litigiosum gestantem efficit, ac terribilia in somno videre facit.

Zmilaces seu Zmilanthis, marmorei coloris cum glauco lapis est. Inuenitur in Euphrate, in medio habens quasi pupillam glauci coloris.

Zoronysios in Indo flumine ferunt inueniri. Magorum gemmam esse narrant. Et sic finem huic secundo libro imponimus. Laus Deo.

TERTIVS LIBER

CAPITVLVM PRIMVM DE SCVLPTVRIS LApidum, & quomodo scientia earum difficilis est, sed tantum antiquis est standum.

REm mihi arduam ac difficilem, Princeps Illustrissime, in hac vltima parte nostri libelli sumpsi, nec a multis pertractatã, ob maximam eius difficultatem, cum superius dominationi tuæ pollicitus sim, velle de sculpturis lapidũ ab antiquis factis pertractare. Et licet Alberti Magni dicta parũper me prætereãt, dicentis, Antiquorum enim sapientũ sculpturam de sigillis lapidum pauci sciuissent, nec sciri possunt, nisi simul astronomicæ, magicæ, ac necromanticæ sciantur scientiæ. Sed cum hæ scientiæ his temporibus ac elapsis, per multos annos in paucis extiterint, ideo de tali materia pauca reperiuntur. Et cum dictum iamdiu diuulgatum Commentatoris Secundo cœli & mundi in mentem veniat, dicentis, Melius est modicum scire de rebus nobilibus, q̃ multum de vilioribus. Ac etiam dictum Philosophi, q̃ melius est

est aliquid scire, q̃ omnia ignorare. Et licet his scientijs non summopere vacauerim, cum tamẽ ab aliquibus doctoribus tam antiquis q̃ modernis sparsim inuenerim aliquid, decreui in simul iungere, ne tot nobiles res pereant, ac a modernis omnia cognita fuisse appareat. & hæc omnia ad gloriam & gratiam excellentiæ tuæ, cui me vnice commendo & dedo.

CAPITVLVM SECVNDVM IN QVO DECLARAtur, qui fuerunt primi sculptores. & quomodo ars successit, & qui hodiernis temporibus optimi sculptores ac pictores existunt.

Hetel summus ac vetustissimus doctor in libello suo de natura rerum, primos sculptores ponit fuisse Israeliticos, dum essent in deserto, qui peritissimi astronomicæ, magicæ, ac negromãticæ scientiæ nec minus in sculpturæ arte, lapides signarunt, quorum peritia non solum in dictis scientijs, verum in omnibus summa extitit, & tam suæ sculpturæ subtilis acuminis comprobantur, q̃ nullus ex posteris huiusmodi operis imitationem audeat attemptare. Et, vt dictum est, cum summi in omni scientia extiterint, non dubium est naturam seu lapidum scientiam non ignorasse, vnde figuras siue imagines cum conuenientibus constellationibus, ac cum consimili natura lapidum, in ipsis lapidibus sculpserunt, vt simboleitatis ratione virtutes imaginum essent efficatiores. Magna fides adhibenda est verbis Thebit, qui ait imagines ac sculpturæ in lapidibus ab antiquis non ad decorem factæ fuerunt, cum multæ res extraneę in incultis lapidibus sculptæ reperiantur. sed credẽdum est q̃ lapides ex tali figura tũc sculpta, virtutem recipiant ex cœli influentia, quæ virtus ex situ cœli planetarumq́ aspectu ac situ eorum multisq́ alijs requisitis, vt a doctoribus habetur, tempore quo lapis figuratur, infunditur, & sic in eo retinetur. ex vsu vero eorum vt re

cipiatur illa cœlestis virtus, in nobis viget. Post vero Israëliticos optimi sculptores, Romanorum tempore, extiterunt, non imbuti necessarijs scientijs, ad hoc vt virtus illa cœlestis in sculpturis inesset, vt primi fecerunt, sed tantum voluntariæ Imperatorum, Regum, ac diuersarum rerum imagines sculpserunt, vt a Plinio lib. xxxvij. habetur de Pirgotele, qui imaginem Alexandri Magni adeo optime sculpsit, vt vetuerit se ab alio sculpi. Post Apolonides ac Croius in gloria floruerunt, qui diui Augusti imaginem similem expresserunt. Vanum ac tædiosum foret, mi Princeps Illustrissime, tot sculptorum nomina enarrare, qui Romanorum tempore claruerunt non in sculptura Israëliticis inferiores. Sed quid de sculptoribus nostri temporis dicam, quos antedictis postponendos esse non arbitror, cum eorum opera per Italiam vndiqꝫ vagentur, nec ab antiquis dignoscantur? Claret Romæ hodiernis temporibus Ioannes Maria Mantuanus. Venetijs, Franciscus Nichinus Ferrariensis. Ianuæ, Iacobus, aliter Tagliacarne. Mediolani, Leonardus Mediolanēsis. qui adeo accurate ac laute effigies in lapidibus imprimunt, ꝙ nihil addi aut minui potest. Vnum apud modernos reperio, de quo apud antiquos nulla extat memoria, de incisoribus seu sculptoribus in argento, quæ sculptura niellum appellatur. Virum cognosco in hoc celeberrimum ac summum, nomine Franciscum Bononiensem, aliter Fraza, qui adeo in tam paruo orbiculo seu argenti lamina, tot homines, tot animalia, tot montes, arbores, castra, ac tot diuersa ratione, situque posita figurat seu incidit, ꝙ dictu ac visu mirabile apparet. adeo, ꝙ non solum in his Italia nostra illustrata est, verum in omni genere rerum. Nam in pictoria arte quis præstantior Petro Burgensi, Melozoqꝫ Ferrariensi, qui pingendi regulas Geometricis, Arithmeticis, ac perspectiuis regulis miro ordine, industria ac doctrina instituerũt, vt ex eorum operibus patet. nec etiam hoc ab antiquis tam ample pertractatũ

 fuit.

fuit. Penicillo quoq; quis præstantior Ioanne Bellino Veneto, ac Petro Perusino, qui adeo hominum imagines, animalium quoq;, ac rerum omnium pingunt, vt solo spiritu carere videantur. Inter antiquos celeberrimus fuit Zeusis, qui vuas pinxit, ad quas aues volauerunt, qui suas picturas donare instituit, cum eas nullo satis condigno prætio permutari posse arbitraret. Fuere & Protogenes & Apelles, qui proprias imagines ac rerum formas pinxerunt. Et cum ad inuicem certassent, exiles ac tenuissimas lineas supra se equitantes, penicillo traxerunt, quæ ex exilitate sua quasi inuisibiles erant. Fulgura quoq; ac tonitrua, & res quæ pingi non possunt, summa arte ac industria pinxerunt. Non minori laude ac admiratione Italia nostra virum celeberrimum habet, qui ob eius excellentiam inaurati militis ordine annumeratus est, Andream Patauinũ, cognominatũ Mantegnam, qui omnes regulas ac pingendi rationes posteris aperuit. & non solũ penicillo omnes excedit, verumetiã arrepto calamo seu carbone extincto in ictu oculi hominum ætatum ac diuersorum animaliũ veras imagines ac effigies, diuersarumq; nationum habitus, mores ac gesta figurat, vt quasi se mouere videantur. Hunc non solum modernis, sed antiquis præferendum esse censeo. & maxime Pansio Sycionico, qui ex enelaustro solum proprias imagines figurabat. Ac etiam Apelles, qui cum ad regiam cœnam inuitatus foret, interrogatus a Rege, a quo inuitatus fuisset. ignorato nomine ex improuiso arrepto carbone ex foculari, inuitãtis imaginem pinxit. & ex inchoato Rex agnouit. Quot pulchra opera ipsius Andreæ penicillo facta apparent, Paduæ, Romæ, Mantuæ, ac in pluribus Italiæ locis, ex quibus ipsius excellentiam proprijs oculis cernere possumus.

CAPITVLVM TERTIVM, IN OSTENSIONE, quæ sint imagines productæ a natura, & quæ non, & quæ virtutem habent.

Longum

Ongum sermonē deduximus de dignitate sculptoriæ artis, nunc ad rem nostram redeamus, diuisionem sumentes Alberti Magni, loco præallegato, dicamusq; q imagines a natura in lapidibus tripliciter accidere possunt. Primo modo & hoc dupliciter. Vno modo, cum propriū lapidis ex sui natura sit esse ex diuersis coloribus ac lineis, & ex commixtione colorum seu linearum ad inuicem concurrentium, ex quibus variæ ac diuersæ imagines causantur, vt in marmoribus, Achatibus, ac in multis alijs lapidibus diuersorum colorū. Fertur, q Pyrrhus Rex achatem habuit a natura productum, in quo figuratæ erant nouem Musæ cum Apolline pulsante lyram. Achatem quoq; vidi, in quo septem veluti arbores in planitie apparebant. Aliter hoc primo modo imagines in lapidibus formantur, cum ex inusitato colore superaddito lapidi figuræ seu imagines causantur, vt ab Alberto fertur de lapide situato Coloniæ in sacello trium Regum, in quo bina candidissima capita super se equitantia, lineis tamen distincta sunt, in quorum fronte nigerrimus serpens eleuatur. Adest etiam Aethyopis figura onycea, veste floribus ornata. Plinius quoque refert imaginem Sileni esse repertam in sectione marmoris. Nonne in tabulis sectis ex columna diuersorum colorum in quadam porta dominationis tuæ Pisauri variæ res apparent? Multi admirantur ex hoc, & pro impossibili tenent, cum oculis proprijs non viderint. Sed qui dictis philosophicis imbuti sunt, hæc & maiora credunt, vt Albertus Magnus super secundo physicorum recitat, ac etiam in libello de Secretis mulierum, quarto capitulo secundi Tractatus. Henricus quoq; de Saxonia, in commento dicti Tractatus, ac multi alij philosophi narrant ac demonstrant, q interdum tanta est vis specialis constellationis in producendo seu in formando aliqua, vt non solum in propria specie, sed in diuersa producantur, quæ impossibilia apparent, vt ex dictis

philosophorum apparet. De hoc ipsi tamen non admirantur, cum causam intelligant, nam admiratio ex ignorantia procedit. Dicunt enim, quod interdum tanta est vis influxus cœli, ex planetarum aspectu constellationum ac situ ipsorum, quod non solum ex humano semine hominum effigies producuntur, sed bruta ac partes brutorum multotiens concreantur. Et sicut hoc inanimatis euenit, ita & in lapidibus ac in alijs inanimatis accidere potest. Nonne ridiculum foret apud intelligentes, credere Satyros, Centauros et similia monstra fore producta ex commixtione venerei actus brutalis cum humano? nonne multotiens vidimus ex mulierum partu monstra fuisse producta? nec credendum est, ac absurdum foret, talia animalia dicere cum mulieribus concubuisse. sed vt diximus, hæc & maiora ex influxu eueniunt. Secundo modo lapides sculpti a natura videntur, cum portio alicuius lapidis adhæreat super superficiem alterius lapidis. seu ex eodem lapide aliquæ partes minuantur, ex qua additione seu minutione aliqua imago causatur, vt arte fit in chamainis. & sic secundum hunc modum possunt esse lapides sculpti, a natura ac arte. sed primo modo tantum a natura, & nullo pacto ab arte. Tertio vero modo, vt in proposito nostro est, tantũ lapides sculpti inueniuntur ab arte, & non a natura, cũ pars lapidis cũ instrumẽto aliquo sit abrasa seu incisa. Et in ipso lapide producta sit aliqua imago, quarum imaginum aliquæ voluntariæ, aliquæ ratione sculptæ fuerunt, vt in principio huius tertij diximus. Quæ voluntariæ ac ratione carentes sculptæ sunt, & ex sculptura nullius efficatiæ sunt, sed tantum virtutem lapidis habent. & hæ vt plurimum sculptæ fuerunt tempore Romanorum ac nostro. Quæ vero sculptæ sunt, vt in nobis aliquid imprimant, tã ratione lapidis q̃ sculpturæ sunt. Quæ Israëliticorum tempore sculptæ fuerunt, vt diximus, hi imbuti omni scientia eas sculpserunt, ac sculpi etiam possunt hodiernis temporibus a peritis viris, & forsan Romanorum

tempore

tempore aliquæ sculptæ fuerunt, de quibus inferius virtutes ostendam, ac quomodo mediãte tali figura astra in nobis influant, & an talis virtus impressa in lapide, mediante figura, perduret æterno æuo.

CAPITVLVM QVARTVM, IN PROBATIONE, ꝙ virtus figuræ sculptæ in lapidibus, virtutem particularẽ lapidis dearticulat, & ꝙ eius effectus ex æuo non totaliter deperditur.

Licet a materia nostra aliqualiter digressi simus, pro maiori subsequentium declaratione hæc pauca adhuc dicenda esse arbitror, licet etiã pro parte ante dixerimus. Nil materiale a natura producitur, quin habeat propriam speciem, & influxibus subijciatur. vt in principio secundi huius diximus, ac ab omnibus philosophis habetur. Sed cũ lapides materiales sint, a materia virtutem habent; ac etiam a forma specifica, cum hæ sint de ratione mixti. & vltra hoc non absoluuntur ab influxu sydėrum, cum in inferiorem mundum semper influant. Cum vero sculpuntur lapides a peritis ratione, sub aliquo influxu, aliam virtutem cœlestem acquirunt, vt ita dicam, ac si ab ipsa sculptura animarentur. & virtus lapidis tunc ducitur ab ipsa sculpta impressa, ad vnum aut ad plures effectus particulares. Quemadmodum similitudinarie dicimus, Hominis voluntatem esse liberam, & aliquando duci ratione ad determinatam ac rationabilem rem agendam, ad quam dempta ratione nõ duceretur. Pariformiter dicimus, Lapidis virtutem esse coartatam ad determinatum effectum seu virtutem, ad quam forsan ante sculpturam non erat. Et si consimilis effectus, quẽ intendimus, a figura sculpta producere, prius esset in lapide ratione suæ essentiæ, tũc symbolitatis ratione magis fortificaretur, ac efficatior esset ex geminata virtute. Et vt ea, quæ diximus, magis innotescãt, ex exẽplo deducamus; q̃uis

exemplum totaliter simile non sit, vt est de mẽte Arestotelis, dicentis: Exempla em̃ ponimus, non ꝙ ita sint, sed vt sentiãt addiscentes. tamen aliquã habent similitudinem, Dicimus, in homine duo esse, voluntatem et essentiam. Voluntas quidem, cum ab anima dependeat, mere libera est, nec vlli subiacet. Essentia, id est, esse corporeum, cum ex elementis fit, syderibus subiacet. Rationalis ergo voluntas ducta ab anima est, quæ facit homini aliquid bonum operari, & tunc talis operatio non subiacet syderibus, quanuis mediante corpore fiat, imo anima potentiam corporis dearticulat, quanuis corpus per aliquem influxum contrarium agere deberet. Et hoc est, quod dicit Ptolemæus: Sapiens dominabitur astris. Si vero voluntas ab esse corporeo dependeat, sine ratione ac discursu animæ, dicimus tunc hominem influxui subiacere. Et ex hoc Plato posuit pueros duci ab intelligentia non errante, cum ratione ac discursu careant. Nam quicquid agunt, solum ab influxu syderum dicuntur agere, cum in corpus vim habeant, & anima a corpore inclinetur ad actionem. Similitudinarie, ea quæ in exemplo dicta sunt, in lapidibus deducamus. Nam esse lapidis corporeum, ab elementis est, vt in primo huius diximus. Syderibus ergo subiacet, ac ab eis aliquam virtutem acquirit. Alia vero virtus eis inest ex specifica ac indiuiduali eius forma, quæ nunquam ab ipso lapide separatur, nisi destructo lapide. Quæ plures virtutes dat vni lapidi secundũ esse complexionale ipsius lapidis, & sic plures virtutes in vno lapide esse possunt. Sicut & plures volũtates esse possunt in vno homine secundũ diuersas ratiões, occurrentes in anima ipsius hominis, sic & in lapidibus ex sculptura ratione facta virtus lapidis dearticulatur ad particularem effectum magis, vt clare habetur ab his, qui de sculpturis scripserunt. Et quotiens virtus lapidis cum sculptura ratione facta consimilis erit, tunc potentior ac efficacior erit, vt ex physicis habetur. Vnde concludamus lapides sculptos potentio-

res

res esse in aliqua particulari virtute, quàm non sculptos. Et licet Albertus Magnus secundo Mineralium dicat, quod virtus sculptarum imaginum in lapidibus non æterno æuo perduret, sed terminetur in certo periodo. Et hæc auctoritas tanti viri quasi pro indubitata conclusione ab omnibus habeatur, non tamen dicta aliorum doctorum spernenda sunt, & maxime Salomonis in libello preciosorum lapidum, cuius verba hæc sunt. Nisi lapis fractus fuerit, aut figura deleta, totaliter virtus non deperditur. Nec mihi incongruum esse videtur, nec erubescimus dicere ea, quæ rationibus ac auctoritatibus sustentari possunt. videlicet, quod virtus figuræ sculptæ in lapide nunquam totaliter deperditur, seu determinatur ad certum periodum. Et pro fundamento ad sustentandam hanc opinionem dico, quod esse specificum alicuius indiuidui, a quo virtus dependet, non remouetur ab ipso indiuiduo, nisi ipso corrupto. non sanæ mentis esset, qui talia negaret. Tunc vltro dico, quod sculpturæ, vt effectum habeant, fiunt per electiones, hoc est eligimus talem horam, in qua viget influxus alicuius astri, sub quo intendimus figurare lapidem. & sic per electionem influxus in lapide infunditur, & permanet in lapide durante tali figura. Si ergo talis virtus figuræ deficeret, sequeretur dicta Halij Zachis, Guidi Bonati, ac omnium Astronomorum vana esse, cum per electiones instruant virtutes stellarum ac planetarum in rebus permanere. Et maxime hoc colligitur a Ptolemæo in secundo capitulo Quadripartiti, vbi dicit, Quòd virtus alicuius rei in principio infusa durat in re, quàm diu res illa perdurat, Concludamus ergo ex dictis horum doctorum, quòd nec virtus specifica, nec virtus figuræ sculptæ a lapide separatur, nisi fracto lapide ac deleta figura, quod probandum erat. Et si dicta ipsius Salomonis bene consideremus, vult, ac nos tenere debemus, quod virtus imaginum sculptarum in lapidibus

dibus aliquando remittitur, sed non totaliter deperditur. cuius remissionis per plures causas assignare possumus, quas breuitatis causa relinquimus, vt ab Astrologis manifeste apparet.

CAPITVLVM QVINTVM, QVOMODO IN IMAginibus virtutes dicantur vniuersales, & quomodo particulares seu significatiuæ virtutum lapidum.

Pertractatis his, quæ ad vniuersalem doctrinam imaginum in lapidibus congrua erant, nunc sermonem nostrum ad ea, quæ magis particularia sunt, vertamus. sumentesq; diuisiones, dicentes, Imagines ratione in lapidibus sculptas, aut vniuersales esse, aut particulares, aut significatiuas virtutum lapidum. Voco enim vniuersales imagines, quæ in quocunque lapide sculptæ reperiuntur, propriam virtutem suam retinent, vt sunt Zodiaci signa. Nam Aries, cum igneum signum sit, in quocunq; lapide sculptus fuerit, calliditatem inducit. Verum est, q̃ sua calliditas augetur ac minuitur secundum lapidis virtutem, vt ante dictum est. Particulares vero imagines esse dicimus, vt planetarum ac constellationum cœli. His magicas imagines addere possumus, cum horum omnium virtutes ad particularem seu determinatum effectum tendant. Significantes vero lapidum virtutem, in quibus sunt sculptæ, bifariam diuiduntur. cum aliqua nobis tantum virtutem lapidis denotent, ex quadam coniectura. Aliquæ vero sint denotantes virtutem lapidum, & habentes influxum a cœlo per constellationem. & sic cognita virtute constellationis, in virtutem lapidis deuenimus, vt a Thetel habetur. Non dubium est, q̃ secundum virtutes gemmarum ab antiquis imagines sculpebantur in ipsis lapidibus, vt earum virtutes efficatiores essent, sed vt vltimæ imagines significatiuæ lapidum virtutis innotescant, exemplũ de Achate adducemus. Ex antedictis,

in secundo

in secundo libro achatum species sunt plures, scilicet Siculus, Indicus, Creticus, ac Cypricus, & in qualibet specie virtus specifica alias excedit. Ideo in qualibet specie ipsius Achatis diuersę sculpturę reperiunt, denotantes virtutem specificam illius speciei. Nam cum virtus specifica Siculi achatis sit veneno viperarum obstare, vt denotetur suæ virtutis effectus, in ipso sculptam hominis inuenies figuram, viperam in manu tenentis, vt ex sculptura virtus lapidis innotescat. Si vero in ipso Siculo achate serpentarius, qui ex cœli constellationibus existit, sculptus esset, cui virtus est veneno resistere, nota constellatione virtutem lapidis agnoscimus, & sic ex constellatione virtus achatis duplicatur. & sicut in achate exemplum deduximus, ita intelligere possumus de omni lapide cuiuscunq; sit speciei.

CAPITVLVM SEXTVM, DE SCVLPTVRIS NON Astronomicis, & quomodo in earum cognitionem deuenire possumus.

MAgicæ ac Necromanticæ imagines, ab Antiquis in lapidibus sculptæ, nullam habent similitudinem signorum seu constellationum cœli, et ideo solũ a peritis in dictis scientijs virtutes cognoscuntur. Verissimum tamen est, & vt in pluribus accidit, nullam in lapidibus figuram sculptam esse, quin pro parte effectus imaginis a virtute lapidis cognoscatur. Et ex hac causa cum in aliquo lapide diuersæ sint virtutes, ita & in lapide figuræ sculptæ ex diuersis animalium partibus sunt, quæ similitudinarie lapidis effectum ostendunt, vt in meo Iaspide apparet, in quo figura est, habens caput galli, corpus totum vsq; ad crura hominis thorace tectum, in sinistra tenens clypeum, in dextra vero flagellũ, et crurum loco ac pedum, duę viperæ supplent, quæ partes figuræ si bene considerantur, lapidis virtutem indicant, vt in capitulo Iaspidis diximus.

Et cum hæ imagines, magice ac negromantice, magnæ ſint virtutis, ac potentiæ, & a multis doctoribs hincinde ſparſim ponantur. Poſt cœleſtes imagines decreui annotare, prout a doctoribus ponuntur, vt earum virtutes agnoſcas. Non credo tamen omnes poſſe colligere. Si vero dominatio tua plures inuenerit, his addat.

CAPITVLVM SEPTIMVM. QVOMODO IMAgines ſculptæ in lapidibus dicantur habere effectum.

T ne verba mea a catholica fide videantur diſcedere, aduertat dominatio tua, cum dico, aliquē lapidem cum tali figura, habere virtutem producendi talem aut talem effectum in homine. non credas neceſſitari hominē ad illud agendum. quoniam erroneum eſſet, vt ſupra diximus, cum hominis voluntas mere libera ſit, nec in fluxu ſubiaceat. Nec etiam intelliges cum dixero, geſtantem efficit Imperatorem, potentē, victorioſum, & ſimilia, ꝙ abſolute dicam, quoniam falſum etiā eſſet. Nam ſiqua ignobilis perſona aut fœmina gereret, non verum eſſe videretur. Sed hoc ſana mente intelligas. nam in quocunq; ſtatu hominem inuenit, in illo extollit, ac in alijs potentiorē efficit. nam verba mea ſic intelligenda ſunt & non aliter.

SIGNA PRIMAE TRIPLICITATIS

Ries, Leo, & Sagitarius. Cum hæc tria ſigna in qualitatibus, tam actiuis q̄ paſſiuis, ſimul conueniunt. Aſtronimi vnius triplicitatis eſſe dixerūt, Cum ſecundum ipſos nil aliud ſit triplicitas, q̄ conuenientia trium ſignorū in qualitatibus, tā actiuis q̄ paſſiuis diu iſeruntq;. Zodaicū in quatuor triplicitates, & quælibet triplicitas continet tria ſigna, & vnamquanq; earum vni elemento attribuunt. Signis quoq; ac partibus cœli, in quibus quod-

bus quodq; magis ipsorum viget, ac triplicitati proprios dominos tribuerunt. Nam huius primæ triplicitatis dominos in die esse dixerunt Solem, in nocte Iouem, in crepusculis Saturnum, eamq; orientalem esse posuerunt. Cum ergo in lapide Arietis, Leonis, siue Sagitarij figuram sculptam inuenies, illam scias omnibus frigidis ægritudinibus valere, vt lethargię, paralysi, torturę, ac hidropicis. et febribus flegmaticis opitulari. sed ob dignitatem dominorum suorum, ac ex eorũ natura, dicunt gerentes tales figuras reddi gratos, deo ac hominibus. eosq; facundos, hylares, ingeniosos ac venustos fieri, & ad honores ac dignitates exaltari. & maxime Leonis, ob Solis dignitatem, cum sit eius domus.

SIGNA SECVNDAE TRIPLICITATIS.

Taurus, Virgo, & Capricornus, secundam triplicitatem constituunt, quæ terrea dicitur, & meridionalis, habens frigidam ac siccam naturam, domini huius triplicitatis in die Venus, Luna in nocte, in crepusculis Mars. Cum ergo hæc tria signa sculpta in lapide fuerint, omnibus calidis ac humidis ægritudinibus, auxilium pręstabunt. vt in Sinocha, ac in omni putrefactione sanguinis. Et ex eorum natura ac dignitate suorum dominorum ad religionem gestantes inclinant, & ad ruralia opera, vt plantare, seminare, inserere, hortos ac vinea sornare, & similia facere.

SIGNA TERTIAE TRIPLICITATIS.

Gemini, Libra, & Aquarius, tertiam componunt triplicitatẽ, habentẽ aëreã cõplexionem quę occidẽtalis dicit̃. Saturnus in die dominus est. Mercurius noctem obtinet. Iupiter crepusculũ habet, ex eorũ natura hęc signa sculpta in lapidib⁹ ab omnibus ęgritudinib⁹ frigidis ac siccis, quę ex humore melãcolico dependent, liberant, vt a quartana, a corruptione memorię, canina

mania, et ab illisci, ac his similibus. Et ex natura dominorum huius triplicitatis ferentes, tales lapides ad amicitiam, iustitiam, ac concordiam inclinant, necnon leges diligere ac obseruare faciunt.

SIGNA QVARTAE TRIPLICITATIS.

Ancer, Scorpio, et Pisces, Quartam ac vltimam conficiunt triplicitatem, quæ aquea dicitur, ac septentrionalis, frigida & humida existit. In die Venus domina est. In nocte Mars. In crepusculis Luna. Ex sua complexione frigida & humida, ab ægritudinibus calidis ac siccis liberat, vt ab ethica, ab epatis inflammatione, & ab omnibus ægritudinibus coleræ. Et ex propria signorum natura, ac etiam suorum dominorum ad iniustitiam, inconstantiam, & ad mendacia inclinat. & maxime Scorpionem ferunt Machometi fuisse signum, qui semper falsa ac mendacia instituit ac docuit.

PLANETARVM SCVLPTVRAE.

Aturni figura sculpta in lapidibus, hæc est, vir senex, curuam falcem in manu tenens, habens barbam non multum pilosam. Si sculptam hanc figuram in aliquo lapide inuenies, & lapis sit ex natura Saturni, virtus eius erit reddere gestantem potentem, cum continua potestatis augmentatione.

Iouis figura hominis est sedentis in solio, seu in quadrupeda cathedra, virgam in manu tenentis, in altera vero pilam. Inueni etiam tenentem idolum, Cancrum, seu piscem, & ante pedes habentem aquilam. sed apud magicos aliter figuratur, hominis enim figurã insculpũt cũ arietino capite, rugosis calcaneis, ac subtili pectore. Si in lapide figurã istã sculptã inuenies, & maxime in Kabrate lapide, scias gestantem fortunatum reddi, ac amabilem, & quicquid optatur, faciliter acquiri-

acquiritur,& maxime a religiosis. Extollit vero hæc ad honores ac dignitates.

Martis imago multipliciter in lapide figuratur,interdum cum vexillo in manu,interdum cum lancea, aut cum aliquo instrumento bellico, semper ta en armatus, & aliquando equester reperitũ. Huius lapidis virtus sic sculpti,gestantẽ reddit victoriosum,audacẽ,bellicosum.& in omnibus causis victoriam prestat,& maxime si sculptum reperies in lapide, habente consimilem virtutem.

Solis figura diuersimode reperitur, interdum ad instar Solis,cum radijs circũquaq;. Aliquando figuratur ad formam hominis,sedentis in solio, cum capillis sparsis,ac profusa veste.In curru etiam figuratur, ac si ab equis quadrigis vehatũ, & aliquando circa currum sunt signa Zodiaci. Virtus huius figuræ, si in aliquo lapide reperiatur, est gestantem reddere potentem,ac imperantem, & venationibus delectantẽ.substantiam quoque acquirere facit.

Veneris imagines multæ sunt, vt ex magicis habetur,tamen hæ in lapidibus sculptæ inueniuntur, vt mulier cum magna veste ac stola, in manuq; laurum tenens. Virtus est leuitatem in agendis dare,ac omnia adoptatum finem deducere timorem submersionis aquæ aufert,& potestatẽ accõmodat

Mercurij figura est homo, gracilis pectoris, habens pulchram barbam,& aliquando sine, cum talaribus,tenens caduceam virgam,& multotiens cum gallo ante pedes,aut cũ serpente sub pedibus. Eius virtus est conferre ad scientiam, ac oratorem facere. Mercatoribus quoque magnum præstat auxilium,in eis locupletandis.

Lunę imagines varię sunt,aliquando figuratur in propria figura lunę,cum cornibus,ac si esset diminuta vltra medietatem. Interdum in curru,vt puella cum cornibus & pharetra, Interdum vt nimpha pharetrata cũ canibus sequẽtibus ceruum. Huius imaginis virtus est prębere expeditionẽ in lega

ctionibus, ac ex eis bona & honores acquirere. Dicuntq; in omnibus agendis rebus celeritatem ac facilitatem præstare, & ad optatum finem omnia deducere.

CAPITVLVM DECIMVMTERTIVM DE FIGVris siue imaginibus, quæ similitudinem habent constellationum cœli, & ad quid valent.

Vcusq; diximus de sculpturis signorum ac planetarum, nunc sermo noster erit de imaginibus seu constellationibus cœli, taliq; modo procedamus. Ponendo primo nomen imaginis. Secundo, quomodo figuratur a doctoribus. Tertio, subiungemus in quo Zodiaci signo collocetur. Quarto, an meridionalis aut septentrionalis sit. Quinto, cuius planetarũ sit naturæ. Vltimo, quod ad nostrum propositum pertinet, cuius virtutis erit talis imago, si reperiatur in lapide sculpta. Et primo ab vrsa initium sumamus, vt Astronomi sumunt.

Vrsæ imago sic formatur. Binas vrsas insculpunt circunuolutas a serpente. Maior vrsa in capite reuolutiõis continetur, minor vero in cauda. Ex magnitudine vero tã draconis, q̃ ipsarum vrsarum, cũ apud Polum mũdi arcticũ ac a Polo Zodiaci non multum distent, quasi ab omnibus signis pro parte continentur, capiendo signum pro nauiculari vmbra, cuius extremum in polis Zodiaci terminatur per lineas transeuntes ac per principia signorum. Et omnis constellatio quę a lineis alicuius signi continetur, dicitur esse in illo signo. & sic omnis constellatio vbicunque sit in cœlo, in vno aut pluribus signis continetur, vt draconis ac vrsæ sunt. Existit constellatio ista tota in septentrionali parte. Naturæ tamen earum variæ sunt. Nam maioris vrsæ est Martis ac Veneris, Minoris vero Saturni, Draconis vero Saturni ac Martis. Dicuntq; omnes doctores, & maxime Magici, q̃ si hæc constellatio in lapide sculpta reperiatur, gestantem scientem reddit, versutum, cautum, ac potentem efficit.

Coronæ imago, similitudinem coronæ regiæ cū pluribus stellis habet, interdum in similitudine Regis capitis coronati, figuratur. Existitq; in septentrionali parte, ac in signo Sagittarij. Estq; naturæ Veneris & Mercurij. Si hæc in lapide, qui ad honores ac scientiam virtutem habeat, sculpta fuerit, dat gestantibus honores, ac maximam exaltationem apud Reges, & regiam gratiam acquirere facit.

Herculis quandoq; incuruati imago figuratur. sic est vir, genu flexus, in manu clauam tenens, interficiens leonem. Aliquando sic vir, cum leonina pelle, in manu seu in humeris cum claua. In signo Scorpionis collocatur, & in Septentrionali parte. Estq; naturæ Mercurij. Si sit in condecenti lapide, qui ad victoriam facit, vt in Achate, gestantem reddere in omnibus victoriosum, & maxime in campestri bello.

Cygni siue Gallinæ imago, in lapide sculpta si reperiatur, est Cygni figura, expansis alis & collo recuruato. Existitq; in Septentrionali parte. Natura eius est Veneris ac Mercurij. Si hęc in lapide inueniatur sculpta, gratum gestantem reddit, populo scientiam præbet, ac diuitias auget. podagricos, paralyticos, ac quartanarios liberat.

Cepheus est homo, habens præcinctum ensem cū brachijs ac manibus expansis. Ab Ariete signo obtinetur. Saturni ac Iouis naturæ est, & Septentrionalis. Lapis sic sculptus, si gestatus fuerit, cautum ac scientem reddit. si sub capite dormientis ponitur, in somno res delectabiles apparere facit.

Cassiopeia mulieris imago est, sedentis in cathedra, habentis manus porrectas ad modum crucis. Aliquando cum triangulo in capite. In signo Tauri situatur, et in Septentrionali parte. Eius natura est Saturni ac Veneris. Si hæc sculpta in conuenienti lapide inueniatur, virtus eius erit hominibus sanitatem præbere, infirma ac defatigata corpora restaurare, quietem ac tranquillitatem post laborem gestantibus præbet amœnumq; ac suauem somnum præstat.

Andro-

Andromeda puellæ imago est, habens crines sparsos, ac remissas manus. A Tauro continetur, in Septentrione. Veneris naturæ est. Eius virtus est, si in lapide sculpta erit, rixas ac iurgia inter virum & vxorem ortas, reconciliare. et stabilem amorem firmare, & a multis infirmitatibus humana corpora custodire.

Perseus ensem in dextra manu, in sinistra caput Gorgonis habens, imago est. Locatur in Tauro, & in septentrionali parte. Vim Saturni ac Veneris habet. Si in lapide sculptus fuerit, ab infortuijs gestantem auertit, & a fulgurę ac tempestate præseruat. non solum gestantem, sed & loca vbi continetur. fascinationes quoq; soluit.

Serpentarius est hominis figura, habentis serpentem cinctum, tenentis in dextra caput, & in sinistra caudam. Est in signo Scorpionis, & in Septentrione naturam habet Saturni ac Martis. Virtus eius, si in lapide sculptus est, valere contra venena, venenosorum animalium morsus curare. & si lotura eius bibatur, facit venenũ euomere sine lesione aliqua.

Aquila siue vultur cadens, est imago aquilæ volantis cum sagitta, sub pedibus in Cancro, & in septentrionali parte collocatur. Iouis ac Martis naturæ est, sed sagittę Martis ac Veneris. Hæ constellationes cũ in lapide sculptæ erunt, aut vna ipsarum, gestantis veteres honores conseruat, ac nouos acquirere facit, & ad victoriam conferre dicunt.

Piscis siue delphinus, est imago gibbosi. Piscis est in signo Aquarij & in Septentrione. Naturam habens Saturni ac Martis. Ferunt, φ si lapis sic sculptus ræribus alligatus fuerit, facit ipsa piscibus impleri. gestantem quoq; fortunatum efficit in piscando.

Pegasus siue equus alatus, aliqui figurant medietatẽ equi cum alis. aliqui totum equum cum alis, & sine freno. In signo Arietis & in Septentrionali parte est. Naturam habens Martis ac Iouis. Si sculptus in lapide inueniatur, gestanti in

campestri

campeſtri bello victoriam præbet,& velocem,cautum ac audacem reddit.Si vero collo equi ſuſpendatur,aut in aqua ponatur vbi bibat equus,a mnltis infirmitatibus eum liberat.

Cæti eſt figura magni piſcis, cũ curuata cauda ac magno ore. Continetur a Tauro,& in meridionali parte. Naturam obtinet Saturni.Cum in lapide hæc figura inuenta erit,& ſupra dorſum habeat ſerpentem criſtatum cum magna tuba, in mari geſtantem felicitat, ac eum prudentem & amabilem reddit,& ablata reſtaurat.

Orionis armati hominis ſeu inermis imago eſt, cum enſe ſeu falce in manu.Collocatur in ſigno Geminorũ,& in parte meridionali.Iouis,Saturni ac Martis naturam habet.Hęc figura in lapide ſculpta,geſtantem reddit victorioſum, & de inimicis victoriam reportare facit.

Nauis,naui aſſimilatur cum retorta prora,et eleuato velo, & aliquando ſine & cum remis. Continetur a Leone, & in meridionali parte.Eſt naturæ Saturni ac Iouis.In lapide ſculpta,ſecurum reddit geſtantem in agendis rebus. & non poſſe periclitari in mari aut aqua,nec ab aqua damnum capere facit.

Canis imago,eſt figura Canis leporini cum cauda curuata.Exiſtit in ſigno Cancri,in parte meridionali,naturam Veneris habens. Si in lapide ſculpta inueniatur, ipſam geſtantem vim habere dicunt liberandi lunaticos,maniacos ac dæmoniacos.

Leporis,ad ſimilitudinem leporis imago eſt,cum extenſis auribus ac pedibus,vt ſi in curſu eſſet.In ſigno Geminorum collocatur,& in meridiana parte. Natura eius eſt Saturni ac Mercurij. Virtus huius ſculpturæ eſt freneticos curare, & contra dæmonum verſutias valere,nec a maligno ſpiritu geſtans poterit lædi.

Centauri eſt figura Tauri vſq; ad collum,& ab inde ſupra hominis tenentis in ſiniſtra manu haſtam quieſcentem ſupra

O ſiniſtram

ſiniſtram ſpatulam cum appenſo lepore. In dextra vero manu beſtiolam reſupinam tenet cum lebete appenſo. In Libra & in meridionali parte ſituatur. Eſt naturæ Iouis ac Martis. Virtus huius ſculpturæ, eſt reddere geſtantem conſtantem, ac ſanum perpetua ſanitate, & ideo aliqui fabuloſe dicunt, Centaurum fuiſſe Achillis magiſtrum, eo ꝙ hunc lapidem in ſignitum Centauro continuo ſecum gerebat.

Canis alabor, eſt canis imago ſedētis. In Cancro & in meridie locatur. Eſt iouis naturæ. Si in lapide ſculptam inueneris, tecumqꝫ portaueris, hydropem non timebis, & a peſte ac a morſu canis liberaberis.

Sacrarij turubuli ſiue putei, eſt figura arę ſeu putei cum accenſo igne. A Sagittario & in meridionali parte continetur. Naturamqꝫ habet Veneris ac Mercurij. Fertur, ſi in lapide ſculptus erit, habilem geſtantem ad conuocandos ſpiritus efficere, ac in eorum conuerſione eſſe, & ei obedire. Dicunt etiam geſtantem reddere ornatum perpetua virginitate, cū caſtitatem inducat.

Ydræ ſeu ſerpentis imago, eſt ſerpentis figura, habentis ſupra ſe vrnam circa caput, & coruum circa caudam. Situatur in Cancro, in meridie. Eſt Saturni ac Veneris naturæ. Virtus eius eſt efficere geſtantem diuitem, ac abundantem in omnibus bonis, aſtutum, cautum, ac prudentem, & a nociuis liberat. dicunt reſiſtere omni nociuo calori.

Coronæ auſtralis figura, imperiali coronæ aſſimilatur. Eā in Libram ponūt, & in meridie. Naturæ eſt Saturni ac Martis. In augendo diuitias eius virtus eſt, & hominem hylarem ac iucundum facere.

Agitatoris ſiue Aurigæ imago, eſt hominis figura in curru, tenentis hircum in ſpatula ſiniſtra. Collocatur in ſigno Geminorum, & in Septentrione. Naturam habens Mercurij. Hæc figura in lapide ſculpta, facit geſtantem venatorem, ac fortunatum in capiendo animalia.

Vexilli

Vexilli imago est, in similitudinem vexilli expansi in extremitate hastæ. Situatur in Scorpione, & in australi parte. Hæc in lapide sculpta, efficit gestantem in militia præesse, ac victorem esse in bello campestri.

CAPITVLVM DECIMVMQVARTVM, DE IMAginibus magicis. & primo de his, quæ a Ragiel positæ sunt.

Xpediti de imaginibus Astronomicis, nunc ad reliquas positas a diuersis doctoribus, quæ magicæ sunt, descendamus, nec de ipsis vllam rationem reddere possumus. Sed tantum doctoribus credendum est, cum his scientijs hodiernis temporibus careamus, quæ antiquis temporibus claruerunt, ac multi de ipsis scripserunt, & maxime ille summus omnium Ragiel, in libro alarum, in quo perfectam artem tradidit, & sine quo in magica arte nullus perfecte scire potest. Nam in prima ala sui operis ponit has imagines, & dicit multas habere virtutes, cum sculptæ in conuenientibus lapidibus inueniantur, quæ tamen portari ac custodiri debent cum magna reuerentia.

Draconis formosi ac timorosi imago, si in rubino siue in alio lapide consimilis naturæ ac virtutis reperta est, scias virtutem eius esse in augendo bona huius sæculi. & hylarem ac sanum gestantem efficit.

Falconis imago, si in Topatio reperiatur, ad acquirendam beneuolentiam Regum, principum ac Magnatum facit.

Astrolabij imago, si in Saphiro sculpta fuerit, virtus eius erit augere diuitias, ac futura prædicere.

Leonis bene formati imago, si in Granato sculpta fuerit, virtutem habebit præseruare honores, sanumque reddere gestantem ab omnibus ægritudinibus. honores quoque præbet, & ab aduersis casibus in itineribus gestantem custodit.

Asini imago, si in Crisolito sculpta inueniatur, virtus eius

erit, futura prognosticari ac prædicare.

Arietis siue capitis hominis cum barba imago, si in Saphiro sculpta erit, virtutem habet sanandi ac liberandi a multis infirmitatibus, & a carcere et ab omni præssura. Estq; imago regia, cum dat dignitates & honores, ac in altum extollit.

Ranæ figura, si in berillo sculpta erit, virtutem habet inimicos reconciliare, & amicitiam inter homines ponere, si discordes erunt, si cum ea ipsos tetigeris.

Camelli capitis vel duarum caprarum inter myrti arbores imago, si in onyce reperiatur, virtutem habet conuocandi, congregandi ac constringendi dæmones, si secum quis portauerit, & in somno facit terribilia videre.

Vulturis imago si in Crysolito reperiatur, virtus eius erit dæmones ventosq; constringere, frenare ac congregare. defendit locum, in quo ponitur, a malis spiritibus, & ab eorum infestatione. & si quis secũ portauerit, dęmones ei obedient.

Vespertilionis imago, si in Elitropia sculpta erit, gestantis potentiam dat supra dæmones. & ad incantationes valet.

Griffonis imago, si in Cristallo reperiatur sculpta, virtutẽ maximam habebit replere vbera lacte.

Hominis bene ornati imago, ac habentis aliquid pulchri in manibus. Si in Cornelio reperiatur, virtutem habet stringendi sanguinem, & ad honores confert.

Leonis siue Sagittarij imago, si in Iaspide reperiatur, ad venena valet ac febre liberat.

Hominis armati cum arcu ac sagitta imago. Si in Iride reperiatur, virtutem habet custodire gestantem, ac loca in quibus erit, a malo.

Hominis imago cum ense in manu. Si in Cornelio reperiatur, virtutem habet præseruare locum, in quo erit, a fulmine ac tempestate. & gestantẽ a vitijs ac fascinatione custodit.

Tauri imago, si in Prassio reperiatur, ad maleficia iuuare dicitur. & in magisterijs gratiam præbet.

Vpupæ

Vpupæ figura, cum dragontea herba ante se. Si in Berillo reperiatur, erit virtus eius inuocare aquaticos spiritus, ac loqui cohibere. Mortuos quoque notos ad se reuocare, ac de quæsitis ab eis responsa recipere.

Hyrundinis imago in Celonite reperta, virtutem habet pacem ac concordiam inter homines ponere ac conseruare.

Hominis imago, cum dextra manu erecta ad cœlum, si in Calcedonio reperiatur, virtus eius erit vincere ciuiles lites, ac gestantem reddere sanum, & itineribus & a causis noxijs præseruare.

Dei nomina in Ceraunio si sculpta reperiantur, virtutem habebunt præseruare loca, in quibus erunt, a tempestatibus, ac potentiam et victoriam dant gestantibus contra inimicos suos.

Vrsi imago, si in Ametisto reperiatur, fugandi dæmones virtutem habet. & hominem ab ebrietate defendere ac præseruare.

Hominis armati imago. Si in Magnete reperiatur, eius virtus erit conferre ad incantationes, & gestantem in bello victorem reddere.

IMAGINES SEV SIGILLA CHAEL.

Hael vnus ex filijs filiorum Israël antiquissimus doctor, cum in deserto esset vidit, ac sculpere facit multas figuras, secundum cursum signorum ac planetarum, & maximum effectum in eis agnouit. Et vt hæ imaginum virtutes posteris paterent, hūc librum com posuit, in quo per ordinem multæ virtutes ponuntur, vt patebit. Sitq; benedictus Deus, qui terris tales virtutes dedit, in salutem humani generis.

♀ Hominis figura sedentis post aratrum cum longa barba, vultuq; longo, ac supercilijs curuatis, in cuius collo sint quatuor homines iacentes. & qui teneat in manibus vul-

vulpem ac vulturem. Si talis lapis, in quo hæc erunt, collo suspendatur, ad omnes plantationes valet, & ad inueniendum thesauros. nam si sub ceruice, dum in lectum ibis, impones, in somno videbis thesauros, ac modum extrahendi. Est & alia, Eius virtus est conferre in ægritudinibus brutorum, cũ aquam biberit, in qua hic lapis lotus fuerit.

♂ Hominis imago, habentis ad collum clypeum, & in capite galeam, tenentis in manu gladium, ac conculcantis sub pedibus serpentem, in Iaspide rubeo sculpta. si collo suspendatur, omnes gestans superabit inimicos in prælio, & maxime si commissum fuerit die Martis.

♃ Equi imago, habentis crocodillum super se in hyacintho sculpta, virtutem habet reddere gestantem victorem in ciuilibus causis, & ornatum ac morigeratum efficit, & amabilem reddit, debet in auro ligari, quoniam ex auro virtus eius augmentatur.

♀ Hominis figura sedentis, ac mulieris stantis ante eum cũ capillis sparsis versus renes, & viri sursum aspicientis. Si in Cornelio sculpta reperiatur, virtus eius erit, quod si quis tactus fuerit cum ipso lapide, ducetur ad voluntatē ac obedientiam tangentis, & ex omnibus beneuolentiã acquiret. Sub lapide cum ligatur, debet apponi parum ambræ ac terpentinæ.

♄ Equi spumantis ac feruidi, super quem niger sedeat cum sceptro in manu. Figura inuenta in Ematite sculpta, regnandi potestatem præbet, ac amissam gratiam restaurat, debetque in æquali pondere auri ac argenti ligari.

♂ Hominis sedentis cum accensa candela in manu imago. si in Crisolito sculpta reperiatur, gestantem diuitem efficit, debetque in purissimo auro ligari.

☽ Cerui seu Venatoris, aut Canis, aut Leporis figura, si sculpta reperiatur, virtutem habet frenandi dæmones, lunaticos ac freneticos, & qui in nocte militant.

☽ Mulieris imaginem, habentis in vna manu auem, & in

alia

alia piſcem. ſi ſculptam inuenies, ſcias ipſam virtutem habere in capiendis piſcibus ac auibus. debet in argento ligari, valet his, qui tale exercitium exercent.

♀ Cornutæ figura, quæ ſic formatur. Nam anterior pars eſt equi, poſterior vero capræ. Si in aliquo lapide ſculpta reperiatur, dat habitum in alendis ac armandis animalibus, ſiue beſtijs omnium generum. debetqȝ in plumbo ligari.

♀ Mulieris ſedentis cum tuba ſuper equum, ſeu militis currentis cum cornu ad collum, ac cum arbore ante ſe. Figura ſi ſculpta reperiatur in aliquo lapide, venatoribus venandi gratiam præſtat, ſi ſecum portauerint.

☿ Hominis, flexis genibus ſurſum reſpicientis ac tenentis pannum, figura. ſi in lapide ſculpta erit, ac tecum portaueris, dat gratiam ac diuitias in rebus emendis ac vendendis.

♄ Vulturis imago, cum ramo oliuæ in ore. ſi in Pirite ſculpta erit, tecumqȝ portaueris in argenteo annulo, ad multa conuiuia vocatus eris. & cum in his fueris, omnes te aſpicient commeſtione dimiſſa.

☽ Scorpionis ac Sagittarij figura, ad inuicem pugnantiū. ſi in aliquo lapide reperta erit, & cum ipſa ceram impreſſeris, & cum ipſa aliquos tetigeris, maleuolos ac diſcordes beneuolos efficies, In argento ligetur.

Arietis ac Leonis medietatis figura. ſi in aliquo precioſo lapide ſculpta erit, ſi diſcordes cum ea tetigeris, amabiles ac concordes efficientur, debetqȝ in argento ligari.

Mulieris in ſuperiori parte, in inferiori vero Piſcis figura. ſi in hiacyntho ſculpta erit, quæ in manu ſpeculum teneat, & in altera ramum. Eam in annulo aureo liga, ac in digito tene. Cum vero inuiſibilis eſſe volueris, volue lapidē dicti annuli verſus palmam manus, & eam claude, & inuiſibilis eris.

Hominis armati figura, habentis ſupra dexteram crucem cum ſtellis. ſi in aliquo precioſorum lapidum inuenta erit, ſcias ad fruges ac meſſes valere, Et in qua regione erit, ibi tempe-

tempestas nocere non poterit.

Basilisci seu Syrenes, cuius pars vna est fœminæ, inferior vero serpentis figura, si in aliquo preciosorum lapidum inuenta erit, virtutem habebit fugandi animalia venenosa.

Basilisci pugnantes cum dracone figura, & desuper sit caput hominis, si in Cornelio reperta fuerit, & ad collum suspendatur, ille habebit virtutem superandi omnem bestiam tam terrenam quam marinam.

Hominis nudi inflati figura, cum altera hominis figura bene induti, ac tenentis in vna manu scyfum, in altera vero ramum herbæ, si in Gagate lapide inuenta erit, virtutem habere scias liberandi omnes febricitātes, si per triduum secum portauerit.

Hominis statuam, habentis caput bouinum, & pedes aquilæ. si in aliquo lapide sculptam inueneris, tecumque portaueris, nullus de te male loquetur.

Hominis imago sculpta, in diadoco stantis, ac magnæ staturæ, tenentis in manu dextra obolum, & in alia serpentem, sitque super caput hominis figura Solis, & prostratum sub pedibus, teneat leonem, & posita fuerit in annulo plumbeo, cū modico Arthemisiæ ac radice fenugræci, cum tecum habueris in ripa fluuij, et vocaueris malignos spiritus, ab eis de quę sitis responsum accipies.

Hominis figura stantis, ac tenentis fasciculum herbæ, appensum collo cum grossitie renum, ac amplitudine spatularum, si in viridi Iaspide sculpta erit, scias ipsam auxilium præbere febricitantibus, ac a febre liberare. Et si quis artem medicinæ exercet, secumque portauerit in discertendis ægritudinibus, ac cognoscendis medicinis ac herbis, in dandisque potionibus maximam gratiā præbet. in hæmorrhoidis ac menstruis, & in omni fluxu sanguineo auxilium præbet, et in instanti compescit.

Turturis marini imago, si in lapide nigro, de quo parangones,

gones fiunt,reperta fuerit,& in annulo plumbeo ligata, feratur non poterit lædi ab aliquo. & a senioribus ac dominis terrarum diligetur

Aquarij figura,si sculpta fuerit in viridi Iaspide,& quis secum portauerit,lucrum præbet in emendis ac vendendis rebus,& ab eo mercatores consilium quærent, ac in suum domicilium merces portabunt.

Auis,quæ in ore suo folium tenet,& in eius conspectu sit caput hominis respicientis ipsam auē. si in lapide parangoni sculpta inueniatur, eamq́ in auro ligaueris,ac tecum portaueris,diues eris ac locuplex,& ab omnibus veneraberis.

Iouis figura,quæ est hominis sedentis super cathedrā quadrupedem. & sint ibi quatuor homines stantes ante Iouem, sintq́ manus Iouis erectæ versus cœlum,& in capite habeat diadema. Si in hiacyntho sculpta erit, ac in auro ligata, & quis talem annulum secum portauerit,seu figuram huius annuli impressam in cæra,collo suspendet,a Regibus ac sapientibus quicquid voluerit,impetrabit.

Hominis imago,habens vultum leonis & pedes Aquilæ, & sub pedibus eius sit draco biceps, & cauda sit extensa. In manu vero ipsius hominis sit baculus,cum quo percutiat capita draconis,si in Cristallo sculpta erit,aut in aliquo precioso lapide,& ligata sit in auricalco,& sub lapide sit muscus & ambra,si quis fert secum talem lapidem,vterq́ sexus omniū inclinabit sibi,ac spiritus obedient ei,& facultatem augebit, ac maximas diuitias accummulabit.

Hominis,sedentis super aquilam ,ac in manu virgam tenentis,imago. Si in Euestite lapide seu Cristallo inuenta erit, & in annulo æreo seu cupreo ligata. si quis hunc annulum in die Solis ante ortum ipsius aspexerit,omnes inimicos suos vincet & superabit. Et si in die Iouis aspexerit,victor belli erit,ac libenter omnes homines ei obedient. Sed oportet gerentem vestiri albis vestibus,ac a columbina carne abstinere

P Hominis

Hominis figura equitantis,ac tenentis in vna manu frenum,& in alia arcum tensum,ac habentis gladium cinctum. Si in Pirite lapide sculpta erit, & in annulo aureo ligata. & quis secum portauerit, eum victorem reddet in prælijs, nec quis ei resistere poterit.

Mulieris imago,habentis crines sparsos super mamillas,& in eius conspectu sit vir quasi adueniens,faciensq́ ei aliquod amoris signum. Si in hiacyntho seu Cristallo sculpta erit, ac in auro ligata,& sub lapide sit ambra,aloës,& herba quæ polium dicitur. Ferenti hunc lapidem in annulo, omnes obedient ei Et si mulierem cum eo tetigeris, voluntatem tuam faciet.& si capiti tuo supposueris cum vadis dormitum,quicquid volueris,in somno videbis.

Hominis imago,sedentis super Piscē,et super caput hominis sit pauo. si ī lapide rubeo sculpta erit,& in ipsam sub tabulam in cōuiuio posueris,nemo comedens eū dextra saciabiť.

Hominis nudi stantis figura, & a dextra eius sit puella stans,cuius capilli sint ligati circa caput,& vir teneat dextrā suam super collum puellæ, & sinistram supra pectus, & vir aspiciat vultum eius, & ipsa aspiciat in terram. Si in aliquo lapide sculpta erit,ac in ferreo ligata annulo,& sub lapide sit parum linguæ passeris ac vpupæ,myrrhæ,aluminis, sanguinisq́ hominis æqualiter parum. qui hunc annulum portauerit,inuictus erit, nec vllus poterit ei resistere, nec fera aliqua ei nocebit. Epilenticis quoq́ valet,si ceram rubeam signaueris cum eo. Et si ad collū canis ponatur,latrare non permittit.

Hominis imago, tenentis in manu flores. si in Cornelio sculpta erit,ac in annulo stagneo posita, & annulus fabricatus fuerit die Lunæ vel Veneris, in prima,octaua vel duodecima hora,postea tange quem volueris cum dicto annulo, & obediet tibi.

Hominis barbati figuram, habentis vultum longum, superciliaq́ curua, sedentis super aratrū inter duos tauros, habentisq́

bentisq; vulturem in manu. si in lapide sculptã reperies, scias virtutem habere in plantatione arborũ, & in inuentione thesaurorũ, ac victorẽ in prælio efficere. Serpentes a facie gestantis fugantur, epilenticos sanat, & omnẽ timorẽ ac vexationẽ malorũ spirituũ liberat, debetq; in annulo ferreo ligari & gestari.

Hominis, tenentis falcem in manu super caput suum, figura, & sub pedibus crocodillum. si in lapide sculpta erit, ac in annulo plumbeo ligata, & sub lapide sit parum radicis squillæ. qui secum hunc annulum portauerit, ab inimicis securus erit, & in itinere a latronibus.

Hominis figura, tenentis gladiũ in manu, ac sedẽtis supra draconẽ. Si in Ametisto reperta erit, ac in plũbeo annulo ligata vel ferreo. & in digito feratur, omnes spiritus obedient, & reuelabunt ei thesauros, ac quæsita qualiacunq; fuerint.

Aquilæ stantis figura, si in Ethice lapide sculpta erit, ac in annulo plumbeo ligata, virtutem habet qui secum portauerit, capiendi multos pisces, nec vlla fera ei nocebit, & ab hominibus diligetur.

Hominis stantis, ac tenentis in manu mucronem, figurã, si in onychino sculptã inuenies, scias virtutem habere si quis secum portauerit, honorari ab omnibus dominationibus ac principibus, & similiter ab omnibus hominibus.

Leporis figura, sculpta in Iaspide, præseruandi gerentem a dæmoniaca vmbra vim habet, ne ei noceat.

Hominis, habentis in manu palmam, figura. si in aliquo lapide sculpta erit, reddit gestantem gratum ac amabilem potentibus ac principibus.

Auctor iste Chaël ponit etiam imagines astronomicas. sed quia ante positæ sunt, non repetam.

IMAGINES SEV SIGILLA THETEL

THetel, vt supra diximus, vetustissimus doctor, tractans de sculpturis lapidum, dicit, q; si hæ sculpturæ quæ inferius dicentur, in conuenientibus

lapidibus reperiantur,maximam virtutem habẽt.& primo.

Hominis imago in Iaſpide,habentis ſcutum in ſiniſtra,& in dextra idolum, vel aliquid bellicoſum, & loco pedum ſint viperæ, & loco capitis hominis, ſit caput galli, ſiue leonis,& cũ torace.hic lapis ſic ſculptus,virtutem habet contra inimicos,ac victorem geſtantem reddit, & ad venena valet. Sanguinem quoq; ſtringit,a quocunque loco fluat.

Hominis figura habens faſciculum herbæ in collo,ſi in Iaſpide reperiatur,virtutem habet diſcernendi ſeu cognoſcẽdi infirmitates. Sanguinem a quocunque loco fluat, frenat. dicũt Galienũ hunc lapidẽ habuiſſe, quem ſemper vehebat.

Crucem ſculptam in Iaſpide viridi,dicunt habere potentiã liberandi geſtantem a ſubmerſione aquæ.

Fœmina habens in vna manu auem, & in altera piſcem, ſi ſculpta erit in Criſolito,ad negociandum multum valet.

Lupi figura ſi ſculpta in Iaſpide reperiatur,contra verſutias valet,ac inſana verba prohibet proferre.

Cerui figura in lapide ſculpta, virtutem habet ſanandi ac liberandi lunaticos,& freneticos.

Agni imago ſi in lapide ſculpta erit,geſtantem efficit ſecurum a paralyſi,ac a quartana febre.

Venatoris figura in Iaſpide ſculpta, geſtantem efficit habere virtutem ſanandi dæmoniacos ac freneticos.

Imperatoris figura in Iaſpide ſculpta, cum capite erecto, geſtantem reddit amabilem,ab omni creatura & quid petierit,obtinebit.

Virginis figura,cum veſte profuſa,tenentis in manu laurum,ſi ſculpta in Iaſpide reperiatur, geſtantem efficit ſecurũ a ſubmerſione. Nec a dæmone vexabitur, facitq; potentem ac impetrantem omnia.

Hominis figura habens palmam inſcriptam in manu,ſi in Iaſpide inueniatur, potentem reddit geſtantem,ac principibus gratum.

SCVLPTVRAE SEV IMAGINES Salomonis.

Vetustissimum inueni librum de sigillis lapidum, cuius titulus talis erat, sine auctoris nomine. Credo tamen fuisse Salomonis, quia in eo libro multa opera Salomonis erant.

IN nomine Domini, hic est preciosus libellus, quem filij Israëlitici in deserto fecerũt, secundum nomẽ tuum domine, & secundũ cursum stellarum.

Hominis sedentis super aratrum figura, qui habet collum paruum, & prolixam barbam, & quattuor homines iaceant in suo collo, & teneat in manibus vulpem, & in alia vulturem. scias istud sigillum, si collo appendas, ad omnes plantationes valere, & ad omnes thesaurorum inuentiones. Probationem istius an valeat sic facias. accipe lanam nigram puram, sine tinctura, & inuolue lapidem, & inter paleas tritici pone, & super ipsum iace cum capite, in somnis videbis omnes thesauros de regione in qua eris. & quomodo illos habere poteris. Amplius aliam habet virtutem, quoniam omnes sanat bestiarum languores, si aquã in qua lotus fuerit bibent

Hominem sculptum in Iaspide viridi, qui habeat clipeum pendentem collo, & super caput galeam & gladium erectũ, & pedibus serpentem calcet. pone ad collum & nõ timebis vllũ inimicũ. tamẽ iners nõ sis, in omnib9 rebus eris victor, & maxime valet in rebus martialibus, debetq; in ære ligari.

Equum gerentem supra dorsum calcatricem seu crocodillũ, si in Iacinto albo inuenies, scias valere in placidis ac loquelis omnibus &, illico ab omnibus hominibus ac bestijs eris amabilis, debetq; in auro ligari.

Hominem sedentẽ et mulierem stantem ante eum habentem capillos extensos vsq; ad femur, & q̃ fœmina leuet oculos sursum. si in cornelio sculptum inuenies, scias virtutem eius esse, q̃ omnis homo vel fœmina tacta ab eo sigillo, obe-

diens erit tibi ad omnem voluntatem tuam. debetq́ in tanto pondere auri ligari, quantum lapis ponderat, & subtus poni herba bethonica & ambra.

Equũ spumantẽ, & supra se sit vir tenens sceptrũ in manu si in Ametisto sculptũ reperies, scias istud sigillũ prodesse ad omnes res quas habet, qui illud fert, & omnes principes ac primates obedientes ei erunt. Debet ligari in auro vel argento in duplo ad sigillum.

Fœminã tenentẽ in vna manu auem, & in altera piscem, si in Cristallo sculptam inuenies, scias valere ad capiendum aues, debet in argento ligari.

Cornutũ animal quod equũ subtus se ferat, & equus retro se ducat medietatem capræ. si sculptum inueneris in aliquo preciosorum lapidum, scias valere ad domandum omnes bestias, debetq́ in annulo plumbeo poni.

Militem super equum currentem, cum cornu ad collum, & sit arbor ante se. si sculptum in aliqua preciosa petra inuenies, scias valere in omnibus venationibus.

Hominem flectentem genua, & sursum aspicientem, & vnum pannum teneat. si in turchesia sculptum inuenies, scias valere ad emendas ac vendendas res, & caste fer.

Fragulæ figurã quę in ore ferat ramũ oliuę, si in Pirite sculptã inuenies, & in annulo argẽti eã posueris, in conuiuijs ab oĩbus inuitatus eris, & qui ibi erunt, non comedent. sed omnes te aspicient, si in dextra manu in conuiuio portaueris.

Scorpionis & Sagittarij figuram inter se bellantium, si in aliquo lapide inuenies, pone eum in annulo ferreo. & si vis cognoscere illius vigorem, cõprime figuram in cera, & quoscunq́ cum illa palpaueris, inter se statim discordes erunt.

Arietis figuram, cum medietate bouis, si in aliqua gẽma inuenies, liga in annulo argẽteo, tãge quẽ vis & eris cõcors

Fœminam insculptam & medium piscem, quę in vna manu teneat speculum & in alia ramum. si in Hyacinto marino inueneris, pone in annulo aureo, & cooperi sigillum de cera

& feras

& feras in digito. Et quando volueris ire q nullus te videat, tene petram intus palmam stricte, & habebis effectum.

Hominis arantis, & supra illum sit manus domini facies signū, & iuxta illud sculpta sit stella, si in aliqua gēma figurā inuenies, & honestissime tuleris, in qua regione eris a tēpesta te non peribis. & fructus terrę in illa similiter non peribunt.

Caput & collum sculptum in viridi Iaspide si inueneris, liga in annulo argenteo vel æreo, feras illud & nullo modo peribis, & in annulo scribe istas literas. B. B. P. P. N. E. N. A & saluabitur corpus tuum ab omni infirmitate, & maxime a febre, vel ydropisi, & ad capiendum aues, dat magnam gratiam. Et eris rationabiliş ac amabilis in omnibus rebus. In prælijs ac placidis summus eris. fœminas ad concipiendum iuuat ac ad parturiendum, pacem ac concordiam, & plura bona dat illis, qui eum tulerit, tamen iustissime ac honestissime feras eum.

Basilisci ac syrenis maris imaginem, cuius suprema medietas est fœminæ, inferior vero serpentis. si in aliqua gemma inuenies, fer tecum, & poteris tangere omnia venenosa animalia, sine aliquo nocumento.

Basiliscū & dracone inter se hæsitantes, si in cornelio inuenies sculptos, sitq; ibi caput bouis. Pone illum ad collū, si vis bellare cū aliqua bestia siluestri vel marina, cito erit victa.

Hominis nudi inflati & coronati, qui teneat in vna manu scifum, & in alia ramum herbæ. si in Gagate imaginem sculptam inuenies, pone in annulo cuiusuis metalli, & omnis homo qui habuerit febrem, si illū ferat statim sanabitur.

Hoīs stātis cuius caput sit bouis, pedes vero aquilę figurā, si in aliqua gēma sculptā inuenies, illā figurā in cera cōprime & eā fer tecū, et non inuenies hominē tibi male loquentem.

Hominis erecti ac magni figurā, quæ in vna manu teneat obelum, et in alia serpentem, et supra hominem sit sol insculptus, et homo sub pedibus teneat leonem. si in diacodo sculptā inuenies, illā pone in annulo plumbi, et subtus pone radicem ar-

cem̄ Arthemisiæ & radicem fœnugræci, fer tecum super ripam aquæ, & voca quemlibet malignorum spirituum, & habebis ab eis responsum de omnibus rebus quæsitis.

Hominis stantis figuram, & habentis humeros magnos ac renes, & in colle onus herbarum. si in Iaspide viridi sculptam inuenies, fer tecū, & liber eris a febre acuta. Sed si fueris medicus, gratiam habebis in medicando. Sed si petra fuerit guttata, pone in annulo argenti, quoniam hæmorrhoicos id est, vomentes sanguinem sanat.

Turturis figuram, si in parangone inueneris sculptam, & ponas in annulo plumbeo. & qui fert, nunquam vulneratus erit, nec malum accipiet. sed ab omnibus hominibus honorabitur, & maxime a senioribus.

Auis, tenentis folium in ore, & in eius conspectu sit caput hominis aut vulturis, figuram. si in parangone aureo sculptam inuenies, liga in annulo qualiscunq; fuerit, locuples superfluis diuitijs, ac acceptus & veneratus eris ab hominibus.

Aquarij figuram, si in viridi Turchesia sculptam inuenies, qui eam fert, ex omnibus quæ vendiderit ac emerit, lucrum acquiret. ita, q̄ emptores inuestigabunt eum.

Viri iuuenis, tenentis in capite coronam, & sedentis super thronum quadrupedem, & sub quolibet pede sit vir stans, retinens cathedram in collo, sitq; circa caput sedentis circulus, & manus eius sint erectæ ad cœlum. Si hanc figuram in hiacyntho albo sculptam reperies, pone hunc lapidem in argenteo annulo, in æquali pondere ad lapidem, & sub lapide pone de mastice et terpentina, fac sigillum in cæra, & da cui vis, & gerat ad collum, vel supra se annulum seu sigillum. & vadat ad Regem, vel potentem, vel ad sapientem pura mente & caste, impetrabit ab eis quid voluerit.

Mulieris figuram, habentis crines sparsos vel mamillas nudas, & in eius conspectu sit vir imminens, ac cernens eius faciem. si in hiacyntho granato vel cristallo inueneris sculptam,

ptam, & ligaueris in annulo aureo tanti pōderis, vt lapis est, & sub lapide sit ambra, lignum aloës, & polipodium ferens, erit placabilis omnibus, & obedient ei. & si supponatur capiti, in somnis quæ voluerit, videbit.

Viri, sedentis super piscem, figurā. si in Iaspide rubeo sculptam inuenies, si in panno alicuius hominis imponatur in cōuiuio, cum dextro brachio comedens, non saturabitur.

Viri barbati, tenentis florem in manu, figuram. Si in Cornelio sculptam inuenies, ac ligaueris in annulo stagneo, & fiet annulus in reuolutione Lunæ vel die Veneris, luna prima vel octaua, & tange quemcunq; volueris, veniet ad voluntatem tuam.

Serpentis figuram, habentis supra dorsum virum, & super caudam corium. Si in aliquo lapide sculptam inuenies, qui hunc lapidem supra se portauerit, omnibus abundabit, & erit astutus.

Viri stantis, ac tenentis falcem in manu supra caput suum sub pedibus cuius sit crocodillus, figuram. si in aliquo lapide sculptā inuenies, mitte in annulo plumbeo, & sub lapide pone parum radicis squillæ, portans eum, ab omnibus inimicis securus erit. & si eis obuius fuerit, nō erit qui loquatur malū.

Viri, stantis supra draconem, qui in manu teneat gladium figuram. si in Ematite sculptam inuenies, pone in annulo plumbeo vel ferreo, & obedient ei omnes spiritus, qui in tenebris habitant, reuelabuntq; ei thesauros leui carmine, ac extrahendi modum ostendent.

Leonis vultus vel draconis, habentis duo capita cum cauda delicata. vel viri, in cuius dextra sit baculus, & percutiat caput leonis, seu caput draconis, figuram. Si in Cristallo sculptam inuenies, in auricalcho pone, & sub lapide sit muscum, & ambra tecum porta, & omnes obedient tibi, & facultatem ampliabis. Sigilla cum eo ceram, & da cui vis, & habebit eandem virtutem.

Viri equitantis ac tenentis in manu eius frenum,& in alia arcum,cum gladio cincto,figuram. si in Pirite sculptam inuenies,& in annulo aureo ligetur,gestantem victorem reddit in prælio,cui nemo resistere poterit. Et siquis hunc annulum in oleo submerserit muscato, & vnxerit vultum suum cũ dicto oleo muscato,omnes metuent qui eum videbunt, nec ei resistere poterunt.

Viri stantis ac habentis loricam indutam,& in capite galeã,in manu vero gladiũ euaginatũ,figurã. si in aliquo lapide sculptam inuenies, & in annulo ferreo tanto ponderis ligaueris,ferenti hunc in prælio, nemo resistere poterit.

Viri stantis qui sit nudus, & a dextris eius sit puella nuda stans,& eius capilli sint ligati circa caput,figuram.si in magnete sculptã inuenies, et vir teneat dexterã suã supra collum puellæ,& sinistram super pectus, & vir aspiciat vultum puellæ,& ipsa aspiciat terram. pone in annulo ferreo tanti ponderis quanti lapis est,& mitte sub lapide linguam vpupę,mirrhã,alumen,& de sanguine hominis, quantum lingua auis põderat. ferẽti annulũ,nullus inimicus poterit resistere in cõspectu eius,siue in bello,siue alibi. Nec latro, nec fera nocẽs, poterit intrare domum,in qua prædictus lapis fuerit. Et si epilenticus aquam biberit,in qua lotus fuerit,sanabitur. Sigilla cum eo ceram rubeam, & pone ad collum canis, & quãdiu ibi fuerit,nunquam latrare poterit. siquis postea dictam cæram tulerit,inter latrones et canes ac inimicos,nullum ab eis damnum accipiet.

Viri barbati habentis longum vultum,& curuata supercilia, sedentis super aratrum inter duos tauros, baiulantem culturam in manu,& in collo eius sit caput hominis, & caput vulpis figuram.si sculptam in aliquo lapide inueneris,ad plantationes ac ad omnes culturas valet. ad inueniendum thesauros,et ad bellandum,conuertit inimicos in caritatem, ac in multis infirmitatibus valet.

Et siquis eum portauerit, fugient serpentes a facie eius. epilenticos quoq; sanat. Et si eum infans portauerit ad collū, timorem ab eo expellit. ac vexationem malorum spirituum. & si eger portabit, sanitatē recuperat. Vt maiorē virtutē habeat, debet poni in annulo ferreo, in duplici pōdere ad lapidem

Aquilæ stantis figuram si in Ethice sculptam inuenies, & in annulo plumbeo pones, gerens eum acceptus ac amatus ab hominibus, & animalia obedient ei. & si in eo sculptus fuerit piscis, & portans eum vadat ad piscandum, multos capiet pisces.

Viri tenentis in manu mutationem figuram, si sculptam in euchilo inuenies, pone in quouis annulo. gerens erit timoratus ac veneratus, & dominationes ac principes eum honorabunt.

Arietis & semi leonis figuram, si in aliquo pretioso lapide sculptam inuenies, & in annulo argento ligaueris, si cum eo discordes tetigeris, statim in concordiam venient.

Equi alati, qui pegasus dicitur, figuram. si in aliquo lapide sculptam inuenies, optimus est militantibus. & in campestri bello dat audaciam, ac velocitatem bellantibus. Et dicitur liberare equos ferentes hūc lapidē, ab infirmitatibus futuris.

Vrsi ac serpentis circundantis vrsum, figuram, si in aliquo lapide sculptam inuenies, astutū ac in proposito permanentem efficit.

Herculis figuram tenentis in dextra clauem, interficientis leonem, seu aliud monstrum. si in aliquo lapide sculptam inuenies, scias dare victoriam, gerentis in campestri bello.

Arboris vel vitis vel spice, figuram, si in aliquo lapide scultam inuenies, gerentem in victu ac vestitu, habundare facit. & principes sibi beneuolos ac placatos efficit.

Mars armatus vel virgo stolata, cum circunflexa veste, tenens in manu laurū, si in iaspide inuentus fuerit, potentem gestantem efficit, ad omnia perficiendū, & a morte violēta.

ac ſubmerſione aquæ liberabitur,& a caſibus aduerſis.

Martis figura,ſi inuenta fuerit,quæ eſt militis cum lancea in aliquo lapide,audacem,animoſum,ac bellatorem inuictũ geſtantem reddit.

Iouis figura, quæ ſit in forma hominis, & arietinũ habeat caput,in quocunq; lapide fuerit,gerentem efficit amabilem ab omni creatura. & cito obtinebit,quicquid petierit.

Capricorni ſignum, ſculptum in Cornelio,aut in aliquo alio lapide,in annulo argenteo ponas,ac tecum porta,nec in perſona, nec in ære ab inimicis læſus eris, nec iudex contra te ſententiam iniuſtã feret. In negociatione ac honore abundabis, & amicitiam multorum acquires,ac omnes faſcinationes,quæ contra te factæ erunt,deſtruentur. & in prælio nullus inimicus,quantũcunq; fortis fuerit,tibi reſiſtere poterit.

SIGILLA SEV IMAGINES HERMETIS.

Ermes in libello Quadripartiti, quindecim narrat imagines. quia poſſibile eſt ipſas inuenire,de ipſis mentionem facio.

Capitis hominis cum longa barba, ac parum ſanguinis circa collũ. ſi in Adamante reperiatur imago ſculpta,ſcias ad victoriam ac audaciam conferre,& corpus ab illæſionibus præſeruare. Valetq; ad impetrandum gratiam a Regibus ac principibus.

Virgo,vt puella vel lampas. In Criſtallo ſculpta ſi inuenta erit,ſcias virtutem habere cuſtodiendi oculorum lumen.

Hominis litigantis vel Dei figuram. ſi in Rubino ſculptã inuenies,ad honores ac diuitias confert.

Hominis volentis in inſtrumentis ludere ſimilitudo. In Saphiro ſi ſculpta erit,hominem exaltat,ac gratioſum omnibus reddit.

Canis leporini figuram,in Berillo ſculptam,ſcias valere ad maximos honores,et famam ac beneuolentiã acquirendam.

Galli

Galli imago, vel trium puellarum. si an Achate reperiatur, hominem gratiosum apud deum & homines efficit, & in aëreis spiritibus dat potentiam, & in magica arte valet.

Leonis vel murilage figura, si in granato sculpta erit, diuitias ac honores præbet, cor lætificat, & tristitiam expellit.

Cerui aut colubris imago, si in Onychino sculpta erit, scias gestanti animositatem præbere, dæmones fugare, constringere ac congregare, nociuosq; ventos compescere.

Hominis figura, in similitudine mercatoris, portantis merces ad vendendum. Aut hominis sedentis sub Centurione. si in smaragdo reperiatur, diuitias dat, victoremq; reddit, & ab angustia ac a malo subleuat.

Tauri seu vituli imago, si in Magnete reperiatur, secum portans, secure pergere poterit in omnia loca absq; molestia. Valet etiam contra omnes incantationes, & fictitia ad commouendas de loco vno ad alium locum.

Equi aut lupi figura, si in Iaspide reperiatur, febres fugat, & sanguinem stringit.

Hominis figura sublimati aut coronati, si in Topatio figurata erit, gestantem efficit bonum, morigeratum ac dilectum coram Deo & hominibus, honores ac dignitates præbet.

Hominis armati, cum ense in manu, si in Sardio siue Ametisto sculpta reperiatur imago, gerenti acquirere facit bonam ac perfectam memoriam, ac sapientem reddit.

Cerui seu hirci figura, si in Calcedonio reperiatur sculpta, erit i virtute augēdi diuitias, si in capsa pecuniarū conseruet.

SIGILLA SEV IMAGINES REPERTAE HINC inde a diuersis doctoribus, quæ sigilla hic apposui. & si plures reperiantur, hic addere poteritis.

Erui leporis imago, in Iaspide cum cane, seu sit Canis solus impressus. talis lapis potentiam habet lunaticos, melancolicos, ac freneticos sedan-

di, & illos qui in nocte hincinde vagantur.

Leporis imaginem in Iaspide, quæ non sit secundum formam signi cœlestis, si tecum portaueris, ab vllo dæmone seu spiritu lædi non poteris.

Locusta marina, in Berillo sculpta, rixas conciliat, ac matrimonium in amore coniungit.

Imperatoris imaginem, habentem caput erectum, in lapide sculptam, si quis secum portauerit, diligetur ab omni creatura. & si quid ab aliquo petierit, obtinebit.

Virgo stolata, cum veste profusa, sculpta in Iaspide, tenensq; laurum, in manu gestantem potentem reddit, ac facile ab omnibus impetrantem, nec in aqua submergetur.

Hominis armati seu virginis, tenentis in manu laurum cū veste circunflexa ac stolata, gerentem ab aduersis casibus liberat. & maxīe a submersione dico, si in Saphiro sculpta fuerit.

Hominis cum ense in manu imago, gestantem victoriosum in bellis reddit.

Hominis armati in equo cum lancea, si in Smirillo sculpta erit, gestantem victoriosum in campestri bello reddet.

Nocticoracis figura cum auis sit palladis, si in lapide, qui ad scientiam facit, sculpta erit, hominem facit scientificum ac loquentem.

Pauonis imago, sculpta in decenti lapide ad diuitias, virtutem habet reddere gestantem diuitem.

Mars armatus, in Saphiro gestatus, submersionem aquæ prohibet.

Hominis figura, interficientis leonem aut bestiam cum gladio, astutum, potentem, victoriosum ac amabilem gestantem reddit,

Mulieris figura, sedentis cum corona in solio, ac flexis manibus, alacrem, deuotum, ac pium gestantem reddit.

Venatoris, aut cerui, seu leporis figura, sculpta in Iaspide, vim habet vexatum a spiritibus, seu freneticum liberare.

Hominis

Hominis, tenentis laurum seu palmam in manu dextra imago portantem efficit causarum ac præliorum victorem amabilem, ac potentem in regione sua efficit.

Hominis alati figura, habentis sub pedibus serpentem, ac tenentis caput eius in manibus, diuitem, prudentem & amabilem ab omnibus gestantem efficit.

Hominis figuram, cum hircino capite loco sui, scias ad acquirendam gratiam ac diuitias valere.

Formicæ trahentis spicam seu granum, in aliquo lapide sculpta imago, ad diuitias acquirendas valet.

Galli figura, tenentis in rostro coronam, seu zonam in duello, victoriam dat, & maxime si in gallinacco fuerit.

Falconis seu asturis figura, sculpta in Cornelio, gestantem victoriosum reddit, ac agilem in agendis rebus.

Aquilæ figura, in Kabrate sculpta seu in Cristallo, gestantem diuitem, victoriosum ac eloquentem reddit.

Equus alatus, si integer in aliquo lapide erit, sculptus, & maxime in Achate, hominem in bello victoriosum ac prouidum in omnibus agendis rebus reddit.

LAPIDARIVS SALOMONIS EXCERPTA ex libro Rasielis angeli.

Ixit Salomon: Sicut lapides sunt mundiores, et clariores, & formosiores auro, & quatuor virtutibus istius mũdi, sicut sunt lapides herbę, verba & animalia. Dico, ꝙ in principio istius libri Rasielis, qui fuit coronatus septem lapidibus magnæ potentiæ, & posuit eos in suo libro. Primus lapis est Rubinus, id est Carbunculus, secundus Smaragdus, tertius Saphirus, quartus Berillus, quintus Topasius, sextus Hiacynthus, septimus Adamas. Et virtutibus istorum lapidum, locutus est angelus Rasiel, & dixit; Quòd erunt coronati a septem angelis

gelis

gelis, qui habent posse in septē cœlis a diebus septimanæ &c. Sequuntur nunc isti viginti quatuor lapides, & virtutes eorum, quos posuit sapientissimus Salomon in libro suo, qui dicitur Cephar Rasielis &c. Primus lapis.

Dixit Salomon, Scias, ꝙ in ista ala sunt vigintiquatuor lapides preciosi, magnæ virtutis, & magnæ potentiæ ad similitudinem & significationem, ꝙ sunt vigintiquatuor horæ in die ac nocte. Incipit Salomon, & dixit: Pono primum lapidem Carbunculum, id est, Rubinum, eō ꝙ est lucidior, & clarior, & formosior, & maioris prætij super alios lapides. Et volo dicere de suo colore, & sua potentia, & sua virtute, & suo sigillo, & sua figura, quæ debet esse in ipsa. & ita dicam in omnibus alijs lapidibus. Omnis lapis significat durabilitatem sine fine. Color Rubini est, sicut color ignis scintillantis. Et sua potentia est, ꝙ lucet de nocte sicut stella, vel sicut flamma ignis scintillantis. Et sua virtus est, ꝙ facit meliorem colorem homini, qui reuerenter portat eum. Et auget ei bona huius mundi inter alios homines. Et imago, quam habere vel ponere in ipso, debet esse sicut draco, bene formosus & compositus cum timore &c.

Secundus lapis.

Secundus lapis est Topasius, cuius color est citrinus sicut auri. Sua potentia est, ꝙ si ponatur in Caldario cum aqua feruente, detinet ꝙ feruere non potest, quod est propter magnā potentiam in frigidandi. Et virtus eius est, ꝙ facit hominem castum, qui eum secum portat. & dat ei beneuolentiam magnatum. Et sua figura est falco.

Tertius lapis.

Tertius lapis est Smaragdus. Iste lapis est viridis, pulcher super omnem puritatem, & non est ponderosus. & in sua est potentia, custodire lumen, & sanat faciem, & facit mirabilia multa. Et sua virtus est augere diuitias. & qui portat eum in auro, prophetizat futura, & figura eius est Scarabeus.

Quartus

Quartus lapis.

Quartus lapis eſt Iacincta, cuius color eſt rubeus ſicut grana mali granati. Iſtorum quidam ſunt bene colorati, quidam parum, quidam medio modo. Sua potentia eſt, ꝙ ille qui portet eum, non inficitur aliena infirmitate. Sua virtus eſt, ꝙ dat potentiam, ſalutem & honorem. & cuſtodit hominem portantē ſanū in itineribus. Et ſua figura eſt Leo bene formatus.

Quintus lapis.

Quintus lapis eſt Criſopaſius, cuius color eſt viridis, et intus habet ſimilitudinem ſicut ſi haberet guttas aureas. Et ſua potentia eſt defendere hominē de podagra. Et ſua virtus eſt, ꝙ facit hominē prophetizare futura, ſi fuerit in manu, mundus & caſtus.

Sextus lapis.

Sextus lapis eſt Saphirus, cuius color eſt valde lucidus & formoſus, ſicut color cœli puri & mundi. Sua potentia eſt, ꝙ ſanat omnes infirmitates, quæ naſcuntur hominibus ex inflatione vel grauedine oculorum, & mundat eos multum. Et ſi in iſto lapide ſculpatur caput hominis cum barba, liberat hominem de carcere & ab omni præſſura. Et iſte lapis conuenit potentiam magnatum & Regum. Et iſte lapis cuſtodiatur munde, reuerenter & caſte. Et ꝙ bene Orientalis ſit, cum ipſo poſſet homo attingere magnum honorem, & voluntatem eius ꝙ quærit & cupit. Et aliqui ponunt ibi figuram Arietis.

Septimus lapis.

Septimus lapis eſt Berillus, qui color eſt ſicut olei vel aquę marinæ. Et quidam eorum ſunt rotundi, & quidam quandoq; angulorum. Iſte lapis debet eſſe intus mundus & clarus. Et ſua potentia eſt calefacere manum clauſam cum deportante. Et ſi collocetur in auro, dat beneuolentiam magnatum. & amicitiā inter duos homines, ſi cū eo ipſos tetigeris. Et ſua figura eſt Rana, & eſt magnæ potentiæ ad faciendam pacem, concordiam & amorem.

Octauus lapis.

Octauus lapis est Onyx, iste lapis est valde niger. Sua potentia est dare portanti secum multa somnia terribilia & timores. ille qui se aspicit, in ipso habet posse super om̃es dæmones in constringendo eos, & in vocando, & colligendo eos in speculo calibeo coniurando, vt oportet. Et sua figura est caput Cameli, vel duæ capræ inter duos arbores, quæ dicuntur myrti.

Nonus lapis.

Nonus lapis est Sardius, cuius color est rubeus & formosus. Sua potẽtia est alios lapides facere formosiores. Sua virtus est dare bonum colorem, portanti secum in auro. Et si sculpatur in eo Aquila, dat magnum amorem.

Decimus lapis.

Decimus lapis est Crisolitus, & est coloris aurei, & scintillans vt ignis. Et sua potentia est congregare dæmones & ventos. Et sua virtus est defendere locum, vbi est a malis spiritibus & ab hominibus mortuis, ꝙ non faciunt ei vllum malum, & ꝙ dæmones sibi obediunt. Et sua figura est vultur.

Vndecimus lapis.

Vndecimus lapis est Eliotropia, & est lapis magnæ potentiæ, cuius color est viridis & formosus, lucens & clarus cum guttis similibus sanguini, bene rubeus intus. Et dicitur iste lapis, lapis Sapientum, prophetarum & philosophorum. Et dicitur secundum Nigramanticis proprie gẽma Babylonica. Et iste honoratur propter duo, propter colorẽ, similem Smaragdo in viriditate. & in rubore Rubino prætium istius lapidis, vincit prætium aliorum, & suarum virtutem proprietatum. Proprietas istius lapidis est, ꝙ si ponatur in aliquo vase lato, plena aquæ ad Solem, resoluit aquam in vaporem, & facit eam eleuari sursum, quousqꝫ in forma pluuiæ conuertatur deorsum. Sua virtus est, ꝙ qui portet eum in ore vel manu clausa, non poterit videri ab aliquo. Cum isto lapide potest

test habere homo potentiam super omnes dæmones, & facere omnem incantationem quæ voluit. Et in isto lapide debet sculpi Vespertilio.

Duodecimus lapis.

Duodecimus lapis est Cristallus, cuius color est sicut aqua coagulata a frigido. Sua potētia est, ꝙ abstrahi ignis ab ipso. Et sua virtus est, ꝙ auget nutricibus lac multum & bonum. Et potes accipere in ipso quam volueris virtutem, secundum ꝙ erit hora in qua fuerit operatus. & secundum ꝙ erit imago quam fecerit, quanuis sunt plures, et videatur facile. Scias ꝙ habet multas virtutes. Et sua figura est griffo, quæ est auis & bestia, quæ habet duos pedes, & duas alas, est magnum animal.

Tredecimus lapis.

Tredecimus lapis est Cornelius, & assimilatur aquæ, in qua est sanguis sicut lotura sanguinis. Et sua potentia est restringere sanguinem a naribus. Et si in ipso sculpatur homo bene indutus, tenēs virgam in manu, dat honorem portanti.

Quartusdecimus lapis.

Quartusdecimus lapis est Iaspis, & est spissus, obscurus, viridis et rubeus. Et sunt aliqui virides, lucidi et clari, & sunt meliores alijs, & sunt aliqui rubei, spissi & gutati. Et sua potentia est, qui portat eum, nō impeditur veneno, nec serpente nec aranea, nec scorpione. & defendit hominem a febre. Et si sculpatur in eo Aries, vel Leo, vel Sagittarius.

Quintusdecimus lapis.

Quintusdecimus lapis est Iris, & assimilatur Cristallo vel gelu, & habet angulos. Et si aliquis posuerit eum in domo ad radium Solis, ita ꝙ radij transeant per ipsum, apparent colores arcus cœlestis, & propter hoc dicitur Iris, & istud est posse suum, ꝙ habet sex angulos. Et virtus eius est custodire locum, in quo est cum salute honeste. Et debet in eo sculpi homo armatus, qui portat sagittam & arcum

Sextusdecimus lapis.

Sextusdecimus lapis est Corallus, & nascitur in rupibus maris sicut arbor, & habet ramos sicut arbor, vsq; ad plãtas tres, & non plus, & quando abstrahitur, est viridis & tener. Deinde in aëre desiccatur, & fit rubeus, & durus sicut alius lapis, & aliquando inuenitur albus. Scias, q rubei sunt meliores. Vbi iste lapis fuerit, custodit domum, vel vineam, vel locum a tempestate & pestilentia, vel tormento, & custodit locum cum salute, & defendit hominem a maleficijs, et ab omni mala incantatione. Et sua imago est homo similis tenentem ensem in manu sua.

Decimusseptimus lapis.

Decimusseptimus lapis est Prassinus, & est viridis coloris, spissi & pulchri, & iuuat maleficia, & dat eis gratiam suo ministerio. Debet sculpi in ipso taurus.

Decimusoctauus lapis.

Decimusoctauus lapis est Thatel, & est magnæ potentiæ in fatis, & in virtute, cuius color est Berillus similis, nisi quia obscurior est q̃ aqua, quanuis intus habet valde claros & radios mundos. & inueniuntur aliqui sexangularum. Et sua potentia est ad inuocandum dæmones, & loquendum cum ipsis. Et sua virtus est, si fuerit in ripa aquæ, & portaueris radicem apij, & lapidem in collum appensum in pelle asini, suffumigat mastice, thure & croco. Et vocaueris quemuis mortuum tibi notum, & quos scias, q tibi apparebit statim, & erit tecum in eodem tempore. & sculpe in ipso vpupam ante eam draganteam, quæ est herba media, & dicitur colubrina.

Vndevigesimus lapis.

Vndevigesimus lapis est Celonites, & est viridis sicut herba. Et sua potentia est, q crescit & decrescit sicut Luna. Et sua virtus est facere concordiam inter duos, si in ipso fuerit figura hyrundinis.

Vigesimus lapis.

Vigesimus lapis est Calcedonius, & est albus, quasi inter Criistallum & Berillum, vel sicut gipsus spissus, lucidus. Sua potentia est vincere placitũ. Sua virtus est tenere hominem sanum in terra aliena. Et sua imago est homo, qui teneat ma- num suam dextram erectam ad cœlos.

Vigesimusprimus lapis.

Vigesimusprimus lapis est Ceraunius, Iste lapis est diuer- sorum colorum, secundum diuersarum climata & terras di- uersas, Alicubi assimilatur ferro, & alicubi cupreo & sulphu- ri, quasi rutilans pactas & guttulas. Et sua potentia est de- fendere locum, in quo est, a tonitruis ac fulgoribus. Et sua virtus est defendere ab omnibus inimicis. & scribe in ipso ex vna parte Raphaël, Michaël, Gabriel. & ex altera parte Pan thaferon, Sapdafen. Et quando portaueris & habebis in tuo posse, vinces inimicos & aduersarios tuos.

Vigesimussecundus lapis.

Vigesimussecundus lapis est Ametistus, et habet colorem vinij super pannum album vel rosæ vel violæ. Et iste habet posse ad fugandum dæmones. Et sua virtus est defendere ab ebrietate. Et sua figura est Vrsus.

Vicesimustertius lapis.

Vicesimustertius lapis est Magnes, & est magni ponde- ris, & similis ferro brimico. Sua potentia est, ꝙ attrahit fer- rum mortuum, sicut clauos, cultellos, enses. & his similia. Et sua virtus est, ꝙ poteris esse in qua domo volueris, & facere quid noueris cum hominibus & rebus domus, suffumigan- do domum, ex ipso & cum ipso faciebant homines incanta- tiones. Et sculpe in ipso hominem armatum, quando Luna fuerit in Ariete vel in Scorpione conuenta cum Marte. & sit Sol aspiciens eos de trino aspectu. Scias, ꝙ quales imagi- nes sculpseris in ipso lapide, tales incantationes potes attin- gere, & porta tecum, & perficies.

Vigesimusquartus lapis.

Vigesimusquartus lapis est Adamas, & est coloris medij inter Cristallum & ferrum brimitum & limidum, & melior habet aliquantulum viroris. Et sua potentia est, q cum ipso alij lapides sculpuntur, & propter hoc posuimus eum extraneum. Et virtus eius est custodire membra hominis sana & integra. Et iste lapis est melior, & magis appretiatur incantationibus, & in vocatione ventorum, spirituum & dæmonum, & cum ipso potes inuocare quæcunq; fantasmata volueris. Et sua figura est quinq; angelorum. Et scias, q quilibet homo qui vult portare secũ lapidem preciosum, sit purus & mundus. quando voluerit aliquid facere cum ipsis, & caueat sibi ab immunditia, & custodiat eos reuerenter in arca, vel in loco mundo. Et dixit Rasiel, In hora, qua volueris aliquid facere de Semen. porta tecum lapides supradictos, & perficies &c.

Albertus Magnus in Minoralibus cap. 4. de Draconite sic scribit:

Ego autem in partibus Alemaniæ, in Sueuia, vidi lapidem, super quem conuenerant plusq̃ quingenti serpentes inter montes in quodam prato, & cum transitum faceret ibidem dominus terræ, sui milites euaginatis gladijs scinderunt serpentes in multa frusta. in fundo tamen quidam magnus serpens iacuit, in multas partes scissus, & sub capite serpentis inuentus est lapis niger, formatus vt piramis abscissa, nõ perlucidus, in circuitu colore pallido, pulcherrimum habens descriptum serpentem. Et hunc lapidem mihi ab vxore illius nobilis præsentatum, cum capite serpentis eiusdem ego habui. Dicitur autem venenum fugare, præcipue quæ sunt ex incessibus venenatorum animalium. victores etiam dicunt efficere. De Draconite quære supra folio 26.

FINIS.

EXCVDEBAT HENRICVS SILICEVS
MENSE MAIO, ANNI
M.D.XXXIII.

5

Darmstaedter
Philobiblon VII (1934)
p. 267

(4) bl., 67 bl., (1) bl.

